

Het Bruuijsel

Vogelwacht Uden e.o.

VOGELWACHT UDEN E.O.

- Voorzitter** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28, Uden
Tel.: 0413-269804
- Secretaris** : Liesbeth Verkaar
Oliemolenstraat 53, Uden
Tel.: 0413-265397
- Penningmeester** : Anita van den Acker
Raam 523, Uden
Tel.: 0413-253151
- Bestuursleden** : Peter van de Braak, Jacques Raats en John Opdam
- Bankrelatie** : ABN-AMRO Uden, rekeningnummer: 60.99.68.254

“HET BRUUIJSEL” - nummer 4 - 2009

- Redactieleden** : Liesbeth Verkaar, Jolanda Rutten, Jan-Willem Hermans,
John Hermans, Peter Noy en vacature.
- Typewerk + correctie:** Tineke Huijs
Plantsoen 30, Heesch
Tel.: 0412-451911
E-mail: tenphuijs@home.nl
- Tonny Vlamings
Vosseweide 8, Veghel
Tel.: 0413-365528
E-mail: tvlamings@hetnet.nl
- Eindredactie + kopij** : Peter Noy
Eikenwal 186, Uden
Tel.: 0413-251691
E-mail: pknoy@hetnet.nl
- Drukwerk + omslag** : Graphiset B.V. te Uden.
- Samenstelling** : Graphiset B.V. te Uden.
- Verspreiding** : Lies Schoenmakers (coördinatie), Sandra van de Burgt en vele anderen.

“HET BRUUIJSEL” verschijnt 4x per jaar in een oplage van 288 exemplaren

- Clubgebouw** : De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij)
Tel.: 0413-250047
- Website Vogelwacht** : www.vogelwachtuden.nl **E-mail:** info@vogelwachtuden.nl

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar toestemming voor hebben gegeven.
Men dient dan wel het Bruuijsel als bron te vermelden.

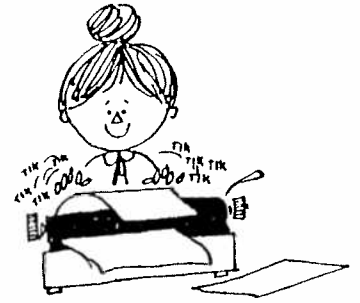
Inhoudsopgave

Colofon.....	Redactie	01
Inhoudsopgave.....	Redactie	02
Mededelingen Redactie	Jolanda Rutten	03
Van de Bestuurstafel.....	Liesbeth Verkaar	04
Herfstexcursie Terschelling 2009 inleiding	Peter Noy	06
Terschelling, zaterdag 10 oktober	Martien van Dooren en	
.....	Dieny Fleuren	07
Terschelling, zondag 11 oktober	Gerrit Goorts	08
Terschelling, maandag 12 oktober	Peter en Tineke Huijs	09
Terschelling, dinsdag 13 oktober	John Hermans	11
Terschelling, woensdag 14 oktober.....	Bert van Ginkel	13
Vogelwaarnemingen excursie Terschelling 2009	Jan Verhoeven	16
Excursie naar 'De Geelders'.....	Jan-Willem Hermans	17
Overzicht trektellen Maashorst 2009	Arend Vermaat	18
Mystery Bird (deel 1)	Liesbeth Verkaar	21
Mystery Bird (deel 2)	Henk Arnoldussen	22
Stichting de Groenhoeve luidt de noodklok.....	Jacques Raats	23
Wetenswaardigheden.....	John Hermans	24
Een puzzel met vogelgeluiden voor de feestdagen	Joop Bergsma	26
Gidsen: het is lang niet zo moeilijk als je denkt.....	Liesbeth Verkaar	27
Grauwe Klauwier; 'Natuurambassadeur De Maashorst'.....	Steven Montfoort	28
Boomvalk fietsproject	Conny Koenen	29
JeugdVogelwacht... 'Eidooier'	Peter van de Braak	30
Oeverwaluw Werkgroep 2009.....	Marc Poulussen	32
In gesprek met... 'Arend Vermaat'	Liesbeth Verkaar	33
Vogelwacht Uden fotowedstrijd 2009.....	Redactie	36
Broedsucces van de Kerk- en Steenuil in 2009	John Opdam	41
Nacht van de Nacht	John Opdam	44
Overleg met 'Waterschap Aa en Maas'	Jan-Willem Hermans	46
Rondje Zeeland.....	John Hermans	47
Vogel in de Maashorst... 'Geelgors'.....	Jan-Willem Hermans	48
Jaarverslag werkgroep Nestkasten 2009	Leo Ballering	49
Interne(s)t	Jan-Willem Hermans	54
Bijzondere Waarnemingen	Peter van de Braak	55
Snurkende uil zorgt voor paniek in Loosdrecht	John Opdam	56
Blinde Vink	John Opdam	56
Senioren groep Vogelwacht Uden springlevend!.....	Johan van Roosmalen	57
Euro-Birdwatch 2009	Jan-Willem Hermans	60
Zangvogels, een wonderlijk fenomeen!	Joop Bergsma	61
2010 - 'het Jaar van de Bruine Kiekendief'	SOVON - Nederland	63
Bijzondere vogel in de kijker... 'de Barmsijs'.....	Jan-Willem Hermans	64
Komende winter twintig jaar werkgroep VLU.....	Ernest de Groot	65
Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden	Redactie	66
Vogelwacht - Winkel.....	Jacques Raats	68
Verjaardagskalender Vogelwacht Uden te koop!.....	Jacques Raats	70
Advertenties.....	Redactie	71

Let op: Sluitingsdatum KOPIJ voor het volgende Bruuijsel is op 15 februari 2010

Mededelingen van de Redactie

Het is weer zover: je hebt het laatste Bruujssel van het jaar in je handen! En ik kan jullie mededelen dat wij als redactie weer erg blij zijn met dit superdikke Kerstnummer. Bij deze wil ik dan ook alle schrijvers en schrijfsters hartelijk danken namens de redactie en ik denk dat ik wel namens alle leden mag spreken. Dat geldt ook voor de adverteerders, correctors, bezorgers en niet te vergeten onze huisdrukker, Graphiset uit Uden. Fijn dat we weer zo'n mooi blad hebben voor de 'lange avonden', er is weer genoeg te lezen.

Ik schrijf alweer zeven jaar voor ons clubblad en normaal besteed ik in dit 'Kerstnummer' altijd even aandacht aan de wintervogeltelling en aan het voederen van de vogels. Ik weet niet hoe de

temperatuur is nu jullie dit blad in handen houden, maar terwijl ik dit verhaal schrijf is het echt nog geen winter. Er bloeien nog wel tien verschillende soorten bloemen in onze tuin, gisteren kroop er nog een rups van het kleine koolwitje tegen onze muur omhoog. Zouden we de winter overslaan dit jaar? Maar hoe moet dat dan met al het vogelvoer dat ik van Sinterklaas gekregen heb? Ik ga toch voeren! Gewoon omdat het leuk is...

Ik ga niet verklappen wat er allemaal te lezen is in dit blad. Toch kan ik het niet laten om een paar dingen alvast te noemen. Om te beginnen de fotowedstrijd in full colour op de middenpagina's. Maar liefst zestien fotografen hebben hun mooiste foto van 2009 bij ons ingestuurd. Kijk, geniet en kies je eigen favoriete foto uit. Ook erg leuk is dat we deze keer niet alleen over de jeugd positief nieuws hebben maar ook de senioren zijn

in de pen geklommen. Als ik het zo lees is het jammer dat ik nog niet in die doelgroep thuis hoor... Verder nog een puzzel met vogelgeluiden, niet om te horen, maar om te lezen, oei, dat ziet er niet gemakkelijk uit.

En ach... hier laat ik het bij, hoewel nog één wens: sla het verhaal van Jacques Raats over de 'noodklok' niet over. Ik weet het wel, iedereen leest liever positieve verhalen, dat alles goed gaat, leuk is en iedereen blij is. Jacques doet echter een oproep aan alle leden om eens een zaterdag te komen helpen op de Groenhoeve. Je hoeft niet meteen drie zaterdagen te komen, al kom je maar een halve. Bij de oproep voor begeleiders van de jeugdgroep heeft het ook heel positief uitgepakt. We hebben nu voldoende mensen die de jeugd begeleiden en iedereen komt zo vaak als het hem of haar uitkomt.

Rest mij jullie hele fijne Feestdagen te wensen, een goede jaarwisseling en een waááááanzinnig goed 2010!

Namens de Redactie,
Jolanda Rutten

Pestvogel

Van de Bestuurstafel...

Tweeduizend en tien (2010), dat klinkt futuristisch. Toch is het al bijna zo ver. We zijn in zeven en twintig jaar uitgegroeid tot één van de grotere vogelverenigingen in Nederland en daar zijn we trots op! We gaan dan ook met goede moed het nieuwe jaar in en blijven de ingeslagen weg volgen. Met tien actieve werkgroepen kunnen we heel wat bewerkstelligen. Tijdens de bestuursvergaderingen is weer een en ander besproken, waarvan hier een korte samenvatting.

Inventarisatie tweede ronde, oproep aan alle leden!

Vanaf begin maart 2010 gaan we weer starten met de inventarisaties van de Maashorst. We hopen op de medewerking van onze leden voor dit belangrijke project. Wij kunnen het niet alléén! Er zijn voor volgend jaar nog verschillende telvakken niet bezet. Dit betekent dat er nog heel wat mensen gemobiliseerd zullen moeten worden. De werkgroep inventarisatie komt binnenkort bij elkaar. Hier in zitten: Arend Vermaat (coördinator), John Hermans, Peter van de Braak, Jan-Willem Hermans, Stijn, van Gils en Leo Ballering. Nico Ettema is de coördinator van het geheel. De avond 'uitleg inventarisatie' op dinsdag 12 januari wordt een leuke informatieve avond! Behalve al onze leden zijn speciaal onze nieuwe leden uitgenodigd! Ze kunnen veel leren van het inventariseren!

Telpost en keet

Het telseizoen is weer afgesloten op 29 november jl., maar de keet heeft voor die tijd weer ongewenst bezoek gehad. Dit keer zijn alle vier de banden lek gestoken (wat een lol). Volgend jaar gaan we een luifel kopen, zodat we ook buiten kunnen tellen als het regent. Kijk op onze website onder het vakje trektellen, daar vind je alle gegevens van dit telseizoen. Er zijn weer allerlei interessante vogels gezien die overtrokken. Wim van Lanen heeft voor aanvang van het telseizoen de nodige uurtjes aan de keet besteed. Hij heeft hem helemaal afgebrand en opnieuw geschilderd. Mooi werk Wim!

Vogelwacht kalender en drieslagfolder

We hebben een prachtige verjaardagskalender uitgebracht, met dank aan Mignon van den Wittenboer en de fotografen. Deze kalender heeft alleen foto's van eigen leden en kost slechts vijf euro! Een leuk cadeau voor de feestdagen, maar ook om op een verjaardag te geven, want hij is tijdloos! Je kunt deze mooie kalender kopen in onze winkel of bij één van onze bestuursleden! Ook hebben we drieslagfolders gemaakt met verschillende onderwerpen om aan het publiek uit te delen. Onderwerpen zijn onder andere: nestkasten, uilen, zwaluwen, voeren in de winter enzovoort. Ze worden ook op onze site gezet, dus je kunt ze ook downloaden.

Excursies 2010

Er is weer een nieuwe jaaragenda uit boordevol met activiteiten. Er staat ook weer iedere maand een excursie op, soms een halve en soms een hele dag. We zouden graag zien dat er wat meer leden mee zouden gaan met deze excursies. Je kunt veel van de vogels leren en je leert ook nog eens wat Vogelwachters kennen, dus dit is ook een oproep aan onze nieuwe leden. Er gaan altijd wel mensen mee die over de vogels kunnen vertellen. Ook is het een mooie gelegenheid om de natuurgebieden in Nederland te bezoeken, waar je zelf niet zo snel toe komt.

Compensatie biotoop en broedgelegenheid Steenuil

De gemeente Uden heeft contact met ons opgenomen om twee Steenuilenkasten te plaatsen op Uden-Noord. Zo denken zij voldoende gedaan te hebben voor de Steenuil. Dit ter compensatie van de bouw van het ziekenhuis. Er is ontheffing aangevraagd bij het ministerie.

We kunnen de kasten en uren voor het hangen declareren, maar het gaat ons niet om het geld. Wij vinden dat niet alleen de broedgelegenheid, maar ook het biotoop van de Steenuil gecompenseerd moet worden. Een Steenuil is honkvast en komt niet meer dan vijfhonderd meter van zijn broedplaats af. Er is helaas niet met ons gecommuniceerd. Dit onderwerp wordt nog vervolgd want we gaan hierin actie ondernemen.

Onderhoud Groenhoeve

De Groenhoeve heeft weer een likje verf gekregen. Enkele vogelwachters hebben hier verschillende zaterdagen hun vrije tijd aan besteed. Bij binnenkomst zie je al gelijk dat het verrotte gedeelte vervangen is en dat het er weer netjes uit ziet. De hoge achterkant moet nog gedaan worden. Verderop in dit blad zie je informatie over de verhuur van de Groenhoeve.

Werkgroepenmarkt

Op dinsdag 9 maart 2010 houden we een werkgroepenmarkt. Hierbij roepen we de coördinatoren van de werkgroepen vast op om deze datum in hun agenda te zetten (er volgt nog een officiële uitnodiging). We willen deze markt houden voor onze nieuwe leden, waarbij ze geïnformeerd worden over de mogelijkheden die een werkgroep kan bieden. Zo worden de contacten wat gemakkelijker gelegd tussen nieuwe leden en de verschillende werkgroepen.

Natuurgids voor ouderen in Heesch

We hebben een verzoek gekregen van Herman de Jongh van Veldwerk Nederland: Zorgcentrum Heelwijk in Heesch zoekt één of twee natuurgidsen/-kenners die er af en toe eens op uit willen trekken met een groepje bewoners van Heelwijk. Ik noem maar een voorbeeld: elk seizoen of vier keer per jaar een paar uur met zes tot acht ouderen de natuur in. Naar ik begreep betreft het nog redelijk mobiele ouderen die vanuit Heelwijk naar een bos, ven, bezoekerscentrum gaan om van de natuur te genieten. De activiteitenbegeleiding wil dat met plezier organiseren, maar staan buiten met twee linkerhanden. Ik heb toegezegd binnen de kringen van natuurverenigingen in de buurt eens te peilen of er wellicht interesse is om 'iets met natuur' voor de ouderen te betekenen. Op zich is het werk hartverwarmend. Heb je interesse hier in, neem dan contact op met Liesbeth Verkaar.

Oeverzwaluwwaarnemingen

Om enig idee te krijgen van de Oeverzwaluwstand in onze buurt, vragen wij onze leden om Oeverzwaluwwaarnemingen door te geven aan Marc Poulussen: mpoulussen@zonnet.nl, of telefoon 0413-274046. De zwaluwen hebben wederom niet in de wand op Hemelrijk gebroed en ook bij de Kleuter is nog geen broedgeval ontdekt. We vragen ons af waar ze dan wel broeden? Het duurt weer even voor ze weer in Nederland terug zijn (half april), toch zijn we benieuwd of leden plaatsen weten die bij ons nog niet of weinig bekend zijn.

Ledenadministratie

Er hebben zich weer enkele nieuwe leden aangemeld: uit Uden is Mike Durnford lid geworden, hij is oorspronkelijk Engelsman. Uit Schijndel zijn Martien en Helma van de Ven lid geworden en uit Veghel Harrie Rovers. Harrie is geen familie van de Harrie Rovers uit de Munterweg. Hartelijk welkom allemaal en veel vogelplezier!

Het bestuur wenst al onze leden heel fijne feestdagen en een goed, gezond en vogelrijk 2010 toe.

Namens het Bestuur,
Liesbeth Verkaar

Herfstexcursie naar Terschelling (10 t/m 14 oktober 2009)

Inleiding

Dit najaar was het voor de 27e keer dat Vogelwacht Uden met een grote groep enthousiastelingen op herfstexcursie ging naar één van de Waddeneilanden. Het mooie en veelzijdige Terschelling stond op de planning. Met maar liefst 43 deelnemers vertrokken we op zaterdag 10 oktober in alle vroegte (6.00 uur) om de veerboot van kwart voor tien vanuit Harlingen te kunnen halen. Voor deze meerdaagse excursie hadden zich een aantal nieuwelingen ofwel 'juvenielen' ingeschreven. Om de excursiegangers de meest elementaire beginselen van de Waddenvogels bij te brengen werd op donderdag 1 oktober jl. een opwarmavond gehouden waar John Hermans de aanwezigen schitterende foto's van de meest voorkomende waddenvogels liet zien. Ook ging hij in op de diverse typische vogelkenmerken. Met een spetterende diashow (met geluid), die door Carel van der Sanden enkele jaren terug is samengesteld, werd deze informatieve avond afgesloten. Ook voor de aanwezige senior ornithologen was deze avond zeer de moeite waard!

Wie gingen er mee (totaal 43 deelnemers)

Henk Arnoldussen, Ad Bekkers, Jan van Bergen, Willie Bergmans, Tiny en Riet van Boekel, Sandra van de Burgt, Simone van de Burgt, Will van de Crommert, Martien van Dooren, Dieny Fleuren, Ad Geenen, Bert van Ginkel, Gerrit Goorts, John Hermans, Lenie van Heusden, Leo van den Heuvel, Sjoukje van de Heuvel, Tineke en Peter Huijs, Toon Kanters, Antoinette Klören, Chris van Lieshout, Marlies Noy, Peter Noy, Theo Peters, Marc Poulussen, Jacques Raats, Isidro Rendon, Carel van der Sanden, Lies Schoenmakers, Jan van den Tillaart, Annelies Timmerman, William van der Velden, Jan Verhoeven, Hermien en Lambert Verkuijlen, Arend Vermaat, Dorien en Theo Versteegden, Alexander Vesters, Peter Vlamings en Ad van Wanrooij.

'Stayokay Terschelling'

Een supermooie groepsaccommodatie op een markant punt, gelegen tegen het Wad en aan de rand van het dorp West-Terschelling. Het team van de Stayokay (Albert, Margreet en Christien) deed haar uiterste best om het de 43 leden van de Vogelwacht naar de zin te maken. Voor deze gelegenheid hadden we vijf dagen de beschikking over de gezellige barruimte. Erg gemakkelijk om 's avonds na het eten direct door te schuiven naar de bar (een ideale combinatie ;-). Van alle accommodaties die we op de Waddeneilanden hebben gehad, de afgelopen 27 jaar, is dit toch een van de betere, waar wij graag weer eens terugkomen!

'Aankomend Ornitholoog Waddenvogels'

Naast de leerzame en professionele diaproductie van Arie Ouwerkerk op maandag 12 oktober zijn maar liefst tien Vogelwachters geslaagd voor het felbegeerde certificaat 'Aankomend Ornitholoog Waddenvogels'. Voor hen een extra stimulans om de ingeslagen weg door te zetten richting 'Senior.....'

Kortom weer een schitterende excursie gehad met goed weer en een zeer gezellige groep Vogelwachters, die elkaar perfect aanvoelden. Dat smaakt naar meer. Volgend najaar proberen we een accommodatie op Vlieland te vinden. Graag tot de volgende keer!

'De 43 enthousiaste deelnemers'

Peter Noy

Zaterdag 10 oktober 2009 door Martien van Dooren en Dieny Fleuren

Voor het eerst mee met de najaarsexcursie. Toch wel enigszins zenuwachtig. Hoe zal het gaan, hebben we niets vergeten, is alles goed geregeld? De wekker vroeg gezet, want om kwart voor zes werd er vertrokken vanaf de Groenhoeve. Eerst nog onze medepassagier opgehaald, want wij hadden ons als chauffeur opgegeven. Op weg naar Harlingen ietwat regen in het begin, later flinke regen. Op de boot regen, op het eiland regen over en op een enkel buitje na alle dagen droog. Steeds meer zon en voor een Waddeneiland weinig wind. Wat wil je nog meer. Onderweg ter hoogte van Zwolle zaten we op twee minuten na precies op het meegekregen schema van Peter. Voor het eerst ging er dit jaar een categorie aankomend ornithologen mee, ook wel de 'juvenielen' genoemd. Voor hen was er extra begeleiding geregeld bij hun eerste schreden op dit o zo moeilijke pad. Bij goed gevolg kon er een certificaat verdiend worden.

Op een ontspannen manier werd hier toch serieus naar toe gewerkt. Dinsdagavond zou het allesbeslissende examen plaatsvinden. Latijnse namen van de vogels, bekende 'wetenschappelijke' afkortingen als 'kbvtje', 'bbztje' en 'blako' werden gedoceerd. Op de boot kwamen al meteen de kijkers te voorschijn en werden diverse meeuwen en ganzen gespot en op de boot zelf een Vink en een Tjiftjaf.

Na een voorspoedige reis en snelle ontschepping, op naar Tijs Knop waar de fietsen al gereed stonden voor

een kort ritje naar het hotel, Stayokay. Luxe vierpersoons kamers met stapelbedden. Bedden opmaken en in de centrale eetzaal verzamelen voor de huishoudelijke mededelingen. Kopje koffie met gebak. Peter had de onderhandelingen met de fietsenverhuurder zodanig scherp gevoerd dat er in het budget nog ruimte was voor een lekker stuk cranberrygebak. De rest van de middag, voorzien van kijker en/of telescoop, op de fiets en vogels kijken. Hoe gaat dat in z'n werk dachten wij als juvenielen. Bang voor ons boek als het zou gaan regenen lieten we dat maar in het hotel. Helemaal fout dus. Les 1 van John, een vogelaar en zeker een juveniel gaat nooit op stap zonder boek. Kijken, kijken en wat je ziet opzoeken in het boek. Vaak waren we te laat en was de vogel al gevlogen. Op het wad ging het makkelijker daar zaten ze wat beter stil en waren er van elke soort meer bij elkaar. Verbazingwekkend hoeveel vogels je aan het eind van zo'n eerste dag al hebt gezien; Lepelaar, Eider, Rosse Grutto, Rotgans, Bergeend, Wintertaling, Groenpootruiter, Watersnip, Goudplevier om er maar eens een paar te noemen. Om een uur of half zes weer terug naar het hotel want om kwart voor zeven was het etenstijd. We zaten samen met een grote groep Duitse jongeren in het hotel. Geen last van gehad, het bleken allemaal misdienaars te zijn die hun jaarlijkse uitstapje hadden. In Duitsland kun je daar nog makkelijk een bus mee vol krijgen. Voortreffelijk eten en koffie na met een lekkere Terschellingse bonbon (ook weer gratis dankzij scherpe onderhandelingen van Peter). Na het eten de traditionele vogeltellijst van die dag, voorgelezen door Jan Verhoeven. Hierbij werden de juvenielen er van

De groep 'juvenielen' mét certificaat

Eider

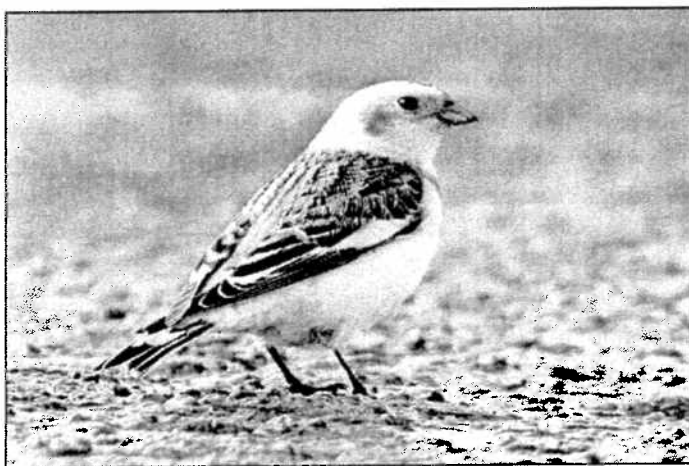
te voren met klem op gewezen vooral geen vogels te roepen die Jan niet op zijn lijst had aangevinkt, want dat kon per definitie niet waar zijn. De teller stopte pas bij 99. Jammer dat we de 'Phylloscopus inornatus' niet hebben gezien. Daarna nog gezellig wat drinken en bijkletsen en op tijd naar bed. Indruk na de eerste dag: Dit zit wel goed. Prima organisatie en een fijne groep met mensen van diverse pluimage, die heel serieus met hun hobby bezig zijn.

Martien van Dooren en Dieny Fleuren

Zondag 11 oktober 2009 door Gerrit Goorts

Na een zware nacht met Ad Geenen, Theo Peters en Toon Kanters op één kamer met veel gesnurk, begonnen we aan een nieuwe mooie dag. Na een stevig ontbijt met brood van enkele dagen terug en een te zacht eitje, begonnen we om negen uur met een grote groep vogelaars aan een fietsexcursie langs de wadkant. Het woord fietsexcursie met een grote korrel zout want je staat bij elke sloot of honderd meter verder stil om vogels te spotten en elkaar te wijzen op de vele verschillende vogels op het wad. Na ongeveer twintig stops om half elf en twee kilometer verder even tijd voor een snoepje of appel waarna de hele groep weer in

beweging kwam. Na een telefoontje van John Hermans kregen we een tip over een sneeuwgorz één kilometer verder zonder stops erop af, het is een zeer mooie vogel die zich heel goed liet zien. Er zijn verschillende mooie foto's van geschoten. Om ongeveer twaalf uur tijd voor een kopje koffie (vakantie gevoel). We draaiden met een groepje van zes: Lies, Sjoukje, Antoinette, Ad, Toon en de schrijver richting Midsland voor een heerlijk kopje koffie met appeltaart en slagroom lekker op het terras uit de wind genieten van de zon. Daarna op zoek naar de rest die we niet meer terug hebben gezien. Dus zelf maar op pad richting de kust. Met flinke tegenwind over de open velden en een kleine omweg via het plaatsje Lies waar we alleen een haas en verschillende Graspiepers zagen door de duinen naar het strand, waar we naar de zee toe zijn gelopen, waar we de Jan-van-Gent en de Drieteenstrandloper wilden zien, maar helaas niet zagen. Na de straffe wind

Sneeuwgorz

niet. En als het mooi is vliegt de tijd en begint de maag te knorren, daarom de trappers er in en op naar de Stayokay. Over de Longway door het bos waar we nog de inktzwam zagen, een Grote Bonte Specht en een paar Koolmezen hoorden. Waar de kok weer goed zijn best had gedaan en voor een goed bord heerlijk eten had gezorgd. 's Avonds na het eten nog een lekker bakje koffie waarna de soortenlijst bijgewerkt kan worden. Ik had die dag zestig soorten met voor mij als uitschieter de Sneeuwgorz en de Slechtvalk. Waarna de tap open ging en de nodige pilsjes en de sterke verhalen van vroeger over de tafel kwamen. Tot in de kleine uurtjes daarna lekker slapen en vroeg weer op. Al met al een zeer mooie en geslaagde dag.

Vogelaars aan de wadkant

en de zee geproefd en een praatje gemaakt te hebben met de plaatselijke boswachter, die ons vertelde dat er dat jaar zeven paartjes Velduilen op hele eiland waren, dan weer verder door de duinen. Even verder gestopt bij een duinmeertje waar we na enige tijd een juveniele Meerkoet ontrafelden, groene poten en een donkere snavel met de rug naar ons toe. Zeer lastig zonder de ervaren rotten onder ons en na wat uitleg te hebben gegeven aan andere fietsers weer verder, waar de lucht steeds dreigde met een linke bui, die we ook kregen, dus maar even geschild. Daarna richting Paal 8 even kijken of we nog iemand van de groep konden vinden, dus

Maandag 12 oktober door Peter en Tineke Huijs

De dag begint nog donker om kwart voor zeven. Het douchen, aankleden, verzamelen in de rij voor het ontbijtbuffet en samen gezellig ontbijten begint een ochtendritueel te worden. De keuze die we vandaag moeten maken is of we met de grote groep met de bus naar de Boschplaat gaan en daar een rondwandeling maken of dat we zelf iets anders gaan doen. We voelen er meer voor om langs meerdere plekken te gaan, omdat we dan meer kunnen zien. Dus de keuze valt op een eigen invulling van de dag. We horen dat de groep van Theo Peters, Peter Vlamings en Toon Kanters van plan is om met de fiets via verschillende plekken naar de Boschplaat te gaan. We sluiten ons daar graag bij aan.

Langs het wad net na de regenbui

We starten langs de wadkant, waar we onze eerste Middelste Zaagbek zien, die regelmatig onderduikt. Verder zien we 'bekende' soorten: Wulp, Bonte Strandloper, Tureluur, Steenloper. Iets verder langs de wadkant naar het oosten zijn we gespitst op de Sneeuwgors, die we gisteren ook al gezien hebben. Als we Leo van den Heuvel tegenkomen, stopt iedereen, behalve Peter (Huijs), die twintig meter verder doorfietst en onbedoeld de Sneeuwgors verjaagt. Leo: "dat kost je zeven Weesgegroetjes". De Sneeuwgors vliegt langs de waterkant naar het westen en gelukkig strijkt hij na tweehonderd meter weer neer, waar we hem kunnen bekijken. Iets verderop komen we weer langs de kruiden- en bloemenrijke tuin met een overvloed aan zonnebloemen. Iedere keer dat je er langs komt zie je Putters en een Witte Kwikstaart, ook nu weer. De Ringmussen met hun chocoladebruine kopjes laten zich niet meer zien. We steken het eiland over naar de noordkant en schuilen halverwege voor de regen en zin in koffie in een grand-café, waar ze uiteraard cranberrytaart serveren. We fietsen daarna over het eiland richting strand en km-paal 19/20. De stevige noordenwind zou goed moeten zijn voor veel vogels, maar dat blijkt geen wetmatigheid.

Het mooie strandlandschap

Het strandlandschap is verbazend mooi, maar er zijn weinig vogels. We zien heel in de verte verschillende Jan-van-Genten cirkelen en Zwarte Zee-eenden aan een lijntje voorbijkomen. Leuk blijven de Drieteenstrandlopers, die langs de vloedlijn voorbij trippelen. Maar het zijn niet de beelden en de aantallen, waar we op hoopten. De Boschplaatwandelgroep voegt zich bij ons op het strand. We horen, dat ze ook niet echt veel gezien hebben, maar wel bijzondere soorten: Slechtvalk, Velduil, Ruigpootbuiserd en meerdere goudhaantjes. De groep vertelt over een mooie en vermoeiende wandeltocht door ruig gebied zonder paden en met veel

kruipwilgen. Wij gaan zelf nog een stukje de Boschplaat in en spotten de Sperwer, de Keep, het mannetje Blauwe Kiekendief en de nodige Vinken.

De Keep liet zich boven in een boomtop mooi in het zonlicht zien en met zijn karakteristieke roep (kèp) ook horen. Langs het wad weer langzaam terug en we zien het karakteristieke naaimachinegedrag van de Bonte Strandloper. Hij steekt zijn bek loodrecht heel snel heen en weer in het water/zand tastend op zoek naar voedsel. De lucht achter ons wordt gitzwart. Uiteindelijk gaan de regenpakken aan en de bui is gelukkig maar van zeer korte duur. Aan het eind van de dag gaan we nog naar een vaste plek, waar altijd veel te zien is: de waterpartij aan de rand van het bedrijventerrein van West-Terschelling. Wintertaling, Watersnip en Slobeend laten zich rustig bekijken. Bij de waterzuivering en het bedrijventerrein zoeken we naar de Grote Gele Kwikstaart en de Zwarte Roodstaart, maar we vinden geen van beide.

Tijdens de lezing van Arie Ouwerkerk

De fotopresentatie 's avonds van Arie Ouwerkerk is ontzettend mooi en leerzaam. Hij fotografeert niet alleen fantastisch, maar weet ook alles van de vogels, die hij voor de lens krijgt. Bij alle beelden vertelt hij over kenmerken, gedrag en voorkomen. Goudvinken, die op een rijtje in de sneeuw in de dakgoot zitten en daar vocht komen halen. Een jonge Kruisbek, die onhandig met zijn kromme snavel bessen te lijf gaat. Een Drieteenmeeuw, die een karakteristieke M- of W-lijn op de bovenvleugel heeft. De Bladkoning, die graag foerageert in esdoorns, waar hij luizen zoekt aan de onderkant van het blad. De Zwarte Zeekoet, die een wit winterkleed heeft. Hij vertelt boeiend bij de beelden. Over vrouwtjes Wulpen, die een 'grotere bek' hebben dan de mannetjes. Over goede vliegers, die het hele jaar door ruien en dus het hele jaar kunnen blijven vliegen. Over slechte vliegers, die de pennen in een keer laten vallen en een maand uit de running zijn. Over de Goudplevier, die een typische oogjager is. Over de steltlopers, die hun gevangen wormen graag afspoelen, maar in de buurt van een meeuw de worm met modder en al snel doorslikken. Bijzonder dit jaar is de Kleine Alk, die volgens Arie nu in de haven zwemt. Die informatie is voor veel vogelwachters reden om de volgende dag met spotten in de haven te beginnen. Al met al was het een fantastische presentatie, die bij een volgend bezoek aan Terschelling zeker om herhaling vraagt. Na de presentatie nog even gesproken met Jan Verhoeven over zijn waarnemingen van deze dag. Zijn bijzondere waarnemingen: een paar honderd Jan-van-Genten, Dwergmeeuwen, Kruisbekken, Beflijsters, Grote Pieper en Vuurgoudhaantje. We hebben dus veel gezien, maar ook veel nog niet. Hier eindigt voor ons dag drie. Als we over dag vier hadden geschreven dan zouden de Baardmannen daarin de hoofdrol hebben vervuld. Die stonden deze reis op ons verlanglijstje en ze hebben voor ons die dag een fantastische show gegeven. Tenslotte nog een kleine dank aan de ervaren vogelaars, die ons op sleeptouw hebben genomen.

Peter en Tineke Huijs

Jan-van-Gent (foto: John Hermans)

Dinsdag 13 oktober door John Hermans

Ook vandaag weer mooi weer. Naar de middag toe werd het steeds warmer en gelukkig niet zo veel wind, want het lijkt altijd wel dat je hier de wind tegen hebt. We begonnen deze dag met een klein groepje met een bezoek aan de haven. Bij de haven aangekomen waren er nog meer van ons. De dag ervoor hadden we van Arie Ouwerkerk te horen gekregen dat er dikwijls een Slechtvalk op de Brandaris zat en inderdaad de Slechtvalk zat er. Na een half uur ging de Slechtvalk even het wad op waarbij er duizenden vogels de lucht ingingen maar kennelijk waren er geen zwakke exemplaren bij want de Slechtvalk kwam onverrichter zake weer terug naar de Brandaris om daarna meteen door te vliegen richting zee. Er moet per slot van rekening toch elke dag wel een prooi gevangen worden om de Slechtvalk in leven te houden. Dit gaat deze Slechtvalk goed af want van Arie

hoorden we dat deze jonge vogel er nu al enkele jaren zat. In de haven zagen we nog mooi een groepje Kluten. Elke dag hebben we die wel in aantallen gezien. De meeste jaren mag je blij zijn als je enkele exemplaren ziet maar dit jaar waren er nog veel. Toch gaan vrijwel alle Kluten in de winter richting het zuiden en blijft er hier geen een.

Van ver af zie je de felle witte kleuren (zijn witter dan bijvoorbeeld meeuwen) en in combinatie met die opgewipte snavel is het geen

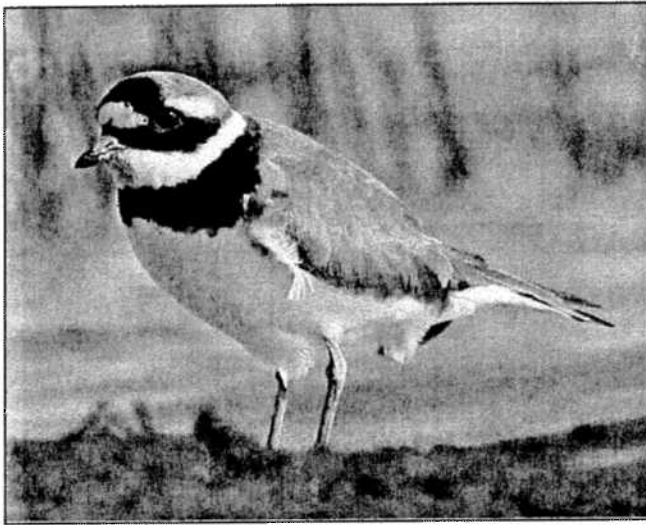

Kluut

moeilijke vogel wat herkenning betreft. Verderop in de haven zat nog een Kleine Zilverreiger. Je kunt grofweg zeggen dat Kleine Zilverreigers vooral zout gerelateerd zijn en Grote Zilverreigers meer zoet, maar beide soorten kun je op Terschelling in het broedseizoen tegenkomen. Opmerkelijk want van 1900 tot ver in de jaren tachtig waren de Zilverreigers uit Nederland verdwenen. Tegenwoordig doen vooral de Kleine Zilverreigers het goed op alle Waddeneilanden en vind je heel veel Grote Zilverreigers in de Flevopolders. Zo tegen de winter zijn de twee soorten vooral aan de snavel te herkennen. Een Kleine Zilverreiger heeft dan nog steeds een zwarte, donkergrijze snavel terwijl de Grote Zilverreiger inmiddels zijn zwarte snavel heeft verruild voor een gele. Bij 'de tuintjes', net voor Doodemanskisten, was deze keer niet veel te zien op een enkele Roodborst na. Wel vonden we er gebroken chinees porselein waarbij er al enkele personen dachten dat ze voorlopig niet meer hoefden te werken, hetgeen ook klopte want tot en met woensdag zaten we nog op Terschelling.

Aangekomen bij Doodemanskisten gingen de meeste van ons er zitten en lieten het vogelen voor wat het was. Ik ben een eindje om Doodemanskisten (een klein waterplasje) gelopen en samen met toch nog enkele fanatiekelingen zagen we Slobeenden, Wintertalingen, Krakeenden en een tweetal Boerenzwaluwen die langs de bosrand nog op zijn best aan het jagen waren en regelmatig water kwamen drinken bij Doodemanskisten. Achter in de rand in de schaduw zagen we met de telescoop tientallen Koperwieken uit de struiken in het water duiken om daar wat te drinken. Kennelijk kwamen deze noordelijke lijsters rechtstreeks vanuit de zee en hadden ze behoefte aan drinkwater. Veel Koperwieken vliegen 's nachts vanuit bijvoorbeeld Noorwegen naar de wadden om daar eventjes te verblijven. De meeste Koperwieken overwinteren iets zuidelijker van ons in Frankrijk en Spanje. Helaas hadden wij niet goed opgelet want eerder die dag zagen verschillende groepen van ons gedurende een lange tijd de Waterral. Meestal is dit een schuwe vogel die je slechts enkele tellen ziet maar hier liet de Waterral zich heel mooi zien.

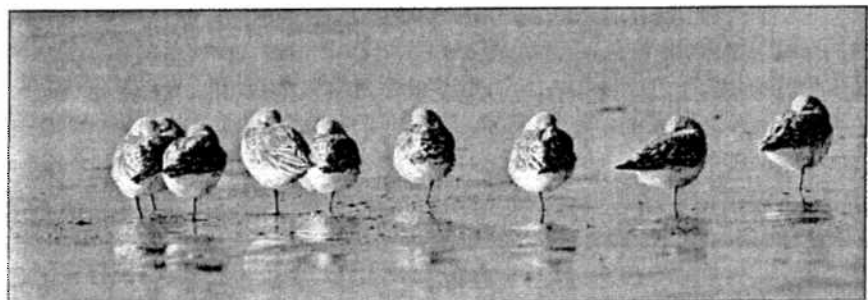
Na eerst nog de nodige vis in het dorp te hebben gegeten, gingen we in de namiddag naar Paal 8 om zeetrek te gaan waarnemen. Alle dagen zagen we al veel Jan-van-Genten en ook vandaag was dit weer het geval. Ik kom nu al vijftientig jaar elke herfst naar een Waddeneiland maar zo veel als tijdens deze vakantie heb ik er nog nooit gezien. Met je telescoop kon je tijdens eenmaal kijken over zee toch al gauw tien tot twintig exemplaren zien in allerlei kledij. De volwassen Jan-van-Genten hebben een wit verenkleed met zwarte punten terwijl de jonge Jan-van-Genten helemaal bruin van kleur zijn. Hiertussen zie je dan nog verschillende kleurschakeringen van de halfwassen Jan-van-Genten. Het duurt vier tot vijf voordat een Jan-van-Gent het volwassen kleed draagt. Ook zag je met de telescoop geregeld Roodkeelduikers langskomen en heel veel Zwarte Zee-eenden. Zo zijn er jaren dat je veel Eidereenden ziet trekken langs de zeekust maar nu waren het hoofdzakelijk Zwarte Zee-eenden. Na een uur zeetrek te hebben bekeken zijn we via Midsland weer naar het wad gefietst. Hier zagen we de typische steltlopers langs de wadkust zoals Bonte Strandloper, Rosse Grutto, Steenlopers, Bontbekplevieren (wel minder dan andere jaren, waarom

Bontbekplevier

krijgt zo'n waarneming wel net iets meer inhoud. Als jullie dit soort waarnemingen zien, kijk dan op Internet. Binnen de kortste keer weet je waar de vogel(s) geringd zijn. Net voordat we weer bij de Stayokay waren om het avondeten en het pilsje naar binnen te werken, zagen we nog mooi een Grote Gele Kwikstaart. De groep met Jan van den Tillaart en William hebben de Grote Gele Kwikstaart ook nog mooi kunnen aanschouwen. Het blijft een leuke waarneming in een land waar we weinig snelstromende beken hebben. Alles bij elkaar eindigde de teller van het aantal soorten die avond op 134. Een hoeveelheid die we nog nooit hebben gehaald. Dit is niet alleen te wijten aan de grote hoeveelheid soorten die je op Terschelling kunt tegenkomen, maar ook aan de toegenomen kennis binnen de Vogelwacht. Ongetwijfeld organiseert Peter volgend jaar weer een trip naar een Waddeneiland. Wie weet zien we weer meer soorten maar het leukste blijf ik toch de soorten vinden die heel dichtbij komen zoals de Drieteenstrandlopers die zo driftig langs de vloedlijn lopen, op zoek naar voedsel, dat ze jou nauwelijks in de gaten hebben.

John Hermans

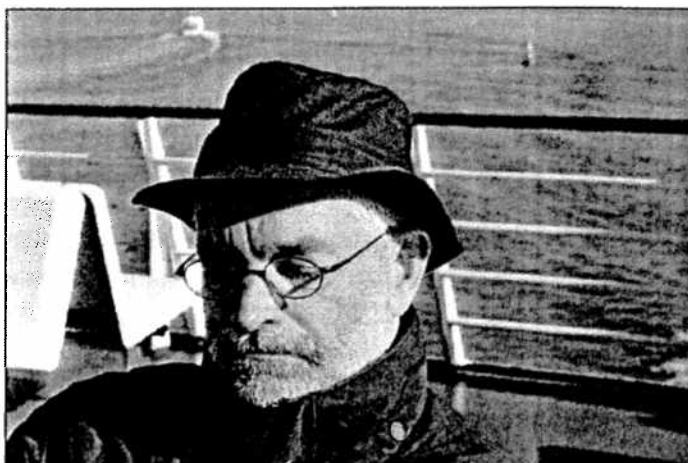
Drieteenstrandlopers op het strand (foto: Marc Gottenbos)

weet ik niet) en Rotganzen. Twee Rotganzen waren gemerkt met kunststof ringen die ik kon aflezen. Inmiddels heb ik hier de gegevens van binnen gekregen en het blijkt dat deze Rotganzen op Terschelling zijn geringd. Wel zijn deze Rotganzen al jarenlang onderzocht en men weet dat deze Rotganzen in de zomer broeden in Taymir, Siberië. Dit is al gauw zo'n vierduizend kilometer van Terschelling af, dus je ziet wel dat deze Rotganzen er al een hele reis op hadden zitten toen wij ze langs de wadkant zagen. Meestal blijven Rotganzen hier van september tot en met mei, dus je kunt meer spreken over een Nederlandse gans dan een Russische waar ze maar enkele maanden zijn, maar het broeden vindt plaats in Siberië. Door de kleurringen

Woensdag 14 oktober door Bert van Ginkel

Ik doe mijn ogen dicht en een ogenblik later draait de film van de afgelopen vier dagen langzaam af. Het is woensdag 14 oktober 2009, de laatste dag van de najaarsexcursie op Terschelling en ik zit in een heerlijk najaarszonnetje onderuit gezakt op een bank op het achter-bovendek van de 'Friesland'. De veerboot met aan boord onder andere 43 vogelaars van de Vogelwacht Uden & Sint-Oedenrode is nog maar net vertrokken uit de haven van West-Terschelling of ik word overmand door alle indrukken die ik tijdens de najaarsexcursie heb opgedaan.

We zijn op weg naar Harlingen. Om me heen al maar geroezemoes. Ik voel dat de boot iets naar stuurboord helt totdat ik iemand hoor roepen: "Grote Stern!!". Ik hoor dat er een grote groep vogelaars zich naar de andere kant van de boot begeeft en voel de boot vervolgens langzaam naar de bakboordzijde hellen. Ik hoor vlak bij mijn gezicht de 'spiegel' van een camera klappen. Peter zal wel in de buurt zijn, denk ik. Nu ik het toch over Peter heb, hij is natuurlijk weer de aanleiding van dit stukje proza. Ondanks dat we met zo'n grote groep waren, blijk ik hem niet te kunnen ontlopen, hoewel het dit keer ook wel mijn eigen schuld is. Je moet natuurlijk niet naast hem gaan zitten tijdens het diner, dat overigens voortreffelijk was, maar daar kom ik later nog wel op terug. Een dag eerder (we stonden bij de haven van West-Terschelling) bestond er nog twijfel wie een stukje zou schrijven over de laatste dag en wie over de voorlaatste, tot ik John tegen Peter hoor zeggen: "Die Mens naast jou doet de laatste dag". Dat was duidelijk want alleen ik stond bij Peter. Terug aan boord van de 'Friesland'. De zon schijnt nog steeds in m'n gezicht waardoor ik de temperatuur als behaaglijk ervaar. Ik ben blij dat de overtocht bijna twee uur duurt, dan kan ik daar nog even lekker van nagenieten. Ik hoor weer iemand roepen. Zeehond, daar nog één, een grijze. Ik dommel weer weg, terug naar de eerste

Lekker in het zonnetje

Baardmannetje

dag. We zijn nog maar net de haven van Harlingen uitgevaren en we zien al een Slechtvalk van vrij dichtbij op een paal zitten. Hij is prachtig door de zon verlicht waardoor de karakteristieke kop geweldig mooi was te zien. De vogel zat op een paal die op een krib stond welke zich enkele honderden meters de Waddenzee in strekte. De excursie startte dus goed, wat zal er nog volgen? Terwijl de boot naar stuurboord draait, draai ik me naar bakboord zodat de zon in m'n gezicht blijft schijnen. Af en toe verdwijnt hij achter de grote uitstekende schoorsteen van de boot en blijkt dat hij nog aardig wat warmte uitstraalt. Het scheelt voor mijn gevoel wel tien graden. Ik hoor om me heen dat er meer wordt geëvalueerd. Ik open één oog en zie dat er achter op de camera van, ik dacht, Ad Bekkers wordt gekeken naar een Waterral, om maar iets te noemen. "Heb jij die gezien? Potverdikkie, bofkont", hoor ik iemand zeggen.. Ook de Velduil die op de Boschplaat was gezien wordt genoemd. Ikzelf heb beide soorten niet gezien, ik maakte waarschijnlijk steeds deel uit van de 'verkeerde' groep. Hoewel, groep, we vertrokken 's morgens soms met wel tien vogelaars vanaf Stayokay om aan het eind van de dag maar met drieën gezamenlijk terug te keren.

Om de één of andere reden raakten we elkaar steeds weer kwijt. Toch heb ik ondanks het gemis van een aantal soorten heel veel plezier beleefd aan de samenstelling van de groepen waarvan ik deel uitmaakte en het gemis van een aantal soorten werd ruimschoots gecompenseerd door andere waarnemingen. Ik denk daarbij aan de fietstocht langs het duingebied richting Oosterend op de vierde dag. "Ping..., ping..., ping, ping" klonk het rechts van ons en onmiddellijk traptten we op de rem. Vijf Baardmannetjes landden in het vlak naast ons aanwezige riet. Gelijk klommen ze in de rietstengels om zich tegoed te doen aan de zaden uit de 'lampenpoetsers'. Door de harde wind vlogen de pluizen in het rond waardoor de vogels goed waren te volgen. Geweldig, zo dichtbij, close-up in de telescoop. De baardmannen met hun prachtige blauwgrijze kop met de unieke afhangende zwarte puntige baardstrepen. In strenge winterperiodes kunnen de populaties van de Baardman worden gedecimeerd maar deze hadden de afgelopen winter dus overleefd. Een beetje een buitenbeentje, als enige Europese vertegenwoordiger van de Aziatische diksnavelmezen. De vogels foerageerden lange tijd in het moeras vlak naast ons zodat ook enkele achterblijvers van onze groep, die een stukje terug Wintertalingen hadden geobserveerd, nog ruimschoots konden genieten van deze wat opgewonden standjes. Met een goed gevoel werd de fietstocht even later voortgezet, inmiddels langzaam terug richting Stayokay. Ondanks dat de groep onderweg vaak uiteen viel waren we iedere dag toch weer compleet als het diner aanbrak. En dat was maar goed ook want dat wilde je niet missen na een dagje in de buitenlucht. Geweldig hoe men dat eten met maar zo weinig mensen iedere dag weer voor zoveel gasten voor elkaar kreeg. Want behalve onze groep was er natuurlijk ook nog die groep met zo'n negentig Duitse kinderen.

Stayokay is duidelijk de fase van jeugdherberg overstegen. Mooie kamers met, in mijn geval, uitzicht op het wad en als je 's morgens de gordijnen open deed zag je de Middelste Zaagbekken al zwemmen. Geweldig. Ook de verzorging was voortreffelijk. Het ontbrak ons aan niets. Als er bij het eten al iets te kort was werd dat onmiddellijk aangevuld. Als de eieren niet lang genoeg hadden gekookt gingen ze terug naar het bubbelbad in de keuken. Friet, Chili con carne, nassi, kortom, heerlijke maaltijden, vooraf gegaan door een soepje, gevolgd door een toetje. Ik heb het wel eens anders meegemaakt. Tijdens het eten werden de koffiekannen al gevuld en werden de koekjes klaar gezet zodat er geen tijd verloren ging en er na het eten snel kon worden overgegaan tot de evaluatie van de dag, gevolgd door het leggen van een kaartje en/of het nuttigen van een drankje aan de bar. Twaalf uur sloot de bar en zo rond half één was iedereen naar bed. Vijf

Middelste Zaagbek (foto: Marc Gottenbos)

minuten later een serene rust met hier en daar wat gesnurk en, en dat is toch wel bijzonder, op de achtergrond af en toe een exoot, een papegaai. Een Grijze Roodstaart om precies te zijn. Hij kwam niet op onze waarnemingenlijst voor en toch meende ik 'm af en toe te horen. Dan krijste hij: "Balou, Balou..., Balou". Of: "Zoo...óh, zoo...óh" en: "buik inhouden, buik inhouden..., buik inhouden". Mogelijk hebben anderen 'm ook gehoord. Dat hoor ik nog wel. Ook de fietsen van Tijs Knop hebben niet voor noemenswaardige problemen gezorgd en dat is wel eens anders geweest heb ik me laten vertellen. Alleen de actieradius van de elektrische fiets was wat aan de krappe kant. Stevig waren de fietsen ook want ik heb één

van de fietsen zeker wel tien keer zien omvallen. Ook de telescoop die in een aluminium koker achter aan deze fiets was bevestigd is even zoveel keer tegen de grond gekwakt. Ook deze moet van uitzonderlijke kwaliteit geweest zijn. Dan de vogels. Behalve de Velduil, de Middelste Zaagbek, de Waterral en de Grijze Roodstaart die ik al noemde zijn er natuurlijk veel meer vogels waargenomen.

De teller kwam na vier dagen op 134 soorten. Behalve de duizenden Bonte Strandlopers, Scholeksters, Tureluurs, Wulpen, Rosse Grutto's en Eidereenden, enkele honderden Jan-van-Genten en natuurlijk ook Bontbekplevieren, Goudplevieren, Kanoeten en een enkele Paarse Strandloper. Prachtig om de Jan-van-Genten, ook wel zeezotten genoemd, voor de Noordzeekust te zien fourageren. Een indrukwekkende en fascinerende grote spierwitte zeevogel met zwarte vleugelpunten, die op zoek naar vooral makreel en haring van grote hoogte met zijn grote dolkvormige snavel en naar voren gerichte ogen met een grote plons in zee stort. Ook van geringere hoogte

Slechtvalk

duikt hij onder een scherpe hoek in de golven. Ik heb gelezen dat ze wel vijftien tot twintig jaar oud kunnen worden. Een hele leeftijd dus. Vreemde vogels werden ook waargenomen, zoals een hybride Zwarte Kraai x Bonte Kraai en een kruising tussen twee ganzen. Wij dachten Canadese x Grauwe Gans of iets dergelijks. Later hoorden we van Arie Ouwerkerk dat we een 'kwart Bonte-Zwarte Kraai' hadden gezien. We vernamen dat het een kleine populatie op het eiland betrof die na een aantal generaties wel weer zou zijn verdwenen omdat er door vermenging met echte Zwarte Kraaien steeds meer zwart in zou komen. Ook was hij bekend met de hybride gans die wij hadden gezien. Ik weet niet meer uit welke soorten de ouders bestonden. Ik dacht dat wij goed zaten met Canadees en Grauwe. Arie verzorgde voor ons een prachtige dialezing over de vogels van Terschelling. Ik heb daarvan bijzonder genoten en ik denk met mij alle andere aanwezigen. Details van herkenning van verscheidene soorten vogels passeerden de revue. Zoals de typische zwarte M of W over de rug en vleugels van, ik dacht, de juveniele Drieteenmeeuw. Ook wees hij ons op de roestplaats van een Slechtvalk, namelijk de derde richel van de 'Brandaris' in West-Terschelling. Massaal werd de volgende dag de vogel op afstand gade geslagen. Ook een invasie van vogelaars vond die dag plaats in de haven alwaar volgens Arie een Kleine Alk was waargenomen. Ik weet niet of deze ook daadwerkelijk door ons is gezien. Niet door mij in ieder geval. Weer terug bij vandaag, de laatste dag. Nog even een rondje 'vogelen' en vervolgens naar Tijs Knop, de fietsen inleveren, een kopje koffie drinken op een terras en de drankwinkel in voor een fles Cranberriewijn of iets dergelijks, om vervolgens richting veerboot nog even in de haven een visje te eten. En dan aan boord. Plotseling hoor ik iemand zeggen: "Zo dadelijk moeten we aan de andere kant gaan staan dan zien we de Slechtvalk mogelijk weer". Ik doe mijn ogen open en zie dat we de haven van Harlingen naderen. Ik merk ook dat het harder is gaan waaien en het behoorlijk wat kouder is geworden. Ik ga daarom maar een verdieping lager uit de wind en in de zon aan stuurboord zitten. We zien nog een aantal zeehonden op het wad liggen. Ik hoor niets meer over de Slechtvalk. Ik hoor nog wel: "Zoo...óh, zoo...óh." Nog even de koffers ophalen, de auto's halen en vervolgens als een speer op huis aan. Ik kijk terug op een paar geweldig mooie en vooral gezellige dagen en heb genoten van de vele vogels. Ik heb er toch weer wat bijgeleerd en, ik heb er weer een vriend bij. Ik wil iedereen bedanken voor de fijne tijd op Terschelling en mogelijk tot ziens, tot de volgende excursie.

Bert van Ginkel

Vogelwaarnemingen excursie Terschelling 2009 door Jan Verhoeven

1. Aalscholver	46. Houtduif	91. Rosse Grutto
2. Alk	47. Houtsnip	92. Rotgans
3. Baardman	48. Huismus	93. Ruigpootbuizerd
4. Barmsijs Spec.	49. IJsvogel	94. Scholekster
5. Beflijster	50. Jan-van-Gent	95. Sijs
6. Bergeend	51. Kanoet	96. Slechtvalk
7. Blauwe Kiekendief	52. Kauw	97. Slobeend
8. Blauwe Reiger	53. Keep	98. Smelleken
9. Boerenzwaluw	54. Kievit	99. Smient
10. Bok	55. Klapekster	100. Sneeuwgorst
11. Bontbekplevier	56. Kleine Jager	101. Sperwer
12. Bonte Strandloper	57. Kleine Mantelmeeuw	102. Spreeuw
13. Boomkruiper	58. Kleine Strandloper	103. Staartmees
14. Boomleeuwerik	59. Kleine Zilverreiger	104. Steenloper
15. Brandgans	60. Kluut	105. Stormmeeuw
16. Bruine Kiekendief	61. Kneu	106. Tafeleend
17. Buizerd	62. Kokmeeuw	107. Tapuit
18. Doodaars	63. Kolgans	108. Tjiftaf
19. Driesteenstrandloper	64. Koolmees	109. Torenvalk
20. Drietenmeeuw	65. Koperwiek	110. Tureluur
21. Dwergmeeuw	66. Kraai	111. Turkse Tortel
22. Eider	67. Krakeend	112. Veldleeuwerik
23. Ekster	68. Kramsvogel	113. Velduil
24. Fazant	69. Kruisbek	114. Vink
25. Fuut	70. Kuifeend	115. Visdiefje
26. Geelgorst	71. Kuifmees	116. Vlaamse Gaai
27. Gekraagde Roodstaart	72. Lepelaar	117. Vurgoudhaantje
28. Goudhaantje	73. Meerkoet	118. Waterhoen
29. Goudplevier	74. Merel	119. Waterral
30. Gr. Gele Kwikstaart	75. Middelste Zaagbek	120. Watersnip
31. Graspieper	76. Nijlgans	121. Wilde eend
32. Grauwe Gans	77. Noordse Pijlstormvogel	122. Winterkoning
33. Grauwe Pijlstormvogel	78. Noordse Stormvogel	123. Wintertaling
34. Groenling	79. Oeverloper	124. Witgat
35. Groenpootruiter	80. Oeverpieper	125. Witte Kwikstaart
36. Grote Bonte Specht	81. Paarse Strandloper	126. Wulp
37. Grote Jager	82. Pijlstaart	127. Zanglijster
38. Grote Lijster	83. Pimpelmees	128. Zilvermeeuw
39. Grote Mantelmeeuw	84. Putter	129. Zilverplevier
40. Grote Pieper	85. Rietgans Spec.	130. Zwarte Mees
41. Grote Stern	86. Rietgorst	131. Zwarte Roodstaart
42. Grote Zee-eend	87. Ringmus	132. Zwarte Ruiter
43. Havik	88. Roodborst	133. Zwarte Zee-eend
44. Heggenmus	89. Roodborsttapuit	134. Zwartkop
45. Holenduif	90. Roodkeelduiker	

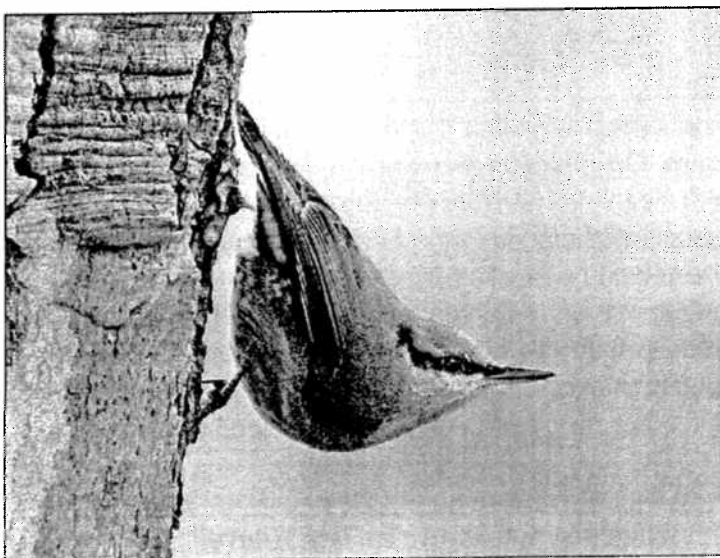
Excursie naar 'De Geelders'

Op 27 september 2009 zijn we met twee auto's naar de Geelders gegaan. Helaas waren we maar met acht personen om dit mooie gebied te bezoeken. Het natuurgebied De Geelders ligt redelijk dicht bij Uden. Halverwege van Schijndel naar Boxtel aan de Schijndelse Dijk ligt aan de linkerkant een parkeerplaats om de auto te parkeren. Staatsbosbeheer heeft een folder uitgegeven waarin een aantal wandelingen beschreven staan. We besluiten de blauwe route te volgen. Een route van ongeveer vijf kilometer die de Marggraff-route heet. De route voert gedeeltelijk over het landgoed van de Marggraff. Deze bossen zijn al lang als natuurbos beheerd. Er is lang niet gekapt, waardoor vele bomen kris en kras door elkaar liggen. Het bos herbergt veel spechten en Boomklevers.

De Geelders maakt deel uit van het Nationaal Landschap het Groene Woud. Het Groene Woud moet de groene long gaan vormen in de stedendriehoek Den Bosch-Eindhoven-Tilburg. Natuurgebieden zoals de Oisterwijkse Vennen, de Kampina, de Mortelen, de Scheeken en de Geelders worden met elkaar verbonden tot één groot natuur- en landschapspark. Het bosgebied van de Geelders wordt verder ontwikkeld tot een gevarieerd, natuurlijk bos met verschillende soorten bomen, jong en oud, dik en dun. Om de natuur een handje te helpen zijn bomen omgezaagd om open plekken te maken. Bosweitjes en bosranden zijn belangrijk voor het voorkomen van vlinders, vogels en vele andere dieren. Het is een zeer nat bos. Staatsbosbeheer en het Waterschap hebben de afgelopen jaren veel maatregelen uitgevoerd om de verdroging tegen te gaan. Toch is het nu zeer droog. Het heeft al lang niet meer goed geregend.

De Geelders is een waardevol bosgebied, waar diverse bijzondere planten te vinden zijn, zoals de bosanemoon, het dalkruid en de slanke sleutelbloem ('pittertunneke' in het Brabants). Het natte karakter en het vele dode hout zijn ook goed voor de kleine ijsvogelvlinder en het bont dikkopje. Op vogelgebied is de Houtsnip hier vrij algemeen. Wij hebben deze nu niet gezien, maar wel de Havik en diverse spechten, Boomklevers en Boomkruipers. Een twintigtal jaar geleden kwamen we naar de Geelders om de Bosuil te horen en te zien. Inmiddels heeft deze meer gebieden bezet. Onder de aangename zon hebben we op het bankje ons brood genuttigd, waarbij de reeën zich ook lieten zien. Een leuk gebied en een mooie en gevarieerde wandeling. Volgende keer misschien iets meer leden, zodat nog meer kunnen genieten van het mooie dat we hebben.

Jan-Willem Hermans

Boomklever

Overzicht trektellen Maashorst 2009

Na de marathontelling van vorig jaar is er ook dit jaar weer volop trek geteld op onze Telpost Brobbelbies-Noord.

Op 1 augustus is er weer begonnen met tellen en op 29 november is de telling dit jaar feestelijk afgesloten.

De keet is voor het telseizoen opgeknapt en stond bij aanvang van het nieuwe seizoen weer klaar op de telpost.

De verwachting was dat we dit seizoen veel minder uren op de telpost zouden tellen dan vorig jaar. Het zijn ook minder uren geworden, maar er is toch bijna elke dag geteld.

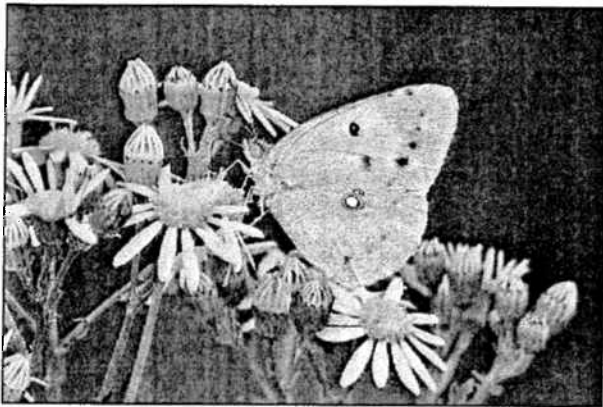

Wespindief

Augustus

De maand waarin de dagen lang zijn, voordat je 's avonds naar huis kan is het al rond tien uur.

Op 1 augustus werd er om 5:38 uur begonnen, om kwart over zes werden de eerste vogels genoteerd. De eer was dit keer voor een groep van vier Kleine Mantelmeeuwen. Opvallend de eerste dag was het langstrekken van de Oranje Luzernevlinder, een dagvlinder die dit jaar veel in

Oranje Luzernevlinder

Nederland is gezien. In de eerste week werd verder een Geelpootmeeuw gespot, de tweede ooit op de telpost! Aan het eind van de eerste week zijn er vierendertig soorten genoteerd. Andere hoogtepunten in augustus: Visdief, vier Zwarte Ooievaars, een Visarend die waarschijnlijk op de Maashorst overnachtte. Op 18 augustus werd er in de nabije omgeving een juveniele Grauwe Klauwier ontdekt, deze blijft tot 27 augustus aanwezig. Verder werden er Morinelplevieren, Nachtzwaluwen en Duinpiepersesignaleerd, altijd interessante vogels. Er is in augustus 317 uur geteld, er zijn 8.281 vogels genoteerd; tweederde tijd van

2008, 41% aantallen. In 2007 werden er in minder uren meer vogels geteld! Vooral de Gierzwaluw en de Gele Kwikstaart lieten het afweten. Wel zijn er meer Visarenden dan ooit eerder in de maand augustus geteld.

September

Op 2 september werd het dagrecord van de Huiszwaluw verbeterd. Op 11 september werd er een Zeearend (zie foto) geteld. Deze vogel werd eerder die ochtend door een telpost bij Malden gemeld met een trekrichting wat betekende dat hij wel eens onze kant op kon komen. Nog geen vijf minuten na de melding spotte Wim Gremmen een vogel die wel eens een Zeearend kon zijn en al snel werd duidelijk dat het inderdaad een juveniele Zeearend was. Alweer één, bijna elk jaar is het raak. 19 september was, naast een leuke vogeltrek met onder andere een Rode Wouw en de eerste Graspiepers, een dag voor de vlinders: 57 Dagpauwogen, vijf Oranje en zelfs een Gele Luzernevlinder en nog andere soorten. De volgende dag was een stuk minder, de dag begon dan ook met mist die laat optrok, zodat er slechts 98 vogels genoteerd werden!

Zeearend (foto Toy Janssen)

De week erna valt op dat de zwaluwen echt op beginnen te raken. September 2009 was het niet, we hebben 194 uur geteld (de helft van vorig jaar) en bijna 16.000 vogels opgeschreven, vorig jaar waren dat er 48.000! Dus nog minder resultaat dan in augustus. Dezelfde drie soorten van vorig jaar bevolken de top drie voor deze maand. Opmerkelijk is dat Huiszwaluw en Graspieper ongeveer even goed geteld werden als in 2008, allebei in aantallen de helft, maar we hebben dus ook half zoveel geteld. De roofvogels werkten ook niet mee. Met name de Buizerd en de Wespendif lieten het afweten, van de laatste telden we er vorig jaar 49 en dit jaar twee (wat meer past met alle jaren ervoor).

Oktober

Ook oktober begint niet al te best, op 1 oktober worden wel vijf Smellekens op één dag genoteerd en de eerste Sijs komt over. Deze maand is Jan Verhoeven elke dag op de telpost te vinden, behalve de dagen dat hij met de club naar Terschelling is. Terwijl elke dag nog een paar Boerenzwaluwen worden geteld, komen op 9 oktober de eerste Kolganzen en de eerste Koperwieken over. Ook komt er deze dag een front van zo'n 1.500 Spreeuwen over. De tiende oktober was de dag met de betere Buizerdtrek: er werden er 57 genoteerd. Ook een Rode Wouw werd deze dag hoog over de telpost gezien. Maar deze dag was vooral de dag van de Kieviten, in totaal werden er 2.600 geteld, een dagrecord. Ook werden er die dag 159 Zanglijsters opgeschreven, vooral gehoord, want ze vlogen grotendeels boven de laaghangende wolken. De dag erna werden er nog 52 Buizerds gezien, verder beginnen de ganzen lekker te vliegen, tussen de Kolganzen werd zelfs een Pijlstaart ontdekt. De volgende zondag kwamen er zes Rotganzen over, de tweede keer voor de telpost. De week daarna werd er nog een Rode Wouw en een Grote Pieper genoteerd. Zeer opvallend was de Gierzwaluw die op de 24^e nog overkwam. Een record voor de telpost en een van de laatste van dit jaar in Nederland. In de laatste week van oktober nog een Rode Wouw, een dag met 1.400 Kramsvogels en 1.200 Koperwieken, de volgende dag bijna 900 Kepen en op 30 oktober voor de tweede keer een Bonte Kraai op de telpost, die 's middags al was weggepest door de lokale Zwarte Kraaien en op de laatste dag van oktober de eerste Kleine Zwanen, een Blauwe Kiekendief (vrouw), dik 2.600 Houtduiven, een Grote Pieper en ook nog 4.500 Spreeuwen. Deze maand is er circa 200 uren geteld, bijna 90.000 vogels genoteerd (2008: 350 uur en 300.000 vogels), maar dit jaar hebben we geen dag met 58.000 vogels gehad. Het gevoel bij de tellers is echter anders, en dat komt vooral door de roofvogels 266 Buizerds en 164 Sperwers, en dat waren er vorig jaar respectievelijk 412 en 462.

Jan Verhoeven op de telpost

November

November begint mistig, de mist trekt na tien uur op en dan vliegen er zes Kleine Rietganzen over, verder vliegt er erg weinig. Dinsdag komen er drie grote groepen Spreeuwen over en worden er 12.463 spreeuwen geteld, een dagrecord. Ook is dit de eerste en enige dag in 2009 dat er meer dan 10.000 vogels worden geteld. De dagen erna vliegen er voornamelijk Houtduiven langs, met op vrijdag zelfs drie Grote Zilverreigers, die dag ook twee Blauwe Kiekendieven en groepen Kramsvogels. Zaterdag een nieuw dagrecord Holenduif: 175 stuks en de Waterpieper van zaterdag werd zondag door drie soortgenoten 'achtervolgd'. Dat was een goede trekdag, die met grondmist begon, ruim 5.500 vogels die overkwamen, verdeelt over 38 soorten.

Woensdag kon de eerste Indische Gans van de telpost genoteerd worden, dit is pas de tweede nieuwe soort van dit jaar. Donderdag was het slecht weer, daardoor is er die dag niet geteld. Dat is pas de tweede dag dat er niet geteld is dit jaar, alle andere dagen is er wel iemand op de telpost geweest. De zondag erop vlogen er lekker veel groepen Houtduiven over, 2.075 en 342 richting noord. Om tien uur begon het te regenen en vloog er niks meer, zodat er gestopt werd met tellen. De week erna is het rustig, de post wordt vooral door Wim van Lanen bemand, die woensdag een vrouwtje Blauwe Kiekendief noteert. Donderdag kan hij de hulp die komt goed gebruiken, want het vliegt weer, voornamelijk Houtduiven 2.517 en 672 richting noord. De dag erna weer veel Houtduiven waarbij bijna de helft noord vliegt. Zaterdag is het al weer rustiger (helaas), maar zondag worden er twee Blauwe Kiekendieven genoteerd en een Smelleken. Opvallend is ook dat er vijf keer zoveel Houtduiven naar het noorden vliegen dan naar het zuiden. Deze laatste maand is er 84,5 uur geteld, aanmerkelijk minder dan de vorige maanden. Vanwege het weer is er een op drie dagen niet geteld, maar op de andere dagen viel er na elf uur meestal ook niets meer te tellen en daarom werd er meestal voor twaalf uur gestopt. Vorig jaar lukte het om 280 uur te tellen. Er zijn in november 41.009 vogels overgekomen, terwijl er vorig jaar 63.400 werden geteld. De voorzichtige conclusie is dat het in november efficiënt is om alleen 's morgens te tellen. Top drie zijn Spreeuw 16.032; Houtduif 15.759; Kievit 1.680. Van de roofvogels werden twintig sperwers en acht Blauwe Kiekendieven opgeschreven en slechts vijf buizerds.

Telseizoen 2009

Het hele seizoen hebben we in totaal 154.891 vogels geteld in 799,54 uur, vorig jaar 430.907 vogels in 1.488,17 uur. Dat scheel een heleboel, maar dit jaar hebben we geen superdag gehad zoals vorig jaar toen de radio op bezoek kwam. Top vier dit jaar: Spreeuw met 39.125, Vink met 26.056, Houtduif met 23.799 en Boerenzwaluw met 12.590. Van de Graspieper hebben we er

Grauwe Klauwier

maar 6.131 geteld, veel minder dus dan de 14.500 van vorig jaar. En dat geldt voor vele soorten. Wat is er dan met die vogels gebeurd die we niet gezien hebben? Een deel heeft een andere trekroute genomen (vanwege het weer en de wind), een deel is zo hoog overgevlogen dat we ze niet opgemerkt hebben en misschien dat er voor sommige soorten wel minder dieren waren, omdat ze minder broedsucces hebben gehad. Andere telposten in Nederland hebben ook veel minder vogels geteld, en dat geldt ook voor Falsterbö in Zweden, terwijl in Gibraltar de aantallen wel vergelijkbaar zijn met andere jaren. Voor mensen die niet kunnen wachten op het verslag, die moeten op Internet de mogelijkheden van trektellen.nl maar eens flink uitproberen.

Dit jaar zijn er 102 vogelsoorten gespot, waarvan twee nieuwe: de Grauwe Klauwier (zie foto) en Indische Gans. Vorig jaar hebben we maar twee soorten vlinders als trekkers opgeschreven, dit jaar wel elf. Dat zal ook wel komen omdat we er meer op letten, maar onmiskenbaar is de trek van Oranje en Gele Luzernevlinder en de Distelvlinder, iets wat kenmerkend is voor het seizoen 2009. In totaal zijn er 550 vlinders langsgetrokken, de laatste op 25 oktober! Na alle getallen van dit jaar kunnen we concluderen dat vorig jaar het juiste jaar was voor een marathontelling. Maar in 2010 zullen we vast wel weer de nodige uren op de Brobbelbies vertoeven in afwachting van wat er dan weer langs of beter gezegd over komt vliegen. Tot dan!

Arend Vermaat

De tellers in 2009:

Ad van Wanroij, Alwin Borhem, Annelies Timmerman, Arend Vermaat, Carel van der Sanden, Dio Horman, Gerard van Aalst, Hans van de Heuvel, Henk Arnoldussen, Henk van den Acker, Isidro Rendon, Jan van den Tillaart, Jan Verhoeven, Jan-Willem Hermans, John Hermans, John Opdam, Jos van der Wijst, Leo Ballering, Marc Gottenbos, Marjo van Kreij, Mark Poulussen, Mark van Els, Otto Kwak, Paul Reys, Peter van de Braak, Ralph Smits, René van Hoof, Ron van Rossum, Teun van Kessel, Theo Veldpaus, Thijs Fijen, Tiny van den Elsen, Ton Smits, Toy Janssen, Wil Verbossen, William van der Velden, Willie de Vries, Wim Gremmen, Wim Heijmans en Wim van Lanen

De tellers tijdens de afsluiting van het telseizoen

Mystery bird avond (2 inzendingen)

Op donderdag 19 november werd er weer een mystery bird avond gehouden. Het is bedoeld als clubavond waarbij Peter van de Braak zijn mislukte foto's laat zien en die mogen wij dan op naam brengen. Het was ondanks de matige opkomst, een heel leuke en gezellige avond!

Er zijn verschillende categorieën: foto's uit Uden en omgeving (vijfentwintig), foto's uit Nederland (vijfentwintig) en foto's uit Europa (vijftien). In totaal zagen we dus vijfenzeestig foto's waar allemaal wel iets mee was. Hij was te licht of te donker of te wazig, de vogel vloog net weg of er zaten bladeren of takken voor. Ook waren er foto's waar de vogel een rare houding had aangenomen, zodat je bijna niet kon zien wat het was. Of soms zag je alleen een klein stukje van zijn verenpak. Maar door naar de omgeving te kijken en naar belangrijke kenmerken, was het toch mogelijk om de meesten op naam te brengen. Je leert er veel van, want je wordt gedwongen om goed te kijken. Een Roek had bijvoorbeeld zijn kop ondersteboven gedraaid waardoor het moeilijk werd om te zien wat het was. Zijn snavel zat voornamelijk tussen zijn verenpak. Toch kon je nog een klein stukje van zijn grijze snavel zien en kon je hem dus op naam brengen. En dan witte vleugels en rode pootjes die net wegvliegen van een paaltje, wat kan dat nu zijn?

Het was dus een Visdief. Het Bokje en de Watersnip waren ook lastig, maar toch kon je er uit komen. Je mag je boek gebruiken, dat maakt het al een stuk gemakkelijker. Het Goudhaantje was wel erg wazig, maar zijn gele kopstreep kon je nog wel zien. En je zag naaldbomen, dus dan is het niet moeilijk meer. De Raaf was toch nog te herkennen aan zijn ruitvormige staart. En tussen het riet zat een warm bruin gekleurd vogeltje met de pootjes vastgeklemd aan het riet. Dat kon bijna niets anders zijn dan het Baardmannetje. De vogels uit het buitenland waren wat lastiger; veel reigerachtigen, zoals de Ralreiger, Kwak (juv.), Koereiger, Woudaap. Daar moet je dan wel een beetje verstand van hebben, anders is het moeilijk raden. Het is helemaal geen schande als je er weinig goed hebt. Het is geen competitie. Je komt voor je zelf. De discussies die soms ontstaan zijn ook erg leuk. En Peter moet dan natuurlijk zijn mond houden en hoort het allemaal aan, terwijl hij wel weet wat het is, geweldig!

Toch wordt deze avond helaas slecht bezocht. We begrijpen eigenlijk niet zo goed waarom, want het is zo'n leuke avond. Misschien drempelvrees, bang om fouten te maken? We weten het niet. Daarom willen we volgend jaar een nieuwe formule gaan proberen. Geen vage foto's meer, maar foto's waar je de vogel goed op kunt zien. Het wordt een vogelherkenavond. Ook nieuwe leden, die nog weinig vogelkennis hebben, kunnen meedoen. En er is die avond altijd wel een hapje en een drankje voor de gezelligheid. Tegen die tijd gaan we de avond goed aanprijzen en hopen op een betere opkomst. Want dat is voor Peter van de Braak ook wat leuker, die steekt er toch weer de nodige tijd in om deze avond te verzorgen. Dus donderdag 18 november 2010: vogelherkenavond en allemaal komen hoor!

Roek

Liesbeth Verkaar

Gewapend met 'Parate vogelkennis' en een vogelgids vertrok ik ruimschoots op tijd naar de Groenhoeve, om mijn vogelkennis te toetsen. Elk jaar een spannende en leerzame bezigheid. Peter van de Braak had zijn apparatuur al startklaar staan. Eerst een kop koffie zei Jan-Willem en zette de buitendeur open om nog meer deelnemers binnen te loodsen. Echter de groep werd niet groter dan zes leden. Jammer... andere jaren was de ruimte goed bezet. Maar daarom niet getreurd. Er werden drie categorieën 'vogelafbeeldingen' getoond, 25 vogels in Uden en omgeving, 25 vogels in Nederland en 15 vogels in het buitenland.

'Draaikolk met wat rood'

Prachtige foto's waren het. Je zag af en toe 'hele' vogels op de afbeeldingen, maar meestal verdekt opgestelde veerlingen, soms een draaikolk met wat rood, dan weer een voorbijflitsende, dan weer een verendot met rechtsboven wat rood. Ook nog wat bruin tussen de dakpannen. Kortom aardige zoekplaatjes. Sommige vogels waren direct te herkennen, andere met behulp van de bekende vogelgids. Bij het passeren van drie kraaiachtigen werd er gehint, 'Veluwe'. Laten wij afgelopen zomer die Raven daar hebben zien vliegen. Op de foto's, hoe dan ook genomen, was steeds een of ander kenmerk van een soort te zien. Maar álles herkennen is een tweede. Na elk hoofdstuk noemde Peter de soorten op en vielen bij mij aardig wat kwartjes. De soorten die getoond werden heb ik allemaal wel meerdere malen gezien in de natuur. Maar allerlei details in een flits of draaikolk is wat anders. Kortom, ik vond de avond zeer leerzaam, wat betreft de 'vogelherkenning'. Aan te bevelen voor beginnende en gevorderde medevogelaars. Zo is ook de 'Bigday' die ik al diverse keren heb meegelopen van zeven tot twee uur. Zeer goed voor het leren kennen van de vogelsoorten.

Henk Arnoldussen

Stichting de Groenhoeve luidt de noodklok

In 1988 hebben de natuurverenigingen IVN-Uden, Stichting de Kinderboerderij en Vogelwacht Uden de koppen bij elkaar gestoken om hun huisvestingprobleem op te lossen. Dit heeft geresulteerd in de oprichting van de Stichting de Groenhoeve welke het gebouw 'de Groenhoeve' heeft gebouwd. Dit onderkomen is in korte tijd met subsidie en zelfwerkzaamheid uit de grond gestampt. De drie verenigingen hebben nu een vast gezamenlijk onderkomen, dat echter ook onderhouden moet worden.

Afgevaardigden van de drie verenigingen vormen samen de 'Stichting de Groenhoeve' en dat betekent dat zij financieel garant staan voor de eventuele tekorten. Door middel van verhuur van de ruimtes draagt de Stichting zorg voor de inkomsten om daarmee het gebouw en de inventaris te kunnen onderhouden. Dat betekent dat de drie verenigingen huur betalen aan de stichting. De Stichting op haar beurt probeert het gebouw ook aan andere verenigingen of instanties te verhuren om daarmee de inkomsten te verhogen. Het gebouw staat gedurende de daguren voor een groot deel leeg en kan dan ook verhuurd worden. Indien iemand huurders weet tijdens de daguren dan zijn deze van harte welkom. Een andere manier om de exploitatiekosten laag te houden is, door zelfwerkzaamheid van de leden van de drie verenigingen. Wanneer je met eigen mensen het onderhoud doet, ben je alleen geld kwijt voor het materiaal maar niet voor werkuren. Dit geeft een behoorlijke besparing en komt op jaarbasis voor het gebouw uit op ongeveer € 2.500,-.

Te weinig hulp

Het vervelende is, dat het (vrijwillige) onderhoudswerk de laatste jaren door slechts vier leden wordt uitgevoerd. Dat is nog niet één procent van het totaal aantal IVN (120) en Vogelwacht (325) leden. Met zo'n grote groep mensen zou je toch denken dat het heel simpel moet zijn om de klussen te klaren. Een vereniging is toch een organisatie 'van mensen en dóór mensen'. Of is het alleen maar een groep mensen die denkt: "Och, er zijn altijd wel anderen binnen de club die de klussen opknappen". Binnen de Vogelwacht gaan er geluiden op om het onderhoud van de Groenhoeve uit te besteden en door professionals (betaalde krachten) te laten doen. De Stichting de Groenhoeve is echter niet kapitaalkrchtig genoeg om dit op deze manier uit te voeren. Indien het onderhoud dus door professionals gedaan zou worden dan moet de huur fors omhoog. Dit houdt dan weer in dat de contributie fors omhoog moet om daarmee huur te kunnen bekostigen.

In totaal gaat het om twee à drie zaterdagen per jaar waarop onderhoudswerkzaamheden in en buiten de Groenhoeve worden uitgevoerd. Destijds hebben we met tientallen mensen de Groenhoeve opgebouwd. Laten we er samen voor zorgen dat we ons mooie gebouw goed onderhouden en een professionele uitstraling geven. Daarmee houden we de kosten binnen de perken en kunnen we er nog jaren plezier van hebben. Per slot van rekening houdt je je eigen huis ook goed bij (als het goed is).

Huur / onderhoud 'de Groenhoeve'

Indien er mensen zijn die interesse hebben in de huur van de beneden- of bovenruimte van de Groenhoeve, neem contact op met Jan-Willem Hermans (0413-269804) of Jacques Raats (0413-369388). Ook degenen die graag hun steentje willen bijdragen aan het onderhoud van het gebouw kunnen telefonisch contact opnemen. Alle hulp is hierbij van harte welkom. Wij zijn jullie daar erg dankbaar voor. Door samenwerking moet het zeker gaan lukken!

Jacques Raats

De Groenhoeve

Wetenswaardigheden...

Vogel zingt met zijn veren!

Al jaren zijn vogelexperts bezig te onderzoeken hoe de Stompveermanakin zijn prachtige hoge, vioolachtige lied zingt hoog in de bergwouden van de Zuid-Amerikaanse Andes. Het antwoord komt dan ook niet uit zijn keel maar door een speciale wrijving van zijn vleugels. Er zijn heel wat theorieën, al zijn ze nog zo gewaagd. Maar de wetenschappers gingen met een proefmonster meteen aan de slag, in het laboratorium met speciale lasers die verschillende vibraties produceren. Hierdoor proberen ze zo goed als het gaat het geluid na te bootsen. Men kwam erachter dat deze speciale zangveren en de omringelde veren; negen stuks, het geluid versterken. Voor de onderzoekster is dit een doorbraak hoe vogelgeluiden in de loop van de evolutie zijn ontstaan. Elke vleugel van de Stompveermanakin heeft een veer met ten minste zeven richels langs de centrale vaan. Naast deze vreemd gerimpelde veer is een andere veer met een stijve, gebogen uiteinde. Wanneer de vogel zijn vleugels boven zijn rug werpt, schudt het heen en weer en dat is meer dan 100 keer per seconde (kolibries doorgaans slaan hun vleugels slechts 50 keer per seconde). De tip slaat elke nok tweemaal: een keer als de veren met elkaar botsen, en eenmaal als ze weer uit elkaar gaan.

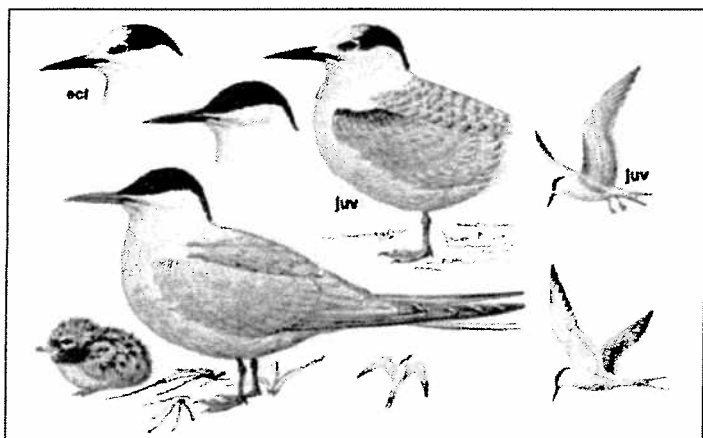
Uit: Dierenblog, 16 november 2009

Visdief brengt nauwelijks jongen groot

'Te laag broedsucces op De Kreupel bedreigt voortbestaan populatie'

Visdieven hebben op De Kreupel, een opgespoten eiland in het IJsselmeer, in 2009 veel te weinig jongen groot kunnen brengen. Dit blijkt uit een onderzoek van Bureau Waardenburg dat is uitgevoerd in opdracht van Vogelbescherming Nederland. Een slecht broedsucces op De Kreupel beïnvloedt bijna een kwart van de Nederlandse populatie en is daarmee cruciaal voor het voortbestaan van de visdief in Nederland. Oorzaak is een gebrek aan voedsel voor de jongen. De Visdief is een kleine sierlijke stern die alleen tijdens de broedtijd in Nederland te vinden is. De vogel overwintert langs de West-Afrikaanse kust. De Visdief, die op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels staat, broedt graag op eilandjes met een kale bodem en voedt zich voornamelijk met kleine vis, zoals spiering. Op het in 2003 opgespoten vogeleiland De Kreupel, vlakbij Andijk in het IJsselmeer, broedt de grootste kolonie Visdieven van West-Europa, zo'n vier- tot vijfduizend paar per jaar. Uit het onderzoek blijkt dat er aan het eind van dit broedseizoen hooguit enkele honderden jongen zijn uitgevlogen, waar dat er zeker drieduizend zouden moeten zijn om de populatie in stand te houden. Ook zijn er op het eiland abnormaal veel dode jongen gevonden. Gevreesd wordt dat er onvoldoende volwassen spiering in het IJsselmeer

aanwezig was om de Visdieven van De Kreupel van voldoende voedsel te voorzien. De stand van de spiering gaat sinds het begin van de jaren negentig sterk achteruit. In sommige jaren, zoals in 2007 en 2008, is er daarom een vangstverbod. In 2009 mocht er wel op volwassen spiering worden gevestigd. De komende maand wordt door IMARES Wageningen UR onderzocht of er voldoende spiering in het IJsselmeer is om een vangstvergunning voor 2010 af te geven.

Visdief

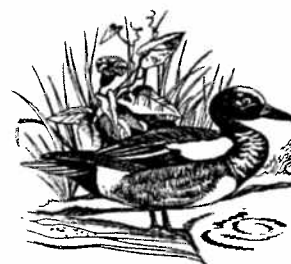
Vogelbescherming pleit ervoor om ook te onderzoeken of er een verband bestaat tussen het slechte broedsucces van de Visdief en de spieringvisserij. 2009 was door Vogelbescherming Nederland en SOVON Vogelonderzoek Nederland uitgeroepen tot het Jaar van de Visdief.

Uit: Vogelbescherming, 27 november 2009

(Opmerking John: Het blijkt maar weer eens dat de visserij zich nergens aan houdt. (Kokkels in de Waddenzee, Spieringen in het IJsselmeer, Overbevissing op Tonijn, etcetera)

Ganzenbeleid faalt: onverantwoord afschot ganzen en smienten

Deze week is de evaluatie van het beleid voor overwinterende ganzen naar de Tweede Kamer gestuurd. Uit die evaluatie blijkt dat er in de winter van 2007-2008 meer dan 100.000 ganzen en Smienten zijn geschoten, terwijl de schade aan de landbouw niet is afgenomen. Tegelijkertijd blijkt het huidige beleid ruim twee keer zo duur dan het oorspronkelijke beleid. Vogelbescherming Nederland is verbijsterd over de uitkomsten. Uit de evaluatie blijkt dat het huidige beleid faalt. Het aantal ganzen en Smienten dat de laatste jaren geschoten wordt neemt onrustbarend toe. Bovendien maken er niet meer ganzen gebruik van de aangewezen

Smient

foerageergebieden, omdat die blijkbaar vol zijn. De landbouwschade is dan ook niet afgenomen, terwijl de totale kosten zelfs twee keer zo hoog zijn geworden. Bovendien is het beleid zo ingewikkeld geworden, dat controle niet meer mogelijk is. Voor Vogelbescherming Nederland toont de evaluatie overduidelijk aan dat het huidige beleid faalt. De organisatie pleit sterk voor een gastvrij beleid voor ganzen en Smienten, waarbij de vogels met rust worden gelaten en de boeren hun schade vergoed krijgen. Een beleid dat recht doet aan de belangrijke rol die Nederland in Europa heeft voor overwinterende ganzen en dat tegelijkertijd goedkoper en beter te controleren is dan nu.

Nederland is in Europa het belangrijkste gebied voor overwinterende ganzen. Van de meeste soorten overwintert meer dan 50% van de Noordwest-Europese populatie in Nederland en van de Kleine Rietgans soms zelfs meer dan 90%. Daarom heeft Nederland een internationale verplichting om goed voor de ganzen te zorgen. Wat Vogelbescherming Nederland betreft is daarvoor een nieuw beleid nodig. Tussen 2000 en 2003 werden de overwinterende ganzen in Nederland gastvrij ontvangen. De boeren kregen de geleden schade vergoed door het ministerie van Landbouw. Maar de lobby om weer te mogen schieten bracht de Tweede Kamer in verwarring en de toenmalige minister van Landbouw besloot in 2005 tot een proef. Zijn voorstel was om op 80.000 ha de overwinterende ganzen met rust te laten. De boeren konden binnen die gebieden, de zogenaamde foerageergebieden, een extra vergoeding krijgen. In de rest van Nederland moesten boeren de ganzen verjagen, desnoods met ondersteunend afschot. Achterliggende gedachte was dat daardoor de landbouwschade zou dalen, omdat ganzen voornamelijk op die 80.000 ha zouden gaan zitten. Vogelbescherming Nederland gaf al direct aan dat het oppervlak aan foerageergebied onvoldoende zou zijn.

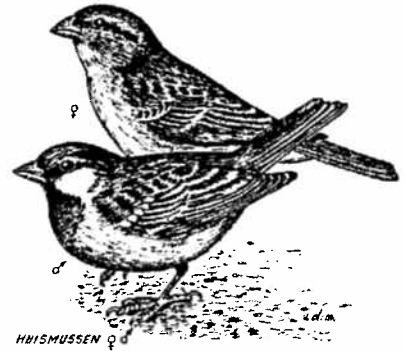
Uit: Vogelbescherming, 6 oktober 2009

Vogelbalans 2009: langeafstandstrekkingen hebben het moeilijk

Ze nemen een dominante positie in op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels: 38 van de 78 soorten op deze lijst overwinteren in Afrika. De afname sinds 1990 bij deze groep van soorten is sterker dan bij vogels die de winter in Europa doorbrengen. Bijna de helft van alle Rode Lijstsoorten vertoont nog steeds een negatieve ontwikkeling sinds de meest recente lijst in 2004 uitkwam. Herstel blijft vooral uit bij soorten die als (ernstig) bedreigd te boek staan.

Gidsen: het is lang niet zo moeilijk als je denkt

Als I.V.N. scholengids wandel ik met kinderen door de natuur. Na afloop evalueren we de wandelingen altijd. Tijdens deze evaluatie dit najaar kregen we een A4'tje met een minicursus excursietechnieken van IVN Maastricht (Tineke de Jong). Het was een vrij droge opsomming van dingen waar je op moet letten. Ik heb geprobeerd er een wat leesbaarder verhaal van te maken. Hier volgen enkele tips waar je op kunt letten tijdens het gidsen.

Er zijn veel leden die een soort drempelvrees hebben om een groep mensen mee te nemen de natuur in. "Dat kan ik niet of dat durf ik niet" wordt er dan vaak gedacht. Toch weet ik zeker, dat als ze het een keer gedaan hebben, het alles mee zal vallen. Het is leuk, dankbaar werk en door de communicatie over en weer tussen de mensen en de gids kun je er ook nog dingen van opsteken. 'Gewoon doen' is dan ook het devies. Eerst als 'hulpgids' en daarna zelf!

Als je met een groep op pad gaat, willen de mensen wel graag weten met wie ze te maken hebben, even voorstellen dus. En als er andere mensen van je club bij zijn (hulpgidsen), stel je die ook even voor. Geef van te voren aan hoelang de wandeling ongeveer gaat duren. Er zijn soms mensen bij die op een bepaalde tijd weer terug willen zijn. Als ze ergens diep in de Maashorst er achter komen dat ze toch eigenlijk al terug hadden willen zijn, dan is dat natuurlijk niet de bedoeling. Voor de mensen is het leuk als je inhaakt op wat je op dat moment ziet of hoort. Zie je ergens een Huismus dan vertel je wat over de Huismus, terwijl je er naar kunt kijken en luisteren. Dat is voor de mensen het meest interessant. Vogels blijven lang niet altijd mooi zitten, dus als de vogel niet zo goed in beeld te krijgen is, laat je deze in je boek zien. Dan weet iedereen waar je het over hebt. Geen ellenlange verhalen, daar zijn ze niet voor gekomen. Ze komen om van de natuur te genieten en om een lekkere wandeling te maken. Dus niet te vaak stoppen. Als je aan het vertellen bent, kijk je de mensen aan en probeer je de hele groep er bij te betrekken. Praat duidelijk en niet te snel. Let ook op de stand van de zon. Als je zelf met de rug naar de zon staat te vertellen, moeten al de mensen met hun ogen knippen om je te zien. Andersom is logischer. Je kunt gerust tussendoor eens een vraag aan de mensen stellen in de trant van: "Wat denken jullie"...en dan je vraag. Dit houdt ze scherp. Geef eventuele hulpgidsen ook de gelegenheid om iets te vertellen.

Soms wordt er een vraag gesteld die je niet weet. Dit is vaak waar de twijfelaars bang voor zijn en waardoor ze besluiten niet te gaan gidsen. Het is helemaal niet erg als je een vraag niet weet. Je slaat geen modderfiguur! Zeg gewoon dat je het antwoord niet weet en dat je het op gaat zoeken. Je kunt en hoeft niet alles te weten. Al blijkt in de praktijk vaak dat je veel meer weet dan je denkt. Het is al vaker gezegd maar geldt nog steeds: "In het land der blinden is eenoog koning". Als je zelf uitstraalt dat je van de natuur geniet, breng je dat onbewust al over. Enthousiasme is erg belangrijk. Loop actief naar dingen toe, wijs ze aan; is het op de grond, buk hier dan bij, breng ze dichterbij naar de mensen. Soms zit er iemand in de groep die heel veel aandacht vraagt. Probeer om ook met mensen te praten die niet zo op de voorgrond treden. Betrek ze bij het geheel. Laat mensen ook dingen vertellen die ze weten, concentreer je niet alleen op je eigen verhaal. Na afloop van de wandeling rond je deze af door de mensen te bedanken voor hun komst. Je kunt onze website aanhalen voor meer informatie. Hierna kun je voldaan naar huis met de wetenschap dat je een groep mensen een groot plezier hebt gedaan!

Liesbeth Verkaar

Grauwe Klauwier; 'Natuurambassadeur De Maashorst'

Winnaar Natuurambassadeur De Maashorst bekend: de 'Grauwe klauwier'

Op zondag 13 september jongstleden, tijdens streekfair De Maashorst (Uden), plaatsten de gemeenten Bernheze, Landerd, Oss en Uden hun handtekening onder de 'startverklaring biodiversiteit De Maashorst'. Hiermee ging het project van start. Doel is de teruggang in biodiversiteit in de Maashorst te stoppen. Dit project is een aanvulling op de eigen gemeentelijke aandacht voor biodiversiteit. Biodiversiteit is het leven in alle mogelijke soorten en vormen: dieren, planten, micro-organismen en hoe deze in verband staan met elkaar. Biodiversiteit staat voor de rijkdom aan leven om ons heen.

Grauwe Klauwier

Het project startte tijdens de streekfair met de verkiezing van de 'Natuurambassadeur van de Maashorst'. Genomineerd waren de Boomkikker, Klokjesgentiaan, Grauwe Klauwier, Ruige Dwergvleermuis, Bruine Eikenpage en de Kamsalamander. Alle zes de soorten leven in natuurgebied de Maashorst. Tijdens de druk bezochte streekfair hebben 316 mensen hun stem uitgebracht. In de dagen daarna brachten nog eens 107 mensen hun stem uit bij natuurcentrum Slabroek. Hiermee komt het totaal aantal stemmen op 420. De uitslag van de verkiezing is:

Grauwe Klauwier	129 stemmen
Boomkikker	73 stemmen
Klokjesgentiaan	65 stemmen
Kamsalamander	55 stemmen
Ruige dwergvleermuis	51 stemmen
Bruine eikenpage	47 stemmen

De Grauwe Klauwier is een zeldzame vogel van ruige, halfopen gebieden met opslag van struweel of jonge bomen. De aanwezigheid van flink wat grote insecten als kevers, bijen en hommels is erg belangrijk, zij vormen de hoofdmoot van het menu. Verder eet hij hagedissen, kleine zoogdieren en jonge vogels. De naam 'klauwier' slaat op de gewoonte van de vogels om een voorraadje prooidieren op te hangen aan de doornen van bramen of andere stekelige struiken. Grauwe Klauwieren zijn trekvogels en ze overwinteren in zuidelijk Afrika.

Voor de Grauwe Klauwier wordt dit najaar een actieprogramma opgesteld. Het actieprogramma zal bestaan uit concrete maatregelen om De Maashorst als leefgebied voor de Grauwe Klauwier geschikter te maken. In 2010 zullen de eerste maatregelen worden uitgevoerd. Ook wordt bekeken of ook de andere genomineerde soorten mee kunnen liften op deze acties.

Steven Montfoort,

Ambtelijke werkgroep De Maashorst

Beleidsmedewerker Natuur en Landschap, provincie Noord-Brabant

Boomvalk fietsproject

Bijzonder kenmerkend voor de Boomvalk is de zwarte baardstreep, die sterk contrasteert met de witte keel en wangen. De onderzijde is krachtig donker gestreept op een lichte ondergrond. De dijbeenbevedering en onderstaartdekveren zijn bij adulte Boomvalken donkerrood. Het vliegbeeld van de Boomvalk wordt gekenmerkt door de zeer lange, spitse, sikkelvormige vleugels en een relatief korte staart. De Boomvalk bidt nooit in de lucht. Lammy van Diepenbeek en ondergetekende hadden het plan opgevat, om door bepaalde gebieden te fietsen, om zo te trachten Boomvalken te spotten, heel moeilijk.

Jonge Boomvalk

- * **Dinsdag 28 april 2009:** zou onze eerste boomvalkfietsdag worden, maar helaas het regende.
- * **Dinsdag 12 mei 2009:** wat jammer weer regen.
- * **Woensdag 27 mei 2009:** Lammy en ik starten onze fietstocht om acht uur. Via Duifhuizerweg richting Blankenskerkhof, waar we genoten van de zon, uitzicht, Zwartkop, Winterkoning Kraaien, Kieviten en vier Wulpen in de wei, maar helaas geen Boomvalken. Wel vier Buizerds, maar ja, daar fietsen we niet voor.
- * **Woensdag 17 juni 2009:** 's Morgens vroeg op weg naar PNEM paal 125 te Molenbrand. Aangekomen bij paal 125 zagen Lammy en ik een Boomvalknest in de paal. Wij blij en gingen het veld in en na vijftien stappen vloog de Boomvalk van het nest. Om ze met rust te laten gingen we weer retour fietsen. We stonden verdekt opgesteld en na vijf minuten zagen we een Buizerd richting het nest vliegen. Het was mooi te zien hoe de twee Boomvalken de Buizerd verjoegen.
- * **Zondag 21 juni 2009:** Lammy en ik hadden afgesproken met Jan van den Tillaart om te gaan spiegelen te Melven. We konden het nest (van de overkant) goed fotograferen. Jan, mijn complimenten, wat kan jij goed spiegelen. We zagen drie eieren op het nest. Daarna doorgereden naar een nestkast met Torenavalken. Via de spiegel zagen we twee jonge Torenavalkjes zitten. Het was een interessante morgen met mooie resultaten. Lammy en ik hebben met veel plezier meerdere fietsroutes afgelegd op zoek naar Boomvalknesten. Onze conclusie is, dat we zullen blijven fietsen naar nesten die ons worden doorgegeven.

Conny Koenen en
Lammy van Diepenbeek

Boomvalknest met drie eieren

JeugdVogelwacht

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klapekster, Nachtwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Een verslag van activiteiten mag als 'eidooier' dan ook niet ontbreken in het Bruujssel.

Seizoen 2009/2010

Vlinders/Libellen

Natuurlijk kijken we niet alleen naar vogels met onze jeugdgroep, alle facetten uit de natuur komen aan bod. Als eerste activiteit van dit seizoen zijn we op zoek gegaan naar 'Vlinders en Libellen'. Onze kennis op dit gebied is niet zo goed, vandaar dat we een specialist uitgenodigd hadden: Rien Kersten kon ons alles vertellen over insecten. Samen met de kinderen kwamen we al snel tot de conclusie dat de vakantiemaanden beter voor vlinders en libellen zijn dan september. Maar dat mocht de pret niet drukken, er was genoeg te zien. Het leuke aan insecten is dat je ze overal kunt zoeken. En hoe beter

je weet waar je op moet letten en waar je moet kijken, hoe meer je ziet. Het is eigenlijk hetzelfde als bij vogelen. Zelfs de telescoop blijkt een handig hulpmiddel te zijn bij insecten. Één ding ben ik niet vergeten: noem een niet-volwassen insect nooit zomaar een 'rups', dit is een 'larve'! Alleen en dan ook echt alleen een larve van een vlinder heet een rups. En om met zekerheid vast te kunnen stellen of het om een larve van een vlinder gaat, moet je ze wel eerst van héél dichtbij bekijken.

Vogeltrek

De activiteit 'vogeltrek' kan natuurlijk niet ontbreken. Na enkele buitjes (gelukkig voor negen uur) zijn we vanaf de parkeerplaats vertrokken voor een fikse wandeling. Ons doel was de telpost van de Vogelwacht te bezoeken. Onderweg is er natuurlijk veel te vertellen over de vogeltrek. Tijdens de wandeling noteerde de jeugd om de beurt een vogel die we hoorden of zagen. Hierbij werd er in de boeken opgezocht tot welke vogelgroep (jaarvogel, zomergast, wintergast) deze vogel behoorde. Toen we bij de telpost aankwamen was

het prachtig weer, blauwe lucht met een lekker najaarszonnetje. Helaas was het daardoor erg rustig met de trek. Toch hebben we de tellers gelukkig wel aan het werk gezien. Diverse Houtduiven, Vinken en Graspiepers werden er tussen de koeken door geteld. Onderweg naar de parkeerplaats hebben we nog prachtig een jagend Smelleken gezien.

SOVON-dag

Een jaarlijks terugkerende activiteit is de SOVON-dag in Nijmegen. Tijdens deze jaarlijkse SOVON-dag komen er veel vogelaars bijeen, waarbij we als jeugdgroep zeer welkom werden geheten. Met meer dan zeventig wildzoekers, waarvan zeventien jeugdleden van onze Vogelwacht, zijn we met twee bussen vanuit 'de Vereeniging' vertrokken.

Zelf waren we met drie begeleiders (Hermien Verkuijlen, Marijn van de Braak en ondergetekende) voor onze eigen jeugdgroep. Het eerste deel van de

dag hadden we diverse opdrachten gekregen in de erg natte Ooijpolder. Het was nat, koud en modderig, maar we hebben er enorm veel lol gehad. Zelf had ik een groepje van zeven rauwdouwers, die niet te houden waren. Tja wat ga je dan doen, gewoon door de bush op zoek naar beversporen. Die hadden we gevonden inclusief een beverburcht. Helaas bevond deze zich in een erg modderige omgeving. Hierbij kwam er zelfs een jeugdlid tot aan zijn knieën in de modder vast te zitten. Prachtig om op afstand te kijken hoe ze dat oplossen (sorry, ouders voor de wat smerige kleren). Na diverse pogingen zijn ze de jongen maar met de hand gaan uitgraven! Na deze survivaltocht zijn we de toen nog schone bussen ingegaan op weg naar een pannekoekenrestaurant. Hier werden we voorzien van heerlijke grote pannekoeken. Ondertussen werden de fotokaartjes ingeleverd voor de fotowedstrijd aan het eind van de dag. Met volle magen vertrokken we weer met de bus naar het natuurmuseum in Nijmegen. Dit is een leuk museum midden in de stad. Op vogelgebied was er een speciale expositie opgesteld. Na het museumbezoek zijn we te voet teruggegaan naar 'de Vereniging'. Hier aangekomen mochten we vrijwel direct de grote zaal binnen. Alle jeugd werd welkom geheten op het grote podium. Hier werden de beste foto's die we die dag gemaakt hadden levensgroot vertoond. Tevens werd er per groep ook nog een zelf bedachte yell gepresenteerd. Het publiek was hierbij de jury. En wie viel er dit keer in de prijzen, jawel ons groepje van de modderige jongeren! Ze kregen allen een digitaal horloge met kompas als prijs. Na de prijsuitreiking werd de dag afgesloten en zijn we weer richting Uden vertrokken.

Echt naar buiten?

Ken je kinderen die warm lopen voor een grote portie natuur op elke derde zaterdag in de maand en die hier graag tijd voor vrij willen maken? Geef ze de gratis 'Buitengids', die is te downloaden op onze site of laat ze contact opnemen met mij, zodat ze zich op kunnen geven. Een keer vrijblijvend meelopen kan natuurlijk altijd. Opgeven kan op www.vogelwachtuden.nl. Klik op het plaatje 'Jeugdgroep'.

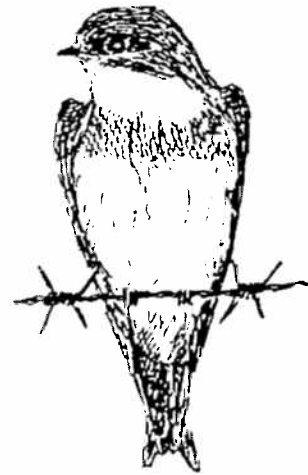
Jeugdcoördinator,
Peter van de Braak

Tientallen jeugdige Wildzoekers uit het hele land

Oeverzwaluw Werkgroep 2009

De laatste jaren is het aantal leden van onze club gestaag gegroeid, vandaar dat ik iets over deze bijzondere vogel wil schrijven voor de nieuwere leden. Oeverzwaluwen zijn weinig kieskeurige vogels van open terreinen. Het broedgebied moet aan twee belangrijke voorwaarden voldoen: Er moet een kale, zandige of lemige steile wand zijn, waarin de nestholen uitgegraven kunnen worden, en er moeten flink wat muggen of andere insecten rondvliegen, iets dat in de Nederlandse delta geen enkel probleem oplevert. Zoals de meeste insecteneters brengen Oeverzwaluwen de winter door in Afrika. De Oeverzwaluwen broedden van origine vooral in rivier- en beekoevers en stuivend duin. Met de vastlegging van deze van nature zeer dynamische gebieden verdwenen de voor de soort geschikte oeverwallen, waardoor het broedbestand flink afnam. Een deel van de vogels vestigde zich vervolgens in door mensenhand geschapen oeverwallen als dijken, dijkcoupures en zandwinputten. Daarvan zijn 'de Kleuter' en 'het Hemelrijk' een goed voorbeeld. De eerste degelijke schatting van het aantal broedende Oeverzwaluwen stamt uit midden jaren zestig: zo'n 25.000 paar. Langs de grote rivieren kwamen nog kolonies van meer dan vijfhonderd paar voor! Midden jaren zeventig was het broedbestand door verlies van broedgelegenheid en droogte in de winterkwartieren geslonken tot vijf- à achtduizend paar, een afname die zich doorzette tot 1985, toen met 3.500 paren een dieptepunt bereikt werd. Sindsdien is sprake van een voorzichtige toename tot acht- à twaalfduizend paar begin jaren negentig. De laatste decennia blijft het tussen deze aantallen schommelen. De oeverzwaluw komt voor in het hele Palearctische en Nearctische gebied: van Ierland tot het noorden van India, het zuidwesten van China, de Pacific en Noord-Amerika. Op IJsland ontbreekt de Oeverzwaluw, net als op Spitsbergen en de eilanden in de Noordzee en de Atlantische Oceaan. Oeverzwaluwen trekken recht naar het zuiden, in een poging de afstand tot hun winterverblijf zo kort mogelijk te maken. Onze Nederlandse broedvogels trekken vooral naar de Sahelzone, het steppegebied ten zuiden van de Sahara.

Afgelopen jaar heeft de Oeverzwaluwwerkgroep weer de nodige inspanningen verricht, zo kregen we door de harde winter (anders te nat) de kans om op het Hemelrijk overjarig riet te maaien (zie foto) en hebben we aan de westkant de wilgen kunnen afzetten. Een prachtige open aanvliegroute was het resultaat, de wand is weer van veraf te zien. Helaas heeft het dit jaar geen broedparen opgeleverd. De oorzaak hiervan is moeilijk te bepalen. Verse (betere) hopen zand enkele kilometers van het Hemelrijk kan al een reden zijn. In februari volgend jaar willen we het zand in de wand toch nog eens verversen en hopen dat 2010 meer resultaat oplevert. Ook de wand op de Kleuter zal worden ontdaan van riet en wilgengroei, zodat de invliegrouete weer optimaal is. Dit gebeurt grotendeels machinaal.

Wil je meer weten over de Oeverzwaluw/wanden, kijk dan eens op onze prachtige site www.vogelwachtuden.nl en klik dan bij Oeverzwaluwwerkgroep. De datum van de eerstvolgende werkdag zal verschijnen op de maandagenda. Helpen jullie dan weer mee!

Marc Poulussen,
Coördinator werkgroep Oeverzwaluwen

Maaien van het riet door Jan Verhoeven

In gesprek met... Arend Vermaat

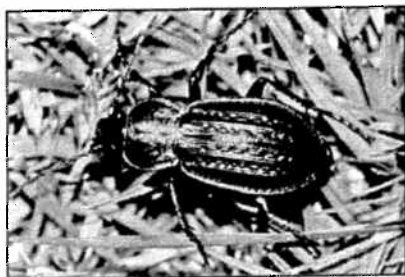
Volgens mijn administratie is Arend lid geworden in november 2005 en is hij nu dus ruim vier jaar lid bij ons. Beetje bij beetje gaat hij steeds meer doen voor de club, hoog tijd dus om hem eens te interviewen.

Veghel

We hebben ze bij bosjes, leden uit Veghel. En vaak zijn ze nog erg actief ook, dus moeten we ze koesteren! We zijn natuurlijk niet voor niets Vogelwacht Uden en omstreken. Als ik de ledenlijst bekijk, zie ik plaatsen als Schijndel, Sint Oedenrode, Eindhoven, Ravenstein, Oss, Boerdonk, Helmond enzovoort. Blijkbaar trekken we leden van verre aan omdat we een zeer actieve vereniging zijn. Ook Arend vindt dat we erg actief zijn. Hij woont nu acht jaar in Veghel en met plezier. Hij is veldbioloog (leer van de levende wezens) van beroep en heeft er een universitaire studie in Wageningen opzitten. Ook zijn oudste broer heeft deze studie gevolgd, het zit dus wel een beetje in de familie. Zijn vader heeft wel in Wageningen gestudeerd, maar de studie Biologie bestond toen nog niet. Arend ging op de middelbare school al vaak naar telpost Noordhout in Driebergen. Daar deed hij al mee met allerlei testen. Eén ervan was, dat iedere teller afzonderlijk van elkaar achter een schotje zat in een lange rij. Het doel was aan te tonen dat er grote verschillen tussen de waarnemers kunnen zitten. Het trektellen zat er dus al vroeg in. Hij heeft nu nog contacten met vrienden uit die tijd, zelfs nog vanaf de kleuterschooltijd. Soms bellen ze elkaar en dan spreken ze iets af. Mooi toch als zo'n vriendschap zo lang blijft bestaan. Als hij op onze telpost staat denkt hij nog wel eens terug aan die tijd, een stukje jeugdsentiment. Hij gaat iedere donderdag tellen en als het kan ook in het weekend. Het geeft hem een kick als er zeldzame vogels overtrekken. Hij gaat het trektelverslag voor het Bruujsel van dit jaar in elkaar zetten, omdat Toy minder tijd heeft. Ondanks dat het geen marathontelling was, is er weer flink geteld dit jaar.

Arend Vermaat

Loopkever

Als afstudeervak heeft hij onderzoek gedaan naar loopkevers op de Drentse Heide. Hij onderzocht stukken geplagde en ongeplagde heide en telde de loopkevers. Hij moest aantonen dat het plaggen effect heeft op de kevers en daar een lijvig rapport over schrijven en verdedigen. Arend woont samen met Marika, die heeft hij leren kennen in zijn studententijd. Ze hebben een tijdje op Texel gewoond, omdat Marika bij het NIOZ werkte (Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee). Hier heeft hij natuurlijk flink kunnen vogelen, want de Waddeneilanden zijn heel vogelrijk. Daarna hebben ze nog een jaar in Lelystad gewoond. Ze hebben

twee dochters, Tessa van elf en Idske van negen jaar. Binnen zijn gezin zijn de bekende rolpatronen omgedraaid, zijn vrouw Marika werkt nu bij de Mars (vandaar dat ze naar Veghel zijn verhuisd) en Arend is huisman en zorgt voor hun twee dochters. Hij vindt het belangrijk dat er iemand thuis is als ze uit school komen. Geweldig toch dat hij zijn opgedane kennis nu toch kan gebruiken binnen onze club!

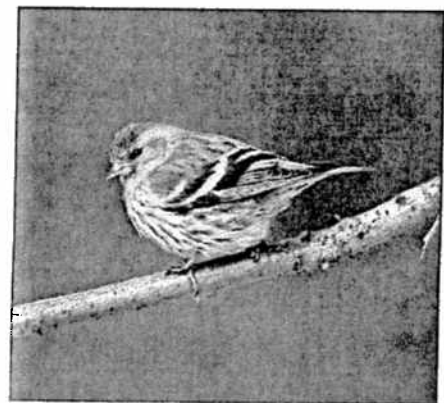
Coördinator werkgroep Inventarisatie

Sinds kort is Arend coördinator van de werkgroep Inventarisatie. Peter van de Braak heeft dit heel lang gedaan, maar die wilde zich eigenlijk wat meer met de jeugd gaan bezig houden (onze jeugdgroep telt tegenwoordig dertig leden). Er bestond al enige jaren een vacature, maar die werd maar niet ingevuld. Peter deed het werk van de werkgroep er nog extra bij, hoewel hij eigenlijk al lang wilde stoppen. Samen met ook nog een bestuursfunctie werd dat toch wel wat veel. Gelukkig was Arend bereid deze taak op zich te nemen. Alleen kwam hij wel gelijk voor een moeilijke taak te staan; de Maashorst werd geïnventariseerd op alles vanaf voorjaar 2009. En alles betekende ook vogels en de Maashorst is erg groot. Er zijn zesenvestig kilometerhokken die geteld moesten worden. Hij kwam dus direct voor een grote klus te staan. Gelukkig hebben veel leden meegewerkt aan deze inventarisatie. Er zijn in voorjaar 2009 drieëntwintig kilometerhokken geteld, dus in 2010 moeten er nog eens drieëntwintig geteld worden. Als iedereen dus weer meedoet, is de klus zo geklaard. Uiteraard moesten al die gegevens, die na de inventarisatie beschikbaar kwamen, verwerkt worden. En daar is Arend heel wat uurtjes mee bezig geweest. Iedere waarneming moet verwerkt worden. Ook moeten er soortenkaarten gemaakt worden, om te zien hoe elke soort het doet. Dit gaat allemaal volgens de BMP methode van SOVON (Broedvogel Monitoring Project).

SOVON (bron: site van Sovon)

SOVON Vogelonderzoek Nederland is een organisatie die alle vogelgegevens van Nederland opslaat en verwerkt. De inventarisatie gaat volgens een strak schema van alle aanwezige soorten (inclusief exoten) in een proefvlak van tien tot tweehonderdvijftig hectare. Het proefvlak moet van maart tot en met juni minstens zeven (vogelarm gebied) tot tien maal (vogelrijk gebied) volledig worden afgewerkt, meestal omstreeks zonsopgang en tweemaal 's nachts. Nederland is door zijn afwisselende landschap met droge en natte natuur en milde klimaat een belangrijk broedgebied voor veel bijzondere vogelsoorten. Tegelijkertijd kent Nederland een hoge bevolkingsdichtheid en een grote druk op de beschikbare ruimte. Dit schept bijzondere verplichtingen ten aanzien van het behoud en de bescherming van broedvogels. Inventarisaties van broedvogels worden dan ook al tientallen jaren uitgevoerd. In de loop van de jaren tachtig zijn de methodieken steeds verder gestandaardiseerd en tegenwoordig is het gebruikelijk dat veldwerk en uitwerking volgens de 'SOVON methode' worden uitgevoerd. De broedvogelmonitoring die SOVON organiseert is onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring en wordt gecoördineerd in nauwe samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De doelstelling van deze projecten is het volgen van landelijke populatieontwikkelingen (eventueel uitgesplitst naar landschapstype en regio) en het volgen van aantalsontwikkelingen bij broedvogels in belangrijke gebieden. SOVON krijgt opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Rijkswaterstaat.

Dankzij een uitgebreid netwerk van ruim zeventuizend waarnemers, zijn ze in staat voor de meeste in Nederland voorkomende vogelsoorten uitspraken te doen over jaarlijkse veranderingen in aantallen en verspreiding. Het eerste monitoringproject dat door SOVON werd opgezet, is het Punt Transect Telling project (PTT) voor wintervogels. Recenter worden ook reproductie en overleving gevolgd, zodat niet alleen de aantalsveranderingen zelf, maar ook de achtergronden voor die veranderingen in beeld worden gebracht. Juist die combinatie levert signalen op die voor natuurbeheer en natuurbeleid en verder onderzoek van belang zijn. Het PTT voor wintervogels is het oudste monitoringproject van SOVON en vierde in 2004 zijn vijftienvier jarig jubileum.

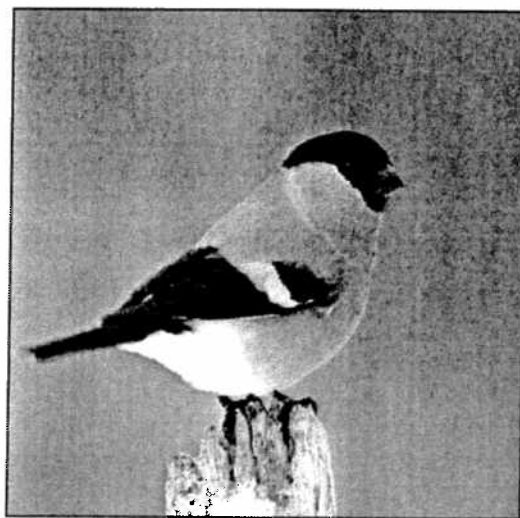

Sijs

Tegenwoordig tellen ruim driehonderd waarnemers jaarlijks meer dan vierhonderd routes. Dit kunnen zowel Nederlandse broedvogels zijn als vogels afkomstig uit bijvoorbeeld Scandinavië of Oost-Europa. Het PTT-project richt zich vooral op algemenere soorten als Buizerd, Groene Specht, Kramsvogel en Sijs. Het levert voor meer dan tachtig soorten inzicht in de winterverspreiding en betrouwbare trends. De tellingen worden georganiseerd in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek. Arend doet ook mee met de PTT wintertellingen, samen met Karin Koppen, Ton Hermans, Peter Vlamings, Leo Ballering en Wolter Brongers van IVN Veghel. Ze tellen een traject van de Goorse bossen tot het Wijbosch Broek, een behoorlijk groot gebied, dat ze met de fiets inventariseren. Arend zit niet bij IVN Veghel, hij richt zich meer op onze Vogelwacht. Ook doet hij nog mee met het MUS project: Meetnet Urbane Soorten. Dit project gaat zijn derde jaar in. Het is een stadsvogelmeetnet om de aantalsontwikkeling en verspreiding van broedvogels in bebouwde gebieden beter in beeld te brengen. De tellingen kosten weinig tijd (slechts twee ochtenden en een zomeravond) en door de laagdrempelige opzet kunnen ook vogelaars met weinig telervaring meedoen. Voorwaarde is dat men de algemene soorten stadsvogels op zicht en geluid kan herkennen. Ook dit project geeft weer de nodige informatie over aantallen en ontwikkelingen.

Eigen gebiedje

Er zijn ook afspraken met SOVON over wanneer je een soort mag tellen. Als er bijvoorbeeld een Boompieper zingend aan wordt getroffen in maart, is dit waarschijnlijk nog geen territorium, want hij kan nog doortrekken. Het kan wel een territorium worden, daarom is opvolging van de inventarisaties zo belangrijk. Arend heeft pas de laatste territoriumkaart ingevuld. Hij werkt ook veel samen met Leo Ballering, ze corrigeren elkaar als het ware. Na het invullen gaan de gegevens naar Stijn van Gils, die heeft een speciaal programma op zijn computer om alles geschikt te maken voor verzending naar SOVON. Uit drieëntwintig kilometerhokken krijg je uiteraard een bult aan informatie. Zijn eigen gegevens had hij al tijdens de inventarisaties verwerkt. Hij had samen met Jacques Raats het gebiedje bij de Grensweg. Een mooi gebiedje met leuke soorten zoals: Appelvink, Goudvink (zie foto), Fluiters, Kwartels en de Bonte Vliegenvanger. Om bewijs te leveren van een waarneming, fotografeert hij soms vogels, maar alleen voor dat doel. Hij vindt het inventariseren erg leuk om te doen, al moet je wel vroeg opstaan in mei en juni. En hij heeft meer respect gekregen voor de koeien en paarden in de natuurgebieden, want afgelopen voorjaar is hij gebeten door een paard. Op mijn vraag of hij ook een favoriete vogel heeft zegt hij: "Nee, ik vind alle vogels mooi". Het voordeel van een grote club vindt hij dat iedereen zijn eigen gang kan gaan. Alles bij elkaar genomen is Arend erg veel met vogels bezig en doet hij veel voor onze club. Gelukkig vindt hij het allemaal leuk om te doen en zijn we blij met zijn inbreng! Hij heeft ook nog tijd voor andere hobby's. Op zolder bouwt hij aan een modeltrein, waarbij hij het bouwen van een echt landschap erg leuk vindt. Daarnaast is hij erg geïnteresseerd in schaatsen. Niet om zelf te doen, maar om te kijken en de cijfers bij te houden. "Maar", zegt hij nadrukkelijk: "Vogels komen op de eerste plaats!" En dat lijkt me een mooie uitspraak om mee af te sluiten.

Goudvink

Liesbeth Verkaar

Vogelwacht Uden fotowedstrijd 2009

Een unieke gebeurtenis; een fotowedstrijd waarvan de ingezonden foto's full colour worden afgedrukt in Het Bruijsel. Een en ander is mede mogelijk gemaakt door Graphiset Uden, waarvoor wij hen zeer erkentelijk zijn. De Redactie bedankt alle inzenders voor hun deelname!

Zestien fotografen van Vogelwacht Uden hebben hun mooiste foto van 2009 ingestuurd. Een van de voorwaarden is dat de gefotografeerde vogel in de Maashorst moet voorkomen.

Wij vragen hierbij al onze leden om uiterlijk vóór 1 februari 2010 hun stem uit te brengen (per e-mail), waarbij ze de drie mooiste foto's één tot maximaal drie sterren kunnen geven.

Bijvoorbeeld: foto 4 > 1 ster, foto 11 > 2 sterren en foto 8 > 3 sterren. De foto met het hoogste aantal sterren wordt de winnaar van de 'Fotowedstrijd 2009'. Hij of zij ontvangt daarvoor een speciale oorkonde en... eeuwige roem! Stem allen mee en stuur je e-mail naar: peternoy@hetnet.nl.

1

BOKJE

Peter van de Braak

Op 'n koude morgen zag ik dit Bokje verscholen onder begroeiing langs het water! Na een half uur kwam hij tevoorschijn en ging even in het zonnetje zitten opwarmen, waarna hij snel wegvloog. Een pachtige ontmoeting van deze zeldzame wintergast.

2

BONTE VLEGENVANGER

Lambert Verkuijlen

Dit Bonte Vliegenvangervrouwtje was de eerste waarneming in de regio Vogelwacht Uden en omgeving door mij op 9 april 2009. Tevens was dit ook de eerste van de nestkastengroepen, die eieren legde.

3

BOOMKLEVER

Jolanda Rutten

Foto is gemaakt op 10 februari 2009 in mijn tuin (Boekelsedijk 14 in Zeeland).

4

FLUITER

Toy Janssen

Deze Fluiters is op 24 mei 2009 op de foto gezet bij de Grensweg. De vogel had net gepaard.

5

GELE KWIKSTAART

John Opdam

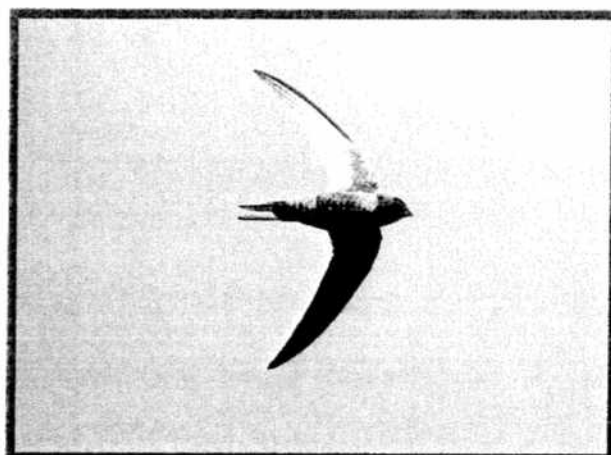
De foto is genomen op 30 april 2009 op het landgoed Princepeel ter hoogte van Mill.

6

GIERZWALUW

Ron van Rossum

Gefotografeerd op 30 mei 2009 boven de Maashorst.

7

GRAUWE GANZEN

Marc Gottenbos

De Grauwe Gans wordt als een zeer gewone soort beschouwd, er wordt weinig naar omgekeken door vogelfotografen. De moeilijkheidsgraad ligt hem in een bewegend beeld met achtergrond en de spiegeling in het water volledig in de compositie te verkrijgen.

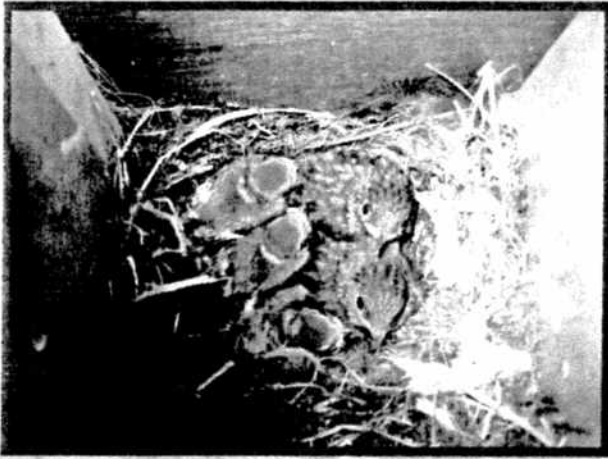
8

GROENPOOTRUITER

Carel van der Sanden

Foto gemaakt op 19 augustus 2009, bij de Leijgraaf in Erp vanuit een schuiltentje.

9

5 RODEPIMPELSTAARTJES

Leo Ballering

Een gemengd nest met twee Gekraagde Roodstaart jongen en drie Pimpelmeesjes in een nestkast (Maashorst Schaijk).

10

KNOBBELZWANEN

Jo van de Berg

Gemaakt op 1 december 2009 aan de ecologische verbindingszone langs de Leijgraaf in Vorstenbosch.

11

NIJLGANS

Leo van den Heuvel

Deze foto is gemaakt op het Bavaria terrein te Lieshout op 26 juli 2009.

12

PIMPELMEES

John Hermans

Het is een gewone Pimpelmees in september 2009 genomen in de Maashorst.

13

RANSUIL

Wim Heijmans

Gemaakt op de Slabroekseheide op
13 oktober 2009.

14

ROODBORST

Willie de Vries

Deze fotogenieke maar ook erg brutale
Roodborst liet zich op 12 juli 2009 bij
Herperduin fotograferen.

15

TURKSE TORTELS

Willy van Lanen

Deze foto van een badderende Turkse Tortel
heb ik gemaakt op 8 november 2009
bij de Toren van Haaren in een plas
op een zandpad.

16

VISDIEFJE

Mark van Els

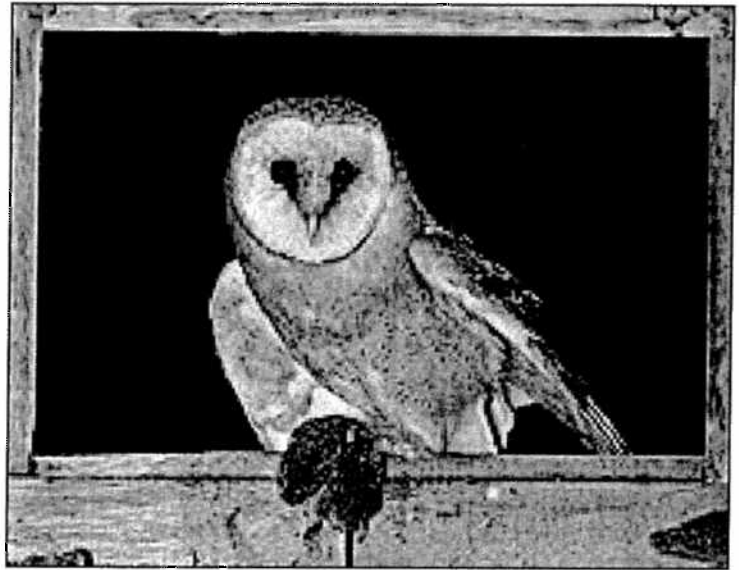
De foto van het Visdiefje is gemaakt op
9 juni 2009 op de Vilt in Beugen.

Broedsucces van de Kerk- en Steenuil in 2009

Het jaar 2009 was een bijzonder slecht jaar voor de Kerkuilen. In april werden al verontrustende berichten over de Bosuil gemeld, wat later in het seizoen ook over de Kerkuil. Het broedsucces van 2009 is met 73% afgenomen ten opzichte van vorig jaar! Na de eerste verontrustende geluiden te hebben gehoord waren de verwachtingen al niet hoog gespannen, maar een dergelijke terugval hadden we niet verwacht. Binnen één subgroep was de teleurstelling waarschijnlijk erg groot, zij hadden dit seizoen niet één broedpaar bij de Kerkuilen. Ook troffen zij minder volwassen exemplaren tijdens de controlerondes.

De tegenvallende resultaten hebben waarschijnlijk te maken met de slechte muizenstand in 2009 en koudeperiode met sneeuw afgelopen winter. Vooral hier in Brabant en Limburg is dat waarschijnlijk desastreus geweest voor onze Kerkuilen. Tot in de jaren 50 van vorige eeuw was een laag sneeuw van een paar weken in onze regio niet verontrustend. De boeren op de zandgronden hadden 's winters graanopslag in de boerderijen en dit bracht altijd erg veel muizen met zich mee. Dit leverde voldoende voedsel voor de Kerkuilen op. Een sneeuwperiode van een paar weken konden ze dan ook goed overleven met muizen die in de stallen en opslagruimte werden gevangen. Door de koude periode met sneeuw, zijn er waarschijnlijk (want echt harde bewijzen van terugmeldingen zijn er nog niet) een flink aantal Kerkuilen van de honger gestorven. Hierdoor is het aantal broedparen dus ook mogelijk aanzienlijk verminderd.

Kerkuil

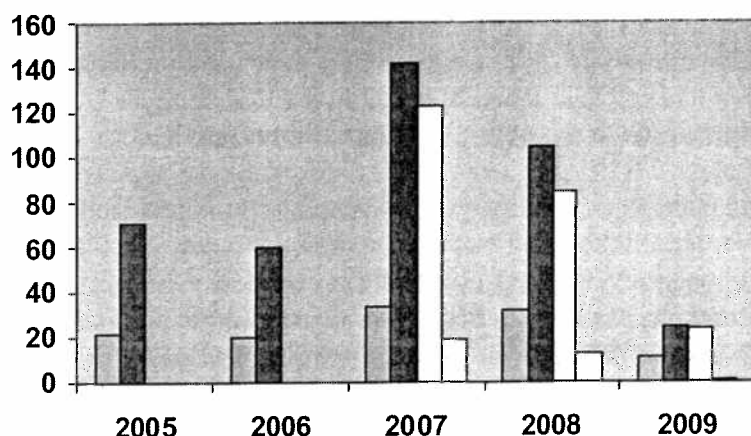
De slechte muizenstand van 2009 is waarschijnlijk de belangrijkste oorzaak voor het slechte broedresultaat van de Kerkuil. Iedere vogelliefhebber zal weten dat het dieet van de Kerkuil hoofdzakelijk bestaat uit kleine grijze knaagdiertjes. Plaatselijk kan dit dieet variëren, maar gemiddeld maken muizen 96% van het menu uit. Daarvan bestaat 48% uit woelmuizen (veldmuis, noordse woelmuis en aardmuis), 30% uit spitsmuizen en 18% uit echte muizen. Het moge dus duidelijk zijn dat hun voorkomen bepalend is voor het succes van onze nachtelijke jagers.

De broedresultaten van de Kerkuil in de afgelopen jaren tonen aan dat 1991, 1997, 2003 en 2006 slechte jaren waren met veel minder geregistreerde broedgevallen dan in het jaar daarvóór. Ook 2009 kan volgens de huidige meldingen gerekend worden tot de slechte jaren. Hoe slecht het seizoen 2009 daadwerkelijk is geweest kunnen we nu nog niet zeggen. Dat beeld kan pas worden gemaakt wanneer men alle gegevens heeft verwerkt. Onderzoek heeft aangetoond dat er een sterk verband is tussen de muizencyclus en het aantal broedgevallen van de Kerkuil. Vorig jaar waren er al signalen dat de muizenstand zijn piek alweer had bereikt (2007) en dat we weer richting een daljaar gingen. Een dergelijke cyclus beslaat een periode van vier jaar en daarmee voldoet het plaatje eigenlijk aan de verwachting. Maar waarschijnlijk door de winterse periode hebben de Kerkuilen extra te lijden gehad.

Broedresultaten van de Kerkuil in 2009

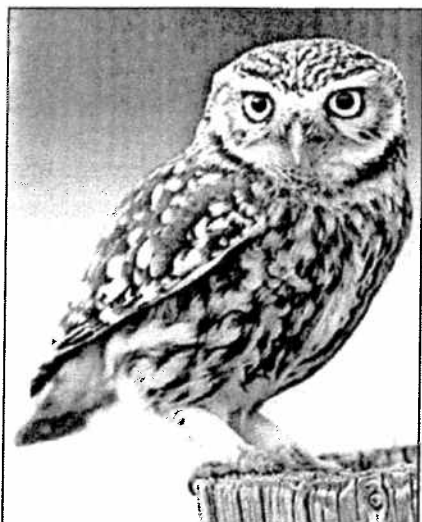
Werkgebied:	Door:	Broed- paren:	Eieren:	Jongen:	Uitgevlogen jongen:	Dode jongen:
Venhorst Boekel	Rien de Mol	2	≥ 4	4	4	?
Odiliapeel Volkel Zeeland Wilbertoord	John Hermans Cor van Bree Johan van Roosmalen Wim Janssen	3	≥ 9	7	7	?
Keldonk Erp Boerdonk	Ad van Wanrooy Carel van der Sanden Tiny van den Elsen	0	≥ 0	0	0	?
Mariaheide Veghel Vorstenbosch	Jan van den Tillaart Jacques Raats William van der Velden	2	≥ 7	5	5	?
Uden	Peter van de Braak Willie Bergmans John Opdam	3	≥ 13	8	7	1
Totaaloverzicht werkgebied 2009		10	≥ 33	24	23	1
Totaaloverzicht werkgebied 2008		32	≥ 140	105	85	12
Totaaloverzicht werkgebied 2007		34	≥ 154	142	123	19

Noot : Het aantal eieren is een aanname! Het aantal eieren is gebaseerd op het aantal jongen en de beschikbare gegevens met betrekking tot legselgrootte. In werkelijkheid zal dit aantal waarschijnlijk groter zijn.

Broedresultaten van de Steenuil in 2009

Bij Nederlands kleinste uiltje ligt dit hele verhaal wat gecompliceerder. Recent onderzoek (SOVON, 2008) heeft namelijk aangetoond dat de Steenuil zijn voedselpatroon verandert gedurende het seizoen. In de broedfase bestaat 61% van de aangevoerde biomassa (gewicht in prooien) uit muizen en 36% uit larven, rupsen, meikevers en regenwormen. Echter in de jongenfase verandert de samenstelling van het voedsel en bestaat slechts 19% uit muizen en maar liefst 78% uit larven, rupsen, meikevers en regenwormen. Is er dan nog onvoldoende muizenaanbod, dan zal het vrouwtje hoogstwaarschijnlijk niet gaan broeden of ermee stoppen. Men zou dus kunnen concluderen dat een slecht muizenjaar voor de Steenuil niet perse een slecht broedseizoen hoeft te betekenen. Uit de resultaten van 2009 lezen we dit ook mooi af.

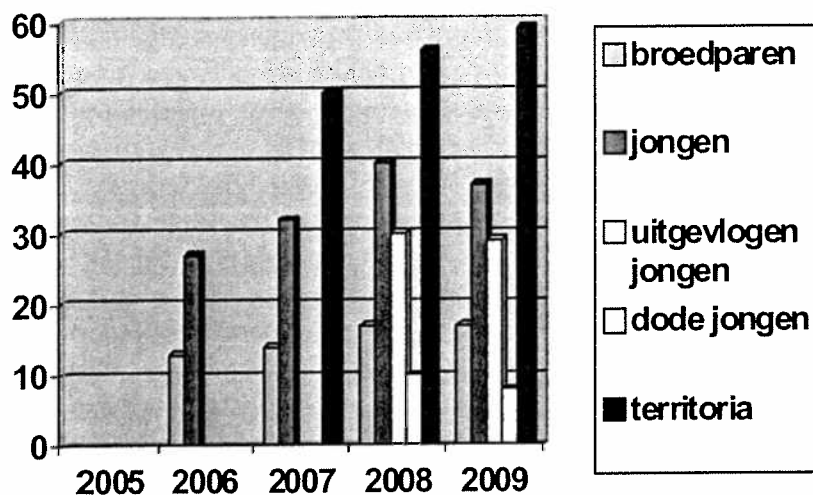
Langere periodes met sneeuw en vorst laten natuurlijk wel hun sporen na in de populatie. De winter van 2008-2009 werd door het KNMI bestempeld als koude, zeer zonnige en droge (de koudste van de afgelopen twaalf jaar). Koude, droge winters hebben een nadelig effect op de muizenstand, omdat de wintersterfte onder de muizen dan hoog is. Zonder een isolerend sneeuwlaagje, dringt de kou dieper door in de grond waardoor veel muizen simpelweg bevroren. Zij die niet doorvriezen brengen de winter door in diepliggende hopen, waarin bij strenge winter, maar ook bij minder strenge vorst geruime tijd achtereen wordt geslapen. Kerkuilen kunnen slechts 5 tot 8 dagen zonder voedsel, voor een Steenuiltje geldt dit in principe ook. Ze zijn nauwelijks in staat vetreserves aan te leggen en het tijdelijk verdwijnen van prooidieren kan fataal zijn.

Steenuil

De broedresultaten van de Steenuiltjes vallen voor het afgelopen seizoen zeker niet tegen. We hebben maar een geringe terugloop ten opzichte van het vorig jaar, een verlies van een kleine 10%. In de subregio Uden is er een kleine toename in het aantal territoria (+3) te zien. Een van die locaties is ook als broedlocatie is genoteerd. Voor de subwerkgroep waar dit jaar geen Kerkuilen tot broeden waren gekomen, geldt hier het tegenovergestelde. Zij hebben zeven broedpaartjes Steenuilen en dertien uitgevlogen jongen. Dat is toch een mooi resultaat voor een tegenvallend jaar. Hopelijk zien we de muizenstand weer aantrekken en vertaald het zich weer naar een stijgend aantal broedparen voor beide uilensoorten.

Werkgebied:	Door:	Territoria / Locaties:	Broedparen	Eieren	Jongen	Uitgevlogen jongen	Dode jongen
Venhorst Boekel	Rien de Mol	De broedresultaten met betrekking tot de Steenuil in de subregio Venhorst - Boekel, worden door de werkgroep Boekel verwerkt. Deze informatie is niet opgenomen.					
Odiliapeel Volkel Zeeland Wilbertoord	John Hermans Cor van Bree Johan van Roosmalen Wim Janssen	4	2	2	2	2	?
Keldonk Erp Boerdonk	Ad van Wanrooy Carel van der Sanden Tiny van den Elsen	17	7	≥ 26	20	13	7
Mariaheide Veghel Vorstenbosch	Jan van den Tillaart Jacques Raats William van der Velden	17	3	≥ 6	6	6	?
Uden	Peter van de Braak Willie Bergmans John Opdam	21	5	≥ 9	9	8	1
Totaaloverzicht werkgebied 2009		59	17	≥ 45	37	29	8
Totaaloverzicht werkgebied 2008		56	17	≥ 40	40	30	10
Totaaloverzicht werkgebied 2007		-	13	?	27	27	-

Noot: Daar het hier een flink aantal vrije broedgevallen betreft, welke moeilijk of in de meeste gevallen niet te controleren zijn, kan men geen duidelijk beeld geven van het aantal gelegde eieren en jongen. Het aantal uitgevlogen jongen wordt bepaald op basis van de waarnemingen. Ook hier betreft het (voor een deel) een aanname, het aantal uitgevlogen jongen kan mogelijk groter zijn (geweest).

Namens de Werkgroep Uilen,
John Opdam (Coördinator)

Nacht van de Nacht (door John Opdam)

Op 24 oktober hebben we als Vogelwacht Uden weer medewerking verleend aan het evenement 'Nacht van de Nacht'. Met dit evenement probeert men extra aandacht te vragen voor de hoeveelheid lichtvervuiling en het verdwijnen van de echt donkere nachten zoals men die vroeger kende. Ook dit jaar hebben we weer een uilenwandeling verzorgd die langs verschillende posten werd geleid. Dit jaar was er ook een post ingericht door Sterrenwacht Helly, een leuke aanvulling op het programma van andere jaren. Het weer die avond liet behoorlijk te wensen over. Even voor zeven uur die avond begon het te druppelen en soms kregen we een flinke windvlaag. Later ging het druppelen over in echte regen die vervolgens de hele avond zou aanhouden. Door het voorspelde weer waren de verwachtingen voor de opkomst niet erg hoog, maar dat bleek ongegrond. Maar liefst honderdnegentig deelnemers hadden zich gemeld. De belangstelling voor dit soort wandelingen is erg groot zo weten we van eerder georganiseerde uilenwandelingen voor het publiek.

Kerkuil

Tussen half zeven en kwart voor zeven was het verzamelen voor de gidsen en mensen die de posten zouden bemannen. Na een korte instructie in het Natuurcentrum Slabroek, vertrok men naar de verschillende locaties langs de uitgezette route om hun post in te richten. Post een werd dit jaar ingevuld door de Sterrenwacht. De mensen kregen daar uitleg en informatie over het sterren kijken. Helaas door de regenval was het observeren van Jupiter en andere planeten niet mogelijk. De overige vier posten werden door de Vogelwacht ingericht. Post twee herkenning; hier werd met behulp van opgezette uilen kort wat verteld over de herkenning van de Bosuil, Ransuil, Kerkuil en Steenuil. Post drie voedsel en braakballen; hier kregen de mensen wat te horen over de eetgewoonte van de verschillende uilen en wat er uiteindelijk van die prooien overblijft. Een heel interessant onderwerp, vooral voor de kleinsten onder de deelnemers. Post vier geluid; hier werd het publiek wat verteld over de geluiden die de verschillende uilen maken en waaraan ze te herkennen zijn. Post vijf nest- en broedgelegenheid; hier kreeg men te horen en te zien hoe verschillend de rust- en broedplaatsen van de uilen er uit zien en wat men kan doen om de nestgelegenheid te verbeteren.

Vanaf zeven uur gingen de groepen om beurten van start. Iedere tien minuten vertrok er een groep. De eerste groepen niet groter dan vijftien deelnemers, maar al snel bleek dat het zo niet haalbaar was en dat de groepen groter moesten. Het aantal enthousiaste deelnemers liet geen andere keuze. De laatste groepen telden meer dan vijftientwintig deelnemers. De gidsen die de groepen begeleidden langs de route, kwamen ook grotendeels uit eigen gelederen van de Vogelwacht, aangevuld met een aantal gidsen van het IVN. Gelukkig hadden zij geen moeite om de groepen bij elkaar te houden en met succes langs de uitgezette route te voeren.

Zelf bemande ik post vier die avond. Doordat ik op de vierde post stond, duurde het even voordat de eerste groep bij mij op de locatie verscheen. Ik had dus nog voldoende gelegenheid om de geluiden te testen. Tijdens het testen van de verschillende geluiden, werd er bij het geluid van de Bosuil direct gereageerd door een Bosuil die zich in hetzelfde perceel ophield. Deze kwam zelfs even overgevlogen om de concurrentie te bekijken. Helaas was dit allemaal voordat de eerste groep arriveerde. Daarna regende het dusdanig dat de betreffende uil zich vervolgens lang stil hield. Alleen groep zes en zeven hebben de Bosuil nog echt horen roepen. De eerste groep die ik op mijn post mocht ontvangen was niet groep een zoals ik had verwacht, maar groep drie. Groep drie was de eerste twee groepen niet tegengekomen onderweg, dat betekende dus dat die groepen verkeerd zaten. Enige tijd later wisten zij alsnog de locatie te bereiken en gelukkig konden de deelnemers erom lachen en waren zij nog steeds enthousiast. Achteraf bleek dat er iemand met de pijltjes van de route had geknoeid waardoor aan het begin de eerste twee groepen verkeerd waren gelopen. Gelukkig had men dat snel hersteld en ondervonden de overige groepen geen hinder meer.

Ook dit jaar was het aantal jeugdige deelnemers weer groot. En wat opviel was, dat ze van ver buiten de regio kwamen: Ravenstein, Wijchen, Beek en Donk, Boekel, Mariahout enzovoort. De PR heeft dus goed zijn best gedaan om de activiteit zo breed mogelijk te spreiden. Net als vorig jaar, was de jeugd weer erg belangstellend en enthousiast. Er werden weer veel vragen gesteld aan de mensen op de posten en natuurlijk werden er weer veel eigen ervaringen gedeeld. Toevallige ontmoetingen met uilen en mensen die uilen in hun tuin hadden zitten en daar iets over kwijt wilden. Later hoorden we terug van mensen dat een groep een Kerkuil zou hebben gezien bij aankomst aan de Brobbelbiesweg. Dat is toch ook een mooie beloning voor de mensen die met dit weer er toch voor gekozen hadden om mee te wandelen. Uit de verschillende reacties van de jeugd werd duidelijk dat ook op de andere posten veel was verteld. Haarfijn wisten de kleinsten te herhalen wat de collega's op andere posten al hadden verteld. Dit ondanks het feit dat we maar tien minuten per groep hadden om ons verhaal te doen. We hadden zelfs allemaal een eierwekker meegekregen om de tijd in de gaten te houden. Dit alles om de doorloop van de groepen niet te vertragen en onnodig wachten te voorkomen.

Om kwart over tien was de laatste groep mijn post gepasseerd en kon ik me naar het Natuurcentrum verplaatsen waar ik een lekker kopje koffie kon krijgen. Erg lekker na zo'n avondje in de regen. Daar aangekomen, trof ik een aantal doorweekte gidsen en de mensen van de eerste posten aan. Samen hebben we het nog even gehad over de wandeling en de hoeveelheid deelnemers. Alles was goed verlopen en geen klachten van deelnemers. Zelfs niet over het weer. Dat had eigenlijk ook wel wat. Iedereen was tevreden. We kunnen dus weer terug kijken op een geslaagde wandeling met wederom een grote opkomst. De inzet van de gidsen en de mensen die de posten hebben bemand werd zeer gewaardeerd. Er werd door een aantal deelnemers nogmaals benadrukt dat zij het toch wel heel mooi vonden dat wij als club dit soort activiteiten organiseren. En dat is natuurlijk ook zo.

Bosuilen
(foto van Carel van der Sanden)

Overleg met 'Waterschap Aa en Maas'

Op 24 november 2009 zijn Peter van de Braak en Jan-Willem Hermans namens Vogelwacht Uden aanwezig geweest bij een bespreking belegd door Waterschap Aa en Maas. Het Waterschap Aa en Maas bestrijkt een zeer groot gebied, dat weer onderverdeeld is in deelgebieden. De Leijgraaf en de Aa vallen onder het district beneden Aa. Het idee is geopperd door het Waterschap om met enkele belangengroeperingen op gezette tijden bij elkaar te komen. Dit noemt men de 'Brede Kijk'. De belangengroeperingen komen vanuit de diverse ZLTO-groepen (zuidelijke land- en tuinbouw), de visverenigingen en de natuurverenigingen. Een drietal groepen hield op deze avond een voordracht over wat ze met water hebben. De eerste voordracht kwam van de Sportvisserij Zuidwest Nederland. Een club die de belangen behartigt van alle sportvissers van Brabant en Limburg. Ze hebben vijf mensen in dienst. Wat ons zeer stoorde aan de presentatie is de hetze die deze club aan het optrekken is tegen de Aalscholvers. In hun ogen moeten Aalscholvers afgeschoten worden, deze zijn een bedreiging voor de visstand. Daarnaast is de club erg gehecht aan kweken en uitzetten en is een natuurlijke visstand minder in beeld. Als er leden zijn van Vogelwacht Uden die ook lid zijn van deze club of visvereniging, zou ik hun willen vragen om dit in hun ledenvergaderingen kritisch aan de orde te brengen. Het slaat toch nergens op een vogel, waar het gelukkig nu weer wat beter mee gaat, maar die op uitsterven gestaan heeft door vervolging, weer dit lot te laten ondergaan.

Hierna kwam er een presentatie van ZLTO Bernheze. Om overlast door klimaatwijzigingen in de toekomst te voorkomen, wordt er gesproken om waterbergingsplekken aan te leggen. Uiteraard betreft het veelal landbouwgebied dat onttrokken wordt aan de landbouw en ingericht wordt als wateropvang, vaak gecombineerd als natuurgebied. De vraag werd gesteld hoeveel gebied je hiervoor nodig hebt. In het belang van de ZLTO moet dit natuurlijk zo klein mogelijk zijn.

Hierna heb ik een presentatie gegeven over Vogelwacht Uden en water. Aan de hand van een powerpointpresentatie werd aandacht gevraagd voor het volgende:

- Broedmogelijkheden Oeverwaluwen;
- Nestkasten voor Grote Gele Kwikstaarten;
- Slikranden voor onder andere Kleine Plevieren;
- Foerageergebied voor onder andere Grote Zilverreiger;
- Een nattere Maashorst;
- Sloten vegen niet in het broedseizoen;
- Aanleggen ecologische verbinding Meerkensloop;
- Aanleg poelen rondom Uden;
- Broedmogelijkheden voor de IJsvogel.

IJsvogel

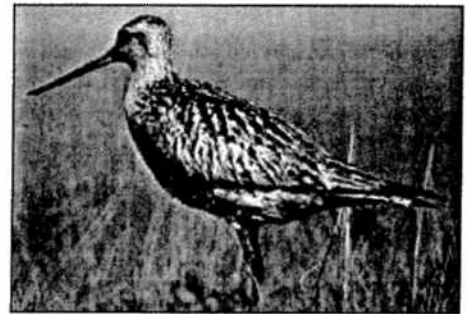
Met dit laatste boden we een rapport aan dat opgesteld is door Vogelwacht Uden, waarin diverse locaties langs de Leijgraaf en Aa zijn aangegeven waar broedmogelijkheden voor de IJsvogel aan te leggen zijn. Het rapport werd aangeboden aan Rob Wolbrink. Deze zei toe dat er zeker iets met de aanbevelingen gedaan zal worden. Het rapport is te lezen op www.vogelwachtuden.nl. Onder Werkgroepen-Inventarisatie-Maashorst 2009-Documenten kom je bij de link 'IJsvogel als broedvogel aan de Leijgraaf en Aa'. Vooral het thema sloten vegen gaf de nodige discussie. Als we zien dat er zaken zijn die niet goed gaan, a.u.b. direct bellen naar het Waterschap. Zij zijn te bereiken op 0413-229059 of via e-mail: secr_benedenaa@aaenmaas.nl. Waarschijnlijk zal er nog een officiële tintje gegeven worden aan het overhandigen van het rapport. Misschien wel gelijktijdig met de uitvoering van één van de vele plekken die wij aangegeven hebben. Kortom een boeiende avond, die zeker voor herhaling vatbaar is.

Jan-Willem Hermans

Rondje Zeeland

Zondag 25 oktober, stralend weer, een uur langer kunnen slapen in verband met de wintertijd en toch maar vijf personen. Daarom met een auto op weg gegaan naar de provincie Zeeland. Nog in Brabant zagen we al een Grote Zilverreiger. Bij het Hellegatsplein zat als vanouds in de hoogspanningslijn een Slechtvalk. Iets verderop bij de Plaat van Oude Tonge zagen we van dichtbij enkele Geoorde Futen, Futen, Brilduikers en een groot aantal Middelste Zaagbekken. Aan de andere zijde van de dijk is het meer zout zodat je hier veel Rotganzen, Bontbekplevieren en Rosse Grutto's ziet. Doorrijdend kom je voorbij Zierikzee vanzelf bij de Prunjepolder. Hier is men bezig met de ontwikkeling van Plan Tureluur waarbij veel landbouwgronden afgegraven zijn en waar het brakke water de verschillende percelen onder water zet. Het gevolg is een explosie van vogels. Vele honderden Goudplevieren die enkele keren allemaal opvlogen omdat er waarschijnlijk weer een roofvogel langskwam, duizenden doortrekkende Spreeuwen en honderden Brandganzen die de hele tocht vanaf Siberië al weer gemaakt hebben om hier in de Prunjepolder de winter door te brengen. Ook waren er nog opvallend veel Kluten aanwezig. Het wit van de Kluut kleurt witter dan van alle andere vogels waardoor van veraf al zichtbaar is dat er Kluten zitten. De meeste Kluten overwinteren in Noord-Afrika en langs de Middellandse Zee kust. Het zal dan ook niet lang meer duren voordat deze Kluten weer een reisje maken van toch al weer gauw een tweeduizend kilometers.

Vanuit de Prunjepolder zijn we richting de Brouwersdam gereden. We zijn begonnen aan de zeezijde van de Brouwersdam. In de winter zie je hier altijd IJseenden maar hier waren we nu te vroeg voor. Wel zaten er opmerkelijk veel Roodkeelduikers en zag je nog enkele exemplaren met de grijze kop. Dit zal niet lang meer duren want in de winter verkleurt de kop naar wit. Langs het strand heb ik nog mooi enkele Scholeksters van dichtbij kunnen fotograferen waarbij de witte streep bij de keel goed te zien is (winterkleed). Daarna zijn we bij Port Zeelande naar de landzijde van het water wezen kijken. Hier zagen we vanachter een scherm veel Rosse Grutto's (zie foto), Bontbekplevieren en ook weer zeer laat voor de tijd van het jaar kwam er nog een Grote Stern langs gevlogen. Op de foto kon ik de lichte snavelpunt zien zodat je zeker bent van een Grote Stern. We besloten om daarna maar huiswaarts te keren want we konden nog wel naar Neeltje Jans maar door het verzetten van de klok zou het al een uur eerder donker worden dus dat haalde niet zo veel uit. 's Morgens hadden we bij het Hellegatsplein de zon nog tegen dus daarom nu hier nog een keer stoppen om de vogels te bekijken met de zon in de rug. Bij het Hellegatsplein aangekomen zagen we een heel grote groep Kanoeten. In de winter kun je de Kanoet herkennen doordat ze vrij licht van kleur zijn en altijd de witte oogstreep hebben. Kom je iets dichterbij dan zie je de groene poten die de meeste steltlopers van deze grootte niet hebben. Net voor het verlaten van de provincie Zeeland zagen we nog een overvliegende Lepelaar, wellicht een van de laatste die rond deze tijd nog in Nederland te vinden is. De Lepelaars trekken net als de Kluut allemaal naar het Middellandse Zee gebied en de kust van Noord-Afrika. Degenen die in april 2010 meegaan naar Marokko hebben grote kans om hier Nederlandse Lepelaars te zien die dan weer onderweg naar ons land zijn om daar te gaan broeden. Afsluitend was het een prachtige dag met een strakblauwe hemel waardoor je de kleuren van de vogels veel beter ziet. In de winter zie je misschien meer soorten maar niet met de mooie kleuren zoals op deze dag. Net als bijvoorbeeld het Lauwersmeer blijft de provincie Zeeland altijd een mooie omgeving om veel vogels te zien.

Rosse Grutto

Vogel in de Maashorst ... 'Geelgors'

Gelukkig nog een bekende vogel in de Maashorst. Maar hoe lang nog? Mannetjes en vrouwtjes lijken op elkaar, maar ook bij deze soort zijn de mannetjes feller gekleurd dan de vrouwtjes. Ze hebben een helder gele kop met een soort zwarte oogstreep die eindigt als een baardstreep. De bovendelen zijn kastanjebruin met een opvallende kastanjebruine stuit waarbij de witte buitenste staartpennen duidelijk afsteken. Dit is een kenmerk wat in de vlucht goed te zien is. De vogels zijn zo'n 16,5 centimeter groot. Zoals gezegd zijn de vrouwtjes wat valser en meer gestreept. Ook de jongen zien er zo uit.

Geelgorzen zijn te vinden in kleinschalige cultuurgebieden, vooral aan randen van bosgebieden. Open schrale terreinen met heggen en houtwallen hebben de voorkeur, waarbij voldoende voedsel te vinden moet zijn. In het broedseizoen zijn dat insecten, in de winter is het zeer belangrijk dat er ruige terreinen zijn met voldoende zaaddragende planten. Het mannetje van de Geelgors is zijn territorium zeer trouw en kan jaren achtereen zijn typische liedje ten gehore brengen. Deze 'vijfde symfonie van Beethoven' is gemakkelijk te herkennen. Meestal zit het mannetje bovenin de top van een boom om het liedje over de velden te laten dragen. Al in maart is de zang te horen, het broeden begint eind april. Ze hebben voorkeur voor zonnige plekken aan de grond gelegen. Het vrouwtje bouwt de keurige met mos en gras beklede komvormige nesten. De drie tot vijf eieren zijn witachtig, echter het lijkt of er met een pen een tekening op geplaatst is. Hier heeft de vogel zijn Brabantse bijnaam *Schrijverke* of *Schrijverik* door gekregen. De eieren worden in circa veertien dagen uitgebroed. Onze broedvogels hebben de neiging om enigszins naar het zuiden te gaan. Hun afwezigheid wordt in de winter aangevuld door vogels uit het hoge Noorden. In grote groepen verblijven ze dan bij elkaar, vooral de Brobbelbies is dan in trek. We zien echter de laatste jaren een achteruitgang van deze groepen, waarschijnlijk door het gebrek aan ruige randen. Het zou goed zijn als we samen met de beheerders een aantal ruige randen in de Brobbelbies kunnen aanleggen om deze achteruitgang te stoppen. Deze achteruitgang is niet alleen in de winter waar te nemen. Ook het aantal broedvogels neemt in aantal terug. Het vermoeden is dan ook dat er toch ook veel vogels overwinteren. In 1996 telden we 130 broedterritoria. In 2002 was dit teruggelopen tot 109 territoria en de berichten van onze huidige telling die twee jaar duurt (2009 en 2010), lijken erop dat we deze aantallen niet gaan halen.

De vogel was vroeger een algemene vogel in Brabant, echter door de kaalslag van het landschap en de grootschalige landbouw zijn veel gebieden verlaten. De Maashorst is nog één van de weinige gebieden waar er veel te zien zijn. Dit moeten we zien te houden. Laten we ervoor zorgen dat we de "Vijfde van Beethoven" volop kunnen blijven horen.

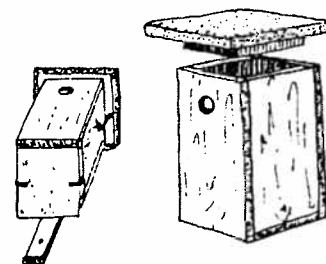
Jan-Willem Hermans

Geelgors (foto John Hermans)

Jaarverslag werkgroep Nestkasten 2009

In dit verslag wordt, aan de hand van een analyse van nestkastencontroles, een indruk gegeven van het broedseizoen 2009 in de bossen van de regio Uden. De lente van 2009 was zeer zacht, zeer zonnig en gemiddeld over het land vrij droog; het was de op één na zachtste lente in ruim een eeuw.

Samenvatting broedseizoen 2009

Het totaal aantal gecontroleerde nest(kast)en steeg van 553 naar 591. Het totale bezettingspercentage van alle nestkasten van 71,2% was lager dan normaal. Het totaal aantal eieren dat werd gecontroleerd was 4.192, daaruit kwamen 3.642 jongen waarvan er uiteindelijk 3.355 uitvlogen. Voor alle soorten was het percentage uitgekomen eieren, uitgevlogen jongen en het totale broedsucces (uitgevlogen jongen/gelegd ei) gelijk met 2008 en 2007.

De Zwarte Mees blijft een zorgenkindje met een totaal van maar negen legsels dit jaar, maar verheugend was dat er dertien legsels van de Gekraagde Roodstaart werden gevonden tegen vier vorig jaar. Het broedsucces van de Zwarte Mees was wel ongekend groot (93,4%); die van de Gekraagde Roodstaart daarentegen erg laag (53,1%). De Bonte Vliegenvangers hadden dit jaar een normaal broedsucces (80,3%). Het percentage vervolglegsels van de Kool- en Pimpelmezen verdubbelde de laatste twee jaar elk jaar en die trend zette dit jaar door: van 5,8% via 13,2% naar 25,3% voor de Koolmees en van 0% via 6,3% naar 11,7% voor de Pimpelmees. Voor de Koolmees was het broedsucces van de vervolglegsels 51,6%, iets meer dan de helft van de eerste legsels (84,5%). Hetzelfde werd gezien voor de Pimpelmees met een broedsucces van de vervolglegsels van maar 57,9%, ongeveer de helft van de eerste legsels (89,4%). De Koolmees, met 287 legsels, en Pimpelmees, met 95 legsels, waren het talrijkst. Het aantal Boomkleverlegsels nam verder toe tot 22. De toename van het aantal bezette nestkasten en legsels van de Bonte Vliegenvangers lijkt dit jaar echter tot stilstand gekomen zijn met dertig legsels tegen 37 vorig jaar; Ook dit jaar broedden Grote Bonte Spechten in nestkasten van Odiliapeel-oost en uit twee nesten vlogen twaalf jongen uit. Bij het Slingerpad op de Maashorst werden weer twee succesvolle nesten van Kuifmezen aangetroffen en in Velp werden de enige twee legsels van de Grauwe Vliegenvangers gevonden. Leuk waren de twee gemengde nesten van Koolmees en Pimpelmees en van Pimpelmees en Gekraagde Roodstaart. Van beide nesten zijn beide soorten uitgevlogen.

Ten opzichte van vorig jaar werden er door de Koolmees veel grotere en door de Pimpelmees iets grotere legsels geproduceerd: gemiddeld 10,1 en 10,8 eieren, respectievelijk. Voor de Koolmees is dat op 1986 na (10,2) het hoogste gemiddelde vanaf 1976 en er waren maar liefst acht 14-legsels! Voor alle andere soorten waren de gemiddelde legselgroottes van het eerste legsel ook allemaal groter dan 2008; met voor de Bonte Vliegenvanger: 6,1 eieren, de Gekraagde Roodstaart: 5,6 eieren, de Zwarte Mees: 9,3 eieren en Boomklever 7,6 eieren. Daarbij werd er voor de Boomklever voor het eerst een 11-legsel aangetroffen.

De gemiddelde eerste eileg van het eerste legsel op 14 april voor de Koolmees en 11 april voor de Zwarte Mees was twee dagen eerder dan in 2008. De Pimpelmees was met 13 april gelijk aan vorig jaar maar is normaal enkele dagen eerder dan de Koolmees, dat was dit jaar voor het eerst niet het geval! De trend naar vervroeging van de eerste eileg van de mezen wordt hiermee voortgezet. De Boomklever was gemiddeld twee dagen later dan vorig jaar (9 april); de Bonte Vliegenvanger vier dagen later (11 mei) en de Gekraagde Roodstaart maar liefst negen dagen vroeger (2 mei) met al op 19 april de allervroegste van het seizoen.

De groepen en hun activiteiten

In de onderstaande gebieden zijn de nestkasten gecontroleerd en per gebied is een samenvatting gegeven van de activiteiten en wetenswaardigheden.

Odiliapeel Oost (OO)

Lambert, Harrie en Hermien hadden de afgelopen winter, vlak na de sneeuw en strenge winterperiode drie dode Koolmezen in de kasten aangetroffen tegenover een in de voorgaande zachte winters. Ze meldden ook een heel vroege Bonte Vliegenvanger in hun gebiedje: de eerste waarneming was 9 april in Odiliapeel en een eerste ei op 17 april. Van het volledige nest van zeven eieren op 23 april was een week later niks meer over; het nest was nog compleet en geen restjes schaal achtergelaten. Later bleek dat het vrouwtje (of een ander) er een nieuw nest op had gebouwd en opnieuw eieren gelegd had, in totaal zes. De gekste dingen kunnen er dus gebeuren. In totaal hadden ze dit jaar weer vijf Bonte Vliegenvangernesten, nadat ze in 2008 allemaal verstek lieten gaan. Bijzonder daarbij is, een nest met acht eieren die ook allemaal uitvlogen. Ook werd weer geconstateerd dat er twee Bonte Vliegenvangervrouwtjes aan het voeren waren bij een nest jongen. Ook nu weer waren de jongen van de Bonte Vliegenvanger, die in de buurt nestelde, een week eerder uitgevlogen, zodat het vrouwtje de andere jongen mee kon opvoeden.

Odiliapeel West (OW)

Jan en Johan hadden een goed jaar met de nestkasten! Niet alleen werden grote legfels gevonden (voor de Koolmees drie keer 13 eieren en één keer 14 eieren; iets wat we ook in andere gebieden zagen), ze hadden ook maar liefst drie Boomklevers en voor het eerst een Gekraagde Roodstaart. Dat broedgeval van de Gekraagde Roodstaart is overigens een geval apart, het was een nest met uiteindelijk drie eieren dat later verlaten is en Jan noch Johan wist of het een Bonte Vliegenvanger dan wel een Gekraagde Roodstaart was geweest. Ik heb later, na het analyseren van de gegevens, gevraagd of ze een foto van het nest hadden want aan de eieren is het niet te zien (de ene soort heeft geloof ik een millimeter bredere eieren). Maar meestal is het wel aan het nestje te zien. Vrouwtjes Gekraagde Roodstaarten zijn ijdeltuiten en zitten graag zacht (altijd dons in het nest!) terwijl De Bonte Vliegen dat bijna nooit hebben (alleen gras/stro). En inderdaad op de foto van het nest bleek dons te liggen: na enig detective werk toch de eerste Gekraagde Roodstaart voor Odiliapeel West kunnen identificeren!

Maashorst Grensweg (MG)

Afgelopen winter hebben Tiny, Riet en Lieuwe vijftien kasten gerepareerd of vernieuwd in hun gebiedje bij de Grensweg. Van de 64 kasten zijn er uiteindelijk 23 leeg gebleven (meer dan vorig jaar) maar er vlogen wel meer jongen uit wat op grotere legfels duidt. Natuurlijk waren de Koolmezen in de meerderheid, maar er waren ook weer elf kasten met Bonte Vliegenvangers. Verder hadden ze maar drie Boomklevers, maar die waren wel allemaal succesvol! Daarnaast nog pimpelmezen en maar liefst vier Zwarte Mezen nesten (die werden dit jaar bijna nergens meer gezien) Even hadden ze de hoop dat er een Gekraagde Roodstaart in een van de kasten zat. Maar helaas! In september hebben ze nog een keer een rondje gelopen om vleermuizen te zien en daarbij vonden ze zowaar twee nestkasten met in totaal zes Grootoorvleermuizen (4+2).

Grootoorvleermuis

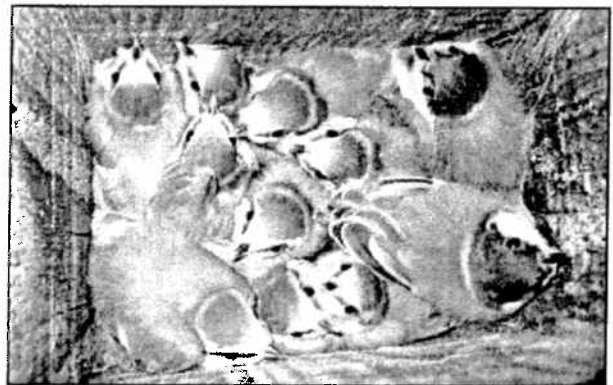
De waarneming is gemeld op Waarneming.nl. Een vertegenwoordiger van de vleermuizenvereniging was daar zo enthousiast over, dat hij volgend jaar graag een keertje wil meelopen; deze soort is namelijk erg moeilijk op te sporen met een batdetector! De gegevens van de Grensweg zijn ook meegenomen in die van de Maashorst broedvogelinventarisatie!

Maashorst Slingepad (MS)

Harry en Irene hebben ook dit jaar weer de kasten langs het Slingepad gecontroleerd, er zijn vijf kasten vervangen. Naast heel veel tweede legsels, waren ook hier relatief veel kasten leeg: van de tweeënzeventig kasten waren er eind april negenentwintig niet bewoond, dat vonden ze wel erg veel. Voor het eerst hadden ze een Boomklever. Verder een Gekraagde Roodstaart die vrij vroeg begonnen was met het eerste ei op 19 april. Die Gekraagde Roodstaart wilde kost wat kost een nest groot brengen. Hij is twee keer verstoord geweest door de eekhoorn maar heeft daarna toch zijn geluk gevonden in zijn derde nestkast in hetzelfde blok. Dit toont wel aan dat ze redelijk gebiedstrouw zijn! Maar de allereerste dit jaar was de Kuifmees, in een ander blok bos dan andere jaren. Die had op 4 april al een B5-nest (nest klaar, incl. voering, Red.), op 12 april al een volledig broedsel van zeven eieren met als gevolg op 30 april een N4 nest (jongen met slagpennen in pin, Red.)! Opmerkelijk was dat er een Pimpelmezenest overgenomen was door een Koolmees, maar ook een Koolmees die overgenomen was door een Bonte Vliegenvanger en diens jongen zijn allemaal uitgevlogen. De gegevens van het Slingepad zijn ook meegenomen in die van de Maashorst broedvogelinventarisatie van dit jaar!

Maashorst Hengstheuvel (HH)

Op de Hengstheuvel vonden Willie, Sjaak en Leo ook een groot deel onbezet (naar schatting 25%). Dit jaar is voor het eerst begonnen om tijdens het broeden de ouders al van het nest te pakken of opzij te schuiven en zo kon er een broedende Koolmees met een Nederlandse ring gecontroleerd worden, die als jong volwassene in december 2007 in Uden geringd was. Deze, dus twee jaar oude vogel zat op een van de nesten met veertien eieren! Naast vier Boomklevers en vier Bonte Vliegenvangers (wat overigens wel hoog is) ook nog twee Gekraagde Roodstaarten (GR). Naast een gemengd nest van Pimpelmees en Koolmees (respectievelijk negen en twee) viel het bij de mezen op dat er erg veel vervolglegsels waren. De gegevens van de Hengstheuvel zijn ook meegenomen in die van de Maashorst broedvogelinventarisatie van dit jaar!

Gemengd nest Pimpel- en Koolmees

Goorse bossen (GB)

Luud en Arnold waren dit jaar dik tevreden met bijna alle nestkasten bezet. Drie Boomklevers waren al fantastisch en zeker toen bleek dat ze ook alle drie jongen grootbrachten! Ook hadden ze meer Pimpels dan vorig jaar. Het is een genot om door de bossen te lopen. Maar het mooiste was dat al onze kastjes door een onbekende kabouter zijn onderhouden: nieuwe dekseltjes etcetera. Zij willen deze kabouter dan ook van harte bedanken voor deze verrassing. En hoewel ze eerder hadden willen stoppen, was het feit dat ze zestig procent aan vervolglegsels hadden de reden, dat ze toch weer vrolijk op inspectietocht zijn blijven gaan.

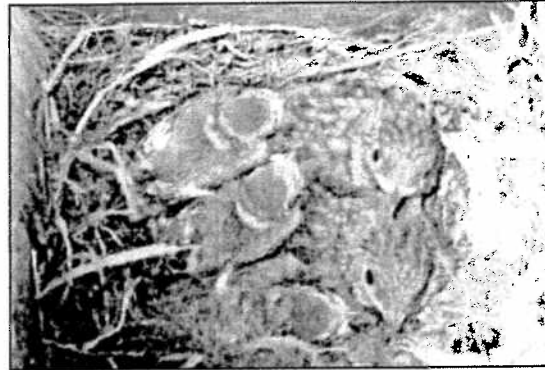
Achter de Berg (AdB)

Jeanne, Henk, Theo en Mia hadden dit jaar niet veel bijzonders te melden. Ze hadden sowieso al een slechte bezetting, zeker dertig procent van de kastjes is onbewoond en daarnaast hadden ze hun route al ingekort om alleen de makkelijk bereikbare kastjes nog bij te houden.

Maar waarschijnlijk gaven de vogels dus de voorkeur aan de door hun gemeden kastjes. Eén van die gemeden kastjes bleek later bewoond door een Winterkoninkje. De dit jaar verhangen kastjes zijn niet meer met spijkers vastgemaakt maar met grote tie-raps. Dat was op verzoek van de boer die vertelde eigenaar te zijn van de houtsingels rond het akker- en weideland aldaar.

Maashorst Schaijk (Sch)

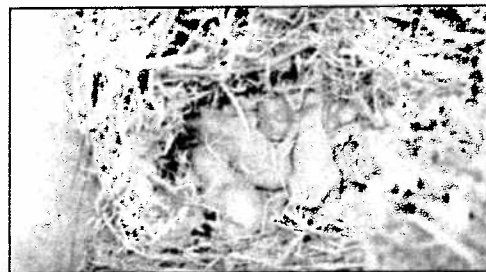
Dit jaar hadden Conny en Leo in Schaijk een aantal leuke zaken zoals een stuk van het gebied dat uitsluitend door Koolmezen bezet was (zeventien nestkasten!) Verder drie nesten Gekraagde Roodstaarten waarvan één zeer vroeg (eerste eileg 20 april 2009) en een gemengd nest. Eén was er aan een tweede legsel begonnen (het eerste ei van het tweede legsel is op 23 mei 2009 gelegd) en één nest was overgenomen door een Pimpelmees. Die laatste Gekraagde Roodstaart had er eerst drie eieren in gelegd en daarna de Pimpelmees ook nog eens drie en die laatste is

3 Pimpels en 2 Gekraagde Roodstaartjes

gaan broeden. Dat is allemaal goed gegaan en op 10 mei waren er drie jongen Gekraagde Roodstaartjes van twee dagen oud en twee Pimpelmeesjes net uit het ei. Uiteindelijk is de derde ook uit het ei gekomen. Volgens de boeken verlaten de Gekraagde Roodstaartjes na dertien of vijftien dagen het nest en deze groeiden dan ook veel harder dan de Pimpeltjes mede omdat ze allemaal goed door beide pimpelmezen gevoed werden. Uiteindelijk was er op 22 mei één Gekraagde Roodstaart uitgevlogen (toen veertien dagen oud en drie dagen later waren alle Gekraagde Roodstaarten weg. De twee pimpelmeesouders waren wel alarmerend aanwezig en daar kwamen zowaar drie Staartmezen op af! De jonge Pimpels werden nog gewoon gevoerd. De Gekraagde Roodstaartjes zijn niet meer in de buurt gezien.

Op zondag 7 juni werd nog een nest jonge eekhoorns gevonden in een kast met een ovale 'gekraagde roodstaart'-opening. Het volwassen dier vloog er snel uit maar daaronder bleken nog vijf kleine eekhoortjes te liggen. Omdat Eekhoorns na het bespeuren van onraad schijnbaar altijd de kleintjes verhuizen, toch nog maar even snel een foto gemaakt. De gegevens van dit gebied in Schaijk zijn ook meegenomen in die van de Maashorst broedvogelinventarisatie!

vijf jonge eekhoortjes

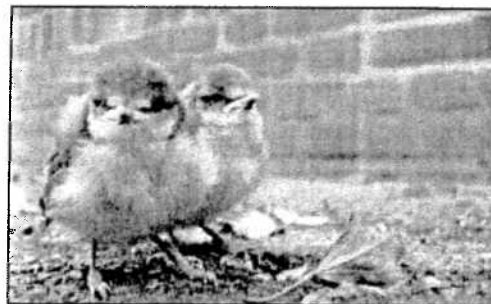
ThuisWerkers (TW)

Mignon heeft dit jaar bij de Fazanterie de Rooie Hoeve in Heeswijk Dinther veel kasten gecontroleerd maar de resultaten vielen wat tegen, want ook hier was de bezetting wat aan de lage kant. In twee kasten zat een wespennest en in één kast zaten zelfs hommels. Op 16 mei hadden de Bosbeertjes (de (jeugd)natuurvereniging van Erp, Keldonk en Boerdonk) de kastjes gecontroleerd. Van de totale zevenenzeventig nestkastjes, die Tiny en Ad gecontroleerd hadden waren er eenenvijftig in gebruik genomen dat wil zeggen ruim zesenzestig procent. Drie weken later kwam het bericht dat nu precies de zes kasten met Bonte Vliegenvangers gestolen waren. Ze hingen tussen de andere kasten met mezen maar die zijn blijven hangen! De dieven wisten dus precies wat er aan de hand was! De Algemene Inspectie Dienst (AID) is ingeschakeld en vertelde dat dit soort vogels de laatste tijd erg in trek zijn. Oppassen dus met het doorgeven van informatie over nestkasten en/of inhoud.

Lia Stevens (uit Grave) is dit jaar begonnen met nestkastcontroles. Ze hebben tien nestkastjes hangen en een uilenkast. In vier kastjes was een beginnend nestje (beetje mos), en in vier kastjes was helemaal niks. In het nestkastje van de Pimpelmees lagen vijf eitjes. Die waren uitgekomen maar op een gegeven moment kwam er een akelige lucht uit het nestkastje. Er zaten nog wel levende jongen in maar er lag er waarschijnlijk een dood onder. Ze werden nog volop gevoerd en stonden op uitvliegen. De volgende dag lagen er drie doden in, de andere twee zijn uitgevlogen.

Velp

Bij Els haar huis in Velp bij Grave zijn dit jaar nog zes kastjes gehangen. En ook dit jaar waren er weer veel broedende soorten op en rond haar huis: Boomklever, verschillende Pimpelmezen en Koolmezen, Bonte Vliegenvanger, Spreeuw, Roodborst, Merels, Heggenmus, Vinken en Grote Bonte Specht en natuurlijk een Grauwe Vliegenvanger. Van één nestje Pimpelmees waren alle jongen dood omdat de ouders niet meer kwamen en de kleine vogeltjes een hele dag geroepen hadden en enkele uit het nestje kwamen maar nog niet helemaal vliegvlug waren.

Pimpelweesjes

Coördinator werkgroep Nestkasten,
Leo Ballering

Kengetallen per soort broedseizoen 2009

Totalen 2008	Koolmees	Pimpelmees	Bonte Vliegenvanger	Zwarte Mees	Gekr. Roodstaart	Boomklever	Overige	Totaal
# Nestkasten	591							591
# Nestkasten bezet	249	91	27	6	11	22	15	421
% Nestkasten bezet	42.1	15.4	4.6	1	1.9	3.7	2.5	71.2
# Legsels	287	95	30	9	13	22	15	471
# Legsels met jongen	247	89	26	9	11	21	13	416
# Eieren	2.629	983	183	76	64	169	88	4.192
# Eieren uitgekomen	2.262	890	158	73	51	141	67	3.642
% Eieren uitgekomen	86	90.5	86.3	96.1	79.7	83.4	76.1	86.9
# Jongen uitgevlogen	2.076	855	147	71	34	134	38	3.355
% Jongen uitgevlogen	91.8	96.1	93	97.3	66.7	95	56.7	92.1
% Broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	79	87	80.3	93.4	53.1	79.3	43.2	80.0
Legselgrootte	10,1	10,8	6,1	9,3	5,6	7,6		
Gem. datum 1e eileg	14 apr.	13 apr.	3 mei	11 apr.	2 mei	9 apr.	---	
# Vervolgbroedsel	71	11	3	4	2	0		
% Vervolglegsel	24.7	11.6	10	44.4	15.4	0	24.7	

Interne(s)t

De winter staat voor de deur, vandaar dat we het Internet afgestruind hebben op het onderwerp 'Wintervoeding'. Er zijn een heleboel commerciële bedrijven die hierop ingespeeld hebben door het aanbieden van voeder en voedermogelijkheden. Hiervan zal ik er enkele vernoemen, maar voor de meeste van ons is het interessanter om tips te krijgen voor het voederen.

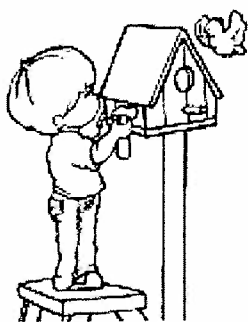

Op www.vogelbescherming.nl heeft vogelbescherming onder de rubriek 'ik & vogels' een heleboel tips verzameld. Onder 'vogels voeren' staat onder andere wanneer voeren, welk voer te gebruiken, hoe te voeren en waar op te letten. Bijvoorbeeld Winterkoningen, Heggenmussen en Roodborsten zijn verzot op universeelvoer, meelwormen, broodkruimels, maden, larven en ongekookte haverhout. De voerplaats moet beschut liggen en sneeuwvrij zijn. Voor meer tips zie daarvoor de website.

Op www.dierenbescherming.nl/wintervoeding is te lezen dat door toedoen van de mens vele leefgebieden ongeschikt zijn gemaakt, waardoor vogels het in de winter moeilijk hebben met geschikt voedsel te vinden. Een verzachting hiervoor is het wintervoederen. Na circa twee weken strenge vorst wordt aanbevolen te gaan voederen. Niet alleen voor vogels worden tips gegeven, maar ook voor egels. Daarnaast staan er een heleboel tuintips om overwinteringplekjes te creëren voor vleermuizen, vlinders, vogels en egels. Zoek je een recept voor vetbollen? Vermeng zaden (zonnepitten, maanzaad en hennepzaad) met broodkruim en gesmolten reuzel. Laat het mengsel stollen en stop het in een netje.

Op www.albertjanbrussel.tripod.com staat onder wintervoeding een overzichtelijk lijstje wat voor voer je de vogels kunt aanbieden.

Waveka is een fabrikant van nestkasten en heeft een leuke informatieve site. Onder www.waveka.nl, rubriek wintervoeding staan leuke weetjes. Diverse typen voedersilo's worden aangeboden. Uiteraard adviseren wij iedereen eerst even langs onze eigen winkel te gaan bij het aanschaffen van voer of voedersilo's. Jacques Raats heeft veel op voorraad en zo niet weet hij meestal wel hoe er aan te komen en vaak nog tegen zeer aantrekkelijke prijzen.

Om te kijken wat er allemaal te koop is, is de site www.schwegler-natur.de zeer de moeite waard. Wat die niet allemaal hebben. Nestkasten die ik nog nooit gezien heb. Onder winterfütterung staan een aantal artikelen.

Op www.antwerpennoord.be is een leuke drieluikfolder te downloaden over wintervoeding. Ook wij hebben binnenkort een reeks drieluiken in onze winkel over allerlei onderwerpen en uiteraard ook één over wintervoeding.

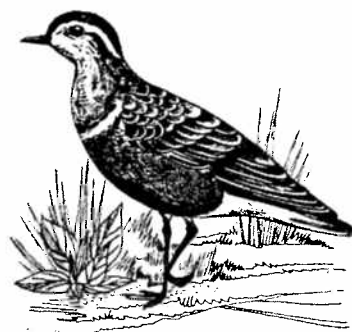
Ten slotte heeft de Engelse vogelbescherming een prachtige website, die het bezoeken zeer de moeite waard is. Uiteraard is alles in de Engelse taal. De site is te bezichtigen via www.rspb.org.uk. Via advice en feeding birds krijgt men de nodige tips.

Veel plezier met Interne(s)ten én met het voederen van onze geleverde vrienden!

Jan-Willem Hermans

Bijzondere Waarnemingen

Hierbij weer een opsomming van de bijzondere waarnemingen van begin september 2009 tot en met eind november 2009. Natuurlijk komen de meeste waarnemingen in deze periode vanaf onze telpost. Helaas zijn er dit seizoen minder bijzondere soorten overgekomen dan vorig jaar. Maar een aantal soorten ontbreekt gelukkig niet op de lijst, zoals de Morinelplevier, het Smelleken en de Zeearend. Deze laatste is door enkele diehards nog steeds niet in ons werkgebied gezien. Wil je op de hoogte blijven, kijk dan regelmatig op onze site: www.vogelwachtuden.nl.

Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), telefoon: 0413-253586.
E-mail: petervandeBRAAK@hetnet.nl

Morinelplevier

Datum	Aantal	Soort	Locatie	Waarnemer
05-9-2009	1	Duinpieper	Maashorst - Telpost Noord	Toy Janssen
05-9-2009	1	Grote Jager	Uden - buurtschap Hoeven	Ron van Rossum
05-9-2009	2	Morinelplevier	Maashorst - Telpost Noord	Jan Verhoeven
06-9-2009	1	Morinelplevier	Maashorst - Telpost Noord	Toy Janssen
11-9-2009	1	Zeearend	Maashorst - Telpost Noord	Toy Janssen
20-9-2009	1	Draaihals	Maashorst - Slabroek	Gerard van Aalst
02-10-2009	1	IJsvogel	Langenboom - Hof op Hal	Carlo Wijnen
03-10-2009	1	Klaapekster	Maashorst - Telpost Zuid	Gerard van Aalst
09-10-2009	1	IJsvogel	Erp - Leijgraaf	Es & Faz
09-10-2009	4	Smelleken	Maashorst - Telpost Noord	Toy Janssen
10-10-2009	4	Kleine Rietgans	Maashorst - Telpost Noord	Toy Janssen
12-10-2009	9	Kluut	Vorstenbosch	Teun van Kessel
18-10-2009	1	Oeverpieper	Maashorst - Telpost Zuid	Gerard van Aalst
20-10-2009	1	Grote Pieper	Maashorst - Telpost Noord	Jan Verhoeven
26-10-2009	1	Taigaboomkruiper	Maashorst - Slabroek	Gerard van Aalst
30-10-2009	1	Bonte Kraai	Maashorst - Telpost Noord	Leo Ballering
30-10-2009	30	Toendrarietgans	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
31-10-2009	1	Grote Pieper	Maashorst - Telpost Noord	Leo Ballering
31-10-2009	8	Wilde Zwaan	Herpen - Herperduin	Wouter Bosgra
01-11-2009	6	Kleine Rietgans	Maashorst - Telpost Noord	Arend Vermaat
04-11-2009	1	Bokje	Uden A50 - Afslag Uden-Zuid	Joop Bergsma
06-11-2009	2	Brilduiker	Volkel - Hemelrijk	Jan Verhoeven
15-11-2009	1	Velduil	Odiliapeel - Princepeel	John van Zuijlen
22-11-2009	1	Blauwe Kiekendief	Maashorst - Telpost Noord	Henk van den Acker

Snurkende uil zorgt voor paniek in Loosdrecht

De aan landgoed Eikenrode in Loosdrecht grenzende woonwijk is al weken onrustig, omdat er zwervers zouden verblijven op het landgoed. Elke avond klinkt er nadrukkelijk gesnurk vanaf het landgoed, waar dit voorjaar inderdaad een zwerver werd ontdekt. Landgoedeigenaar Martien Plasmeijer besloot uiteindelijk de politie erbij te halen. Deze week gingen twee agenten gewapend met zaklampen en geassisteerd door Plasmeijers zoons en hun vriendjes op onderzoek uit. In de buurt van het koetshuis werd het gesnurk steeds luider. "En uiteindelijk vloog er een Kerkuil verschrikt weg. Dat was dus onze zwerver. Een broedende Kerkuil maakt snorrende, snurkende geluiden, ontdekten we op Internet". De afgelopen weken werd Plasmeijer regelmatig gebeld door verontruste burens, die soms op hoge toon actie eisten. "Mensen willen van jou als landgoedeigenaar dat je er direct werk van maakt. Maar je hebt het wel over een landgoed van negen hectare. Maar uiteindelijk vond ik het mooi geweest. Het dorp gonst van de geruchten."

Kerkuil

De onschuldige uitkomst van het spookverhaal heeft Plasmeijer nog even voor zich gehouden. Vanochtend kreeg iemand van het landgoed bij de fysiotherapeut nog te horen: "Jullie hebben toch zwervers?" "Ze weten nog niet hoe het echt zit. Laat ze dat maar in de krant lezen, leuk verhaal voor tussen alle crisisnieuws." Plasmeijer is verguld met de komst van de Kerkuil. "En er schijnt ook al een Wespendif op het landgoed te nestelen. Nee, die laten we lekker met rust." Voorlopig houdt het gesnurk nog even aan. Overigens vooral 's avonds, 's nachts moet de Kerkuil op jacht. "Maar daar was ook al een verklaring voor: zwervers hebben geen TV en gaan slapen als het donker wordt." De echte zwerver dit voorjaar gaf volgens Plasmeijer geen aanleiding voor grote angst. "Een onverzorgde, maar vriendelijke man. Hij heeft ongeveer een week op het landgoed gezeten, tot ik hem verzocht om te vertrekken."

Uit: De Gooi- en Eemlander, 25 september 2009

Blinde Vink

'Hoe ik leerde vogels kijken'

Ik heb een boekje voor mijn verjaardag gekregen, genaamd 'Blinde Vink' door Jean Pierre Geelen. Ik heb het gelezen en het is een en al herkenning! Het beschrijft op een heel grappige manier hoe hij tot het vogelen is gekomen en hoe hij invulling geeft aan zijn hobby. Ook beschrijft hij het verschil tussen vogelaars die hij tegen komt op verschillende locaties in het land. Wat ook erg leuk is, is dat hij de slechtvalkensoap beschrijft op de KPN-toren waar Peter van de Braak camera's had geplaatst. Ook de hoaxbirders Teun van Kessel en Thijs Fijen en Christian Brinkman komen aan bod in zijn boek. Voor veel leden van de Vogelwacht bekende gezichten.

Kortom, een erg leuk boekje om te lezen. Vol humor en met waarschijnlijk voor de meesten van ons, heel herkenbare elementen. Hij beschrijft het vogelen als een besmettelijk virus dat hard om zich heen kan grijpen en op verschillende manieren tot uiting kan komen. Ik kan iedereen aanraden om het eens te lezen. Verkrijgbaar bij de erkende Boekhandelaar.

John Opdam

Seniorengroep Vogelwacht Uden springlevend!

Door de Redactie van het Bruuijsel, met name door Peter Noy, is aan mij gevraagd om een artikeltje te schrijven inzake de Seniorenwerkgroep. Op de eerste plaats wil ik iets vertellen over het ontstaan hiervan in het verleden. Begin negentiger jaren is, voor zover mij bekend, Piet van der Voort gestart met de maandagochtendwandelingen. Hieraan namen deel Wim Hoefs, Simon Koopmans, Theo Thijssen en Martin de Wit. Deze groep heeft een aantal jaren in deze samenstelling bestaan. Piet van der Voort is op een gegeven moment gestopt, terwijl de andere genoemde personen zijn doorgegaan. Zelf ben ik na mijn pensionering eind 1996 met dit groepje gaan wandelen. Het was toen een klein maar gezellig clubje. Tijdens de wintermaanden werd er bij toerbeurt bij een van de leden geluisterd naar een bandje met vogelgeluiden voor herkenning, dit onder het genot van een kopje koffie. Er was toen nog geen sprake van een piepcursus dus zelfstudie was een pré.

In de loop der jaren is onze groep steeds uitgebreid met nieuwe leden die iedere maandagmorgen voor zover mogelijk proberen om aanwezig te zijn. Helaas hebben wij in de afgelopen jaren ook afscheid moeten nemen van de leden Frans Vlamings en Martin de Wit wegens overlijden. Ook komt het voor dat er vanwege de leeftijd of lichamelijke gebreken soms voor kortere of langere tijd pas op de plaats moet worden gemaakt. Een aantal leden van onze groep maakt zich ook verdienstelijk met onder andere de nestkastenwerkgroep, werkgroep Uilen, VLU en verspreiding van Het Bruuijsel. De communicatie vindt voor het overgrote deel plaats via Internet (e-mail). Dit is een makkelijke manier om zonder kosten bepaalde zaken aan elkaar door te geven. Het is ook een bewijs dat de senioren met hun tijd mee gaan en daarbij ook gebruik maken van Internet en mobiele telefoon.

Onze wandelingen vinden voor het merendeel plaats in de Maashorst. In bepaalde tijden van het seizoen worden ook andere gebieden bezocht zoals De Graafsche Raam bij Escharen, Landgoed de Tongelaar en het gebied bij de zendmast in Haren. Voor ik dit artikel begon te schrijven heb ik een e-mail verzonden aan de leden van de groep om hun indrukken in het kort weer te geven. Hun reacties die ik heb ontvangen luiden als volgt.

"Voor ons is de maandagochtend met de seniorenclub van de Vogelwacht een mooi begin van de week. Lekker ontspannen in de natuur tweeënhalf uur wandelen, kletsen, kijken naar allerlei grasjes, planten, bloemen, paddenstoelen, mosjes, koeien, paarden, schapen en O ja ook nog vogeltjes. Het is keileuk dat er verschillende mensen bij zijn die over het een of ander heel veel kunnen vertellen wat er allemaal op de Maashorst groeit en bloeit. Dit is ook zo, omdat ze er ook heel veel van weten. Je leert steeds meer herkennen in de natuur dankzij deze gemêleerde groep mensen. We gaan de Maashorst op maar ook naar allerlei andere natuurgebieden die erg mooi zijn."

Natuurgebied 'De Maashorst' (foto Peter Noy)

“Al enkele jaren reserveer ik mijn maandagochtend voor de wandeling met de Vogelwacht-senioren. Dat doe ik met veel plezier. Het is een prettige groep en naast vogels staan er heel wat andere onderwerpen op het menu. De wandelingen zijn heel gezellig en zijn een gezond begin van de nieuwe week. Voor ieders sociale contacten een prima gebeuren.”

“Ik behoor wel niet tot de trouwe wandelaars. Toch even een reactie: de maandagmorgenwandeling is een gezellige start van de week: tijd om te vogelen, te genieten en bij te buurten. Door mij wordt deze morgen, als er nieuwe Bruujsels zijn, ook benut om die zonder portokosten bij onze vogelwachtleden te brengen.”

Schotse Hooglanders in de Maashorst

“Al ruim een jaar ga ik regelmatig op maandagmorgen met de senioren groep van de Vogelwacht op pad. Het vogelen is het hoofddoel van deze ochtendwandelingen door de Maashorst. Toch betrap ik mezelf er op dat ik elke keer weer hele stukken heb gelopen zonder iets van de omgeving te hebben opgemerkt. Volop buurten is ook nooit weg natuurlijk en dan wandel je soms hele stukken op de automatische piloot. Toch hebben we soms best wel aardige waarnemingen. Onze groep mag er immers prat op gaan dit jaar de eerste waarneming te hebben gedaan van de

Klapekster. Vorig jaar hebben we diverse keren Kruisbekken gezien en dit jaar hebben we al enkele keren Goudvinken goed in beeld gehad.

Tussen het vogelen door wordt de groep meerdere keren gewezen op bijzondere plantensoorten en ook de diverse paddenstoelen krijgen volop aandacht. Toch leuk dat je op deze manier, naast het vogelen, nog meer opsteekt van de natuur. In de pauze is er altijd het koffiesnoepje van Riet en aan het einde van de tocht heeft Jo altijd een grote tum tum met dropsmaak voor alle wandelaars. Dit alleen al is natuurlijk de moeite waard om elke week weer richting de Udensedreef te gaan. Maandagmorgen zonder zorgen in de natuur. Laat dat zo nog maar even door gaan.”

“Al heel lang heb ik belangstelling voor vogels. Bij mijn vorige woning had ik een grote buitenvolière met diverse zangers. Ofschoon mij toen de tijd ontbrak er meer werk van te maken. Kort na mijn werkzame periode stelde Johan van Roosmalen mij voor om bij de Vogelwacht te komen. Al vele jaren ben ik nu dan ook lid van de Vogelwacht Uden en voel me thuis bij de senioren groep. Iedere maandagmorgen ben ik als het enigszins kan om negen uur op het vertrekpunt voor een wandeling van bijna drie uur door de Maashorst.

Tijdens deze wekelijkse wandelingen geven wij onze ogen en oren goed de kost om de gevederde vrienden waar te nemen. Gelukkig zijn er in onze groep voldoende ervaren deskundigen vogelaars om ons aan de hand van vluchtgedrag of zang/geluid de vogel te herkennen. Ofschoon het onder naam vogelen gaat is de maandagmorgen voor mij een mooi begin van de week om samen gezellig al lopend en keuvelend in de bossen te speuren naar vogels maar ook kijkend naar bijzondere planten en paddenstoelen. Iedere wandeling is er wel wat te beleven of te zien. Na afloop van de wandeling ga ik steeds met een voldaan gevoel van fijn buiten te zijn geweest weer huiswaarts.”

Goudvink (foto Marc Gottenbos)

Maandagochtend impressie

Maandagochtend om negen uur naar buiten:

*De vogels zijn aan het fluiten
Met kijkers en vogelkenners op stap
Dan herken je de vogels rap.*

*Het bos, de hei, de vlakte in ieder seizoen
Zon, mist regen: wij lopen in het groen
Geelgors, Booompieper, Klever en Sijs
Ied're vogel heeft zijn eigen wijs.*

*In de zomer Leeuweriken in het zwerk
In de herfst Klapekster in een berk
Ransuilen in een den
In de lente kikkers kwakend in een ven.*

*Een ree springend door het veld
Te missen voor geen geld
Maandagmorgen vogelen een goed idee
Er gaan steeds meer senioren mee.*

Klapekster (foto John Hermans)

“Met veel plezier rijd ik elke maandagmorgen om kwart voor negen naar de Udensedreef in de Maashorst voor onze seniorenvogelwandeltocht, weer of geen weer. Ik loop nu al ruim zeven jaar mee om de vogels te beluisteren en te bekijken. Het verveelt nooit. Meestal treffen we het aardig met het weer, maar als het regent gaan we iets eerder terug. Bij mooi weer wandelen we meestal zo’n kleine drie uur. Wat natuurlijk een leuke bijkomstigheid is, is dat we ook de flora in ogenschouw kunnen nemen. Als IVN-gids is dat natuurlijk mooi meegenomen. Het valt niet mee om vogelaars naar de grond te laten kijken, maar gelukkig zijn er meerdere leden die dit wel doen. In de maand november hebben we veel paddenstoelen gezien. Alleen het Rode Kool Zwammetje onder de beukenbomen hebben we niet kunnen ontdekken.

Tijdens de wandeling van 16 november hebben we behalve veel Sijsjes, Pimpelmezen, Koolmezen ook weer twee Ransuilen gezien op de bekende plaats. Het vraagt even tijd, voordat je ze in beeld hebt, ze kunnen zich goed verstoppen, maar ineens zie je die grote ogen, die ons al enige tijd bespied hebben. De uil is verbonden met allerlei bijgeloof. Wisten jullie trouwens, dat in Athene de uil het zinnebeeld der wijsheid is, maar ook van domheid? In Griekenland kun je overal uilenbeeldjes kopen. Ik ervaar de wandelingen als een plezierige bezigheid. We zijn in de natuur en in beweging. Ook voor de sociale contacten zijn ze heel belangrijk, want alleen ga je niet zo gauw het bos in. Ik hoop dat we nog een aantal jaren met deze club kunnen wandelen, mij bevalt het prima.”

Tot zover mijn verhaal en wat reacties die ik van de leden heb ontvangen. Zoals je hebt kunnen lezen is het een gezellige, leerzame en ontspannende gezonde bezigheid om van de partij te zijn. Het zijn wel de senioren van de vereniging, maar wel een actieve groep. Indien er na het lezen van dit artikel vragen zijn of interesse om ook deel te nemen, dan hoor ik dit graag.

Johan van Roosmalen (telefoon: 0413-707745 of e-mail: j.vanroosmalen@12move.nl)
Coördinator werkgroep Senioren

P.s.: Alle 55⁺ ers zijn van harte welkom!

Euro-Birdwatch 2009

Op 3 oktober 2009 had Vogelbescherming weer de jaarlijkse Euro-Birdwatch op het programma staan. Deze keer was het de bedoeling om een tellint te vormen dwars door Nederland. Van Bergen aan Zee tot Enschede stonden maar liefst 105 vogelwerkgroepen opgesteld om de vogeltrek te registreren. Dit lint was gevormd langs het zogenaamde trekvogelpad. Een lange afstandswandeling dwars door Nederland. Ook de diverse trektelposten in Nederland gaven hun gegevens door. Zo was het dus dat enkele leden van ons op de trektelpost stand-by stonden en er een vijftal leden naar Hoenderloo op de Veluwe toog om daar een trektelpost op te richten. Het aangewezen plekje was boven op een heuvel. Hier hebben we onze tent opgesteld. Ook de Vogelwachtvlag en de soep ontbraken niet. Het weer viel echter helaas wat tegen. Een iets te harde wind voorspelde weinig vogeltrek. Achteraf gezien hadden we op de plek in Hoenderloo

niets te klagen. Er trokken toch veel Vinken en Graspiepers door. Ook diverse Raven lieten zich goed zien. Daarnaast hebben we prachtig een aantal Kruisbekken in de telescoop gehad en kwam diverse keren een Slechtvalk door. Er zijn slechtere dagen! Op de trektelpost Brobbelbies was minder te zien. De

wind nam dusdanig toe en ook de regen dat we om circa twee uur 's middags besloten om in te pakken. In maar liefst dertig Europese landen zijn op deze dag vogels geteld. Volgens Vogelbescherming Nederland zijn er in ons land 145.450 vogels geteld. Dit aantal is beduidend minder dan de 663.550 vogels die in 2008 geteld zijn.

De top tien ziet er als volgt uit:

1. Spreeuw
2. Kokmeeuw
3. Grauwe Gans
4. Scholekster
5. Kievit
6. Vink
7. Graspieper
8. Bergeend
9. Wulp
10. Houtduif

Spreeuw (foto John Hermans)

Volgend jaar zullen we weer van de partij zijn.

Jan-Willem Hermans

Zangvogels, een wonderlijk fenomeen!

In de natuur heerst orde. Dat is goed en dat moet ook, net als in onze vogelgidsen. De orden of familieverbanden komen steeds in dezelfde volgorde aan bod: de Zeevogels voorin en de Zangvogels helemaal achteraan. Daar tussenin vinden we de Duiven, de Hoenders, de Roofvogels en de Moerasvogels. Dat is gemakkelijk. Wie in bos of veld een zangvogeltje spot, hoeft nooit heen en weer te bladeren maar kijkt gewoon even achterin. Een gemeenschappelijk kenmerk van zangvogels is: Ze zingen. Nou ja, zingen?! Kraaien bakken er niet veel van, net als sommige mensen. Maar er zijn ook soorten die je met hun zang in de hoogste staat van vervoering kunnen brengen.

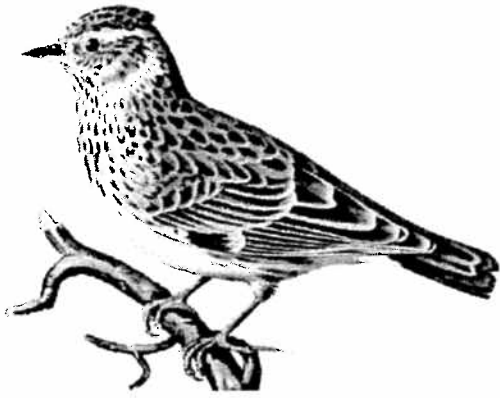
De vogelzang heeft menig dichter of schrijver geïnspireerd. Vaak werden tamme exemplaren als huisdier gehouden. Zo was Mozart in het bezit van een tamme Spreeuw. Hij was erg op die vogel gesteld. Deze had geleerd om een deel van een concert na te fluiten (voor de kenners KV453). In sommige muziekstukken is de invloed van zijn Spreeuw te herkennen (KV522). Toen zijn vogel na drie jaar overleed eerde Mozart hem met een uitgebreide begrafenis. Het africhten van vogels kenden de Romeinen aan het begin van onze jaartelling trouwens ook al. Plinius verhaalt over de jeugd van Caesar die Spreeuwen leerde praten.

Het vermogen en de drang om geluiden na te bootsen grenst bij sommige vogels werkelijk aan het ongelooflijke. Zo liet David Attenborough in de Engelse natuurserie 'Life' ooit een Liervogel horen die een motorzaag in het oerwoud perfect imiteerde. Ook gaf de vogel een verbluffende weergave van het complexe geluid van de sluiters van een fotocamera. Hij was kennelijk al vaak gefotografeerd. Basje was een Grijs Roodstaart papegaai die jaren lang bij ons inwoonde. Deze vogel deed niet voor de Liervogel onder. Hij imiteerde perfect onze stemmen en die van de kinderen. Hij gaf de hond orders: "Op je plaats!", "zit!", "in je mand!". Basje kon in z'n eentje de hele afwas nadoen: rinkelende kopjes en borden op het aanrecht en gerammel van het bestek in de messenbak (we hadden in die tijd nog geen vaatwasser). Om zulke complexe geluiden te kunnen maken beschikken dit soort vogels over een groot coördinatievermogen van hun ademhalingsorganen en hun syrinx. Zo'n syrinx is een wonderlijk orgaan en veel complexer dan onze stembanden. Vogels kunnen hiermee meerdere geluiden tegelijk produceren. Je kunt het vergelijken met een pijporgel.

Nachtegalen zijn topzangers, net als Zanglijsters en Merels. Maar ook een klein vogeltje als de Bosrietzanger weeft een ingewikkeld liedje in elkaar waarin wel vijfenzeventig melodietjes van andere zangers zijn verwerkt. Waarom sloven de mannetjes zich toch altijd zo uit? Op zichzelf beschouwd biedt dit zingen meer nadelen dan voordelen. De zanger valt op en verraad daarmee z'n positie. Opvallen betekent in de natuur altijd gevaar! Hij loopt het risico om al zingend door een predator van zijn tak te worden geplukt. Eenzelfde nadeel geldt ook voor het vaak erg opvallende verenpak van de mannen in de paartijd. Maar de natuur weegt de voordelen altijd af tegen de nadelen. De sterkste vrouwtjes kiezen namelijk altijd de beste en mooiste zangers uit. En dat blijkt in de praktijk de beste garantie voor een gezond en sterk nageslacht.

Spreeuw

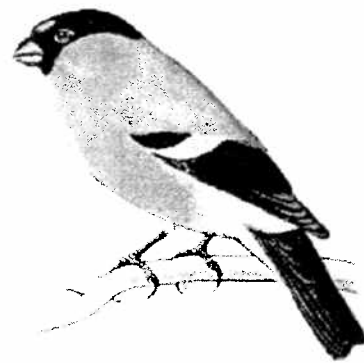
Boomleeuwerik

Recent onderzoek heeft ook aangetoond dat Spreeuwen met een groot repertoire een grotere kans op gezonde nakomelingen hebben. Maar ook onze Boomleeuwerik staat zijn mannetje. We kennen deze voor Nederland best wel zeldzame soort van onze eigen Maashorst. Al heel vroeg in het jaar klinkt zijn jubelende zang boven het begrazingsgebied. Voor het radioprogramma 'Vroege Vogels' hoorde ik enige tijd geleden een interessant verhaal over dit zangertje: Ogenscheinlijk lijkt zijn liedje een eenvoudig herhaald ludeludeludelu. Maar als je goed luistert hoor je dat hij zijn liedje voordraagt in verschillende korte strofes. Er zijn van de zang van verschillende Boomleeuweriken

spectrogrammen gemaakt. Bij zo'n spectrogram wordt de zang in een grafiekje vastgelegd. Er ontstaat als het ware een soort notenbalkje. Zoek maar eens op 'Google' hoe dit werkt. Het resultaat was verbluffend: De zang van deze vogels bestaat wel uit vijfenzestig verschillende korte strofes. De vogel werkt ze allemaal achter elkaar af, in telkens dezelfde volgorde. Na strofe vijfenzestig begint hij weer helemaal van voren af aan, bij strofe één. De strofes verschillen per vogel en ze herkennen elkaar aan de zang. Zo'n vogel moet wel over een fenomenaal geheugen beschikken.

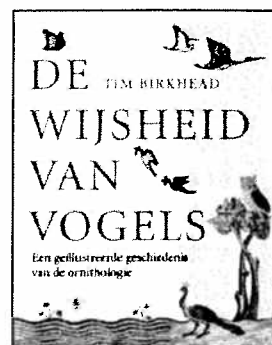
Er zijn veel vogels die het zich veel gemakkelijker maken door gewoon altijd het zelfde liedje te zingen. Denk maar eens aan de Vink, de Winterkoning, de Fitis en de Tjiftjaf. Maar let op, ook hier hoort het vrouwtje wel degelijk verschil in zang. Ze kiezen ook hier altijd de meest ervaren zangers uit. Zo moeten jonge Vinken maanden lang oefenen voordat ze hun liedje een beetje fatsoenlijk kunnen voordragen. Net als andere vogels hebben Vinken een aangeboren vermogen om te kunnen zingen. Ze zoeken een rustig plekje op en zingen dan zachtjes voor zichzelf. Ze luisteren kritisch naar het resultaat en schaven al doende hun liedje bij. Vaak kun je dat 'brabbelen' van jonge vogels in de natuur horen, let er maar eens op. De afronding van hun liedje met de bekende vinkenslag moeten de jonge heren van oudere, ervaren mannen 'afkijken' (afluisteren).

De Goudvink maakt er wel helemaal een potje van. Zijn zang, een melancholisch en monotoon klinkend 'fiuuu', is alles wat hij kan bedenken. Zijn geluid lijkt meer op een piepende kruiwagen dan op zang. Zo mooi als hij is, zo simpel klinkt zijn liedje. Want goudvinken zijn werkelijk prachtige vogels: een gitzwarte kop, staalblauwe vleugels en een prachtige knal rozerode borst. Als je hem in het zonnetje ziet zitten lijkt het wel een lampionnetje. In de 'Mister Bird' verkiezing kan hij wedijveren met de IJsvogel. Jammer genoeg zien we hem niet zo vaak in de Maashorst. Waarom volstaat meneer met zo'n simpel liedje? Goudvinken zijn erg monogaam en hebben geen eigen territorium. Daarom hebben ze ook geen territoriumzang nodig om indringers af te schrikken en om een vrouwtje te lokken. Maar hij kan wel anders! Met een beetje zangles sta je versteld wat hij kan presteren. De Goudvink heeft geen eigen zang maar bezit wel het cognitieve vermogen en de motivatie om ingewikkelde wijsjes te leren. Hij kan werkelijk elk liedje dat mensen hun voorfluiten nadoen. De meest getalenteerde heren kunnen zelfs twee of drie wijsjes feilloos nafluiten. Dit zeldzame vermogen waarover Goudvinken beschikken had men eeuwen geleden al ontdekt. Vooral in Midden Duitsland was bij houtvesters het houden van deze vogels een eeuwenoud gebruik.

Goudvink

De jongen werden uit het nest gehaald en handtam gemaakt. Maandenlang werden hen verschillende volkswijsjes voor gefloten. Net zo lang, totdat ze het precies konden nafluiten. Goudvinken zijn zoals gezegd erg trouw en kregen door hun opvoeding een hechte band met hun eigenaar. Deze vogels werden naar alle landen in heel Europa uitgevoerd. Londen werd de centrale marktplaats. Veel Duitse goudvinken belandden zodoende in Engeland. Vandaar dat de Engelse naam voor Goudvink 'Bullfinch' is, een verbastering van het Duitse 'Blutfink', een verwijzing naar zijn knalrode borst. Vooral vogels die het Engelse volkslied beheersten brachten grof geld op. Uiteraard konden alleen de rijken en vooraanstaanden dit betalen. Koningin Victoria van Engeland bezat zo'n getalenteerde goudvink. Zij liet haar lievelingsvogel zelfs door een bekende natuurschilder portretteren. Ook tsaar Nicolaas II van Rusland bezat zo'n kostbare vogel. Veel meer hierover kun je lezen in het onlangs verschenen boek 'De wijsheid van Vogels'. Dit boek over de geschiedenis van de ornithologie is geschreven door Tim Birkhead, hoogleraar diergedrag in Sheffield.

Wellicht een leuk cadeautje voor onder de kerstboom? Fijne feestdagen.

Joop Bergsma

2010 - 'het Jaar van de Bruine Kiekendief'

In 2010 organiseren SOVON Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland in samenwerking met de Werkgroep Roofvogels Nederland en Werkgroep Grauwe Kiekendief het 'Jaar van de Bruine Kiekendief'. Van deze charismatische roofvogel is namelijk nog lang niet alles bekend. Er wordt een aantal activiteiten georganiseerd om meer bekendheid te geven aan (de bescherming van) deze soort en om vrijwilligers te betrekken bij vogelonderzoek en -tellingen. Dit jaar zal er daarbij speciale aandacht zijn voor het betrekken van de jeugd bij deze fraaie roofvogelsoort.

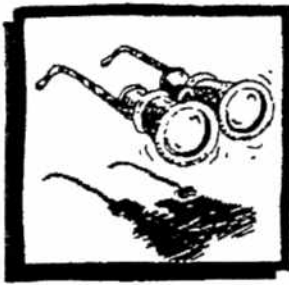

Enkele onderzoeksvragen die centraal staan en die we met behulp van vrijwilligers willen beantwoorden zijn:

- Waar broeden Bruine Kiekendieven in Nederland? Het doel is een compleet landdekkend beeld van de broedaantallen te krijgen;
- Fenologie: wanneer komen en vertrekken onze Bruine Kiekendieven? Dit onderdeel leent zich voor publiciteit en het enthousiasmeren van waarnemers. Daarnaast levert het mogelijk informatie op over onder andere de effecten van klimaatverandering;
- Waar slapen Bruine Kiekendieven in de winterperiode, hoe zien deze slaapplekken er qua samenstelling uit? Een bekende slaapplekregio is het Verdrongen Land van Saefinghe, maar waarschijnlijk zijn er elders nog wel meer kleinere slaapplekken te vinden.

De soort is als toppredator een belangrijke indicator voor ecosystemen (met name moerassen en akkerland) en daarmee ook de biodiversiteit. Omdat 2010 tevens het Jaar van de Biodiversiteit is, zal dit aspect een belangrijke rol spelen bij de communicatie. Voor de jeugd gaan we een teken- en fotowedstrijd organiseren en zal er in de WILDzoekers Expres veel aandacht zijn voor deze prachtige soort. Tot slot zullen we ook scholen gaan benaderen met een lesbrief. Kijk voor de meest actuele informatie op www.jaarvandebruinekiekendief.nl en doe mee.

P.s.: Ook de jaarsoort voor 2011 is al bekend en dat zal de Boerenzwaluw zijn. Maar daarover in de loop van 2010 meer.

Bijzondere vogel in de kijker...

‘de Barmsijs’

Er zijn twee soorten Barmsijzen die we in Europa tegen kunnen komen. Voorheen werden deze als ondersoorten beschouwd.

Tegenwoordig dus als twee soorten. De Kleine Barmsijs (*Carduelis cabaret*) broedt in het Verenigd Koninkrijk, in de laagvlakte tussen Noordwest-Frankrijk en Zuid-Zweden en in Midden-Europa. Nederland werd vanaf 1942 gekoloniseerd, met een zwaartepunt in de duinstreek en op de Waddeneilanden. Na een aanvankelijke toename zijn de aantallen sinds halverwege de tachtiger jaren sterk teruggelopen. De Midden-Europese vogels hebben zich noordwaarts uitgebreid tot aan Zuid-Limburg en Midden-Duitsland. Mannetjes hebben in de zomer een rood voorhoofd, zwarte kin en roze borst en stuit. Wijfjes missen meestal de roze borst en stuit. In de winter zijn de mannetjes minder rood op de borst en stuit. De Grote Barmsijs (*Carduelis flammea*) broedt in de Arctische gebieden van Noord-Europa. De mate van wegtrek wordt hier bepaald door de beschikbaarheid van voedsel, vooral zaden van berk en fijnspar. In de meeste jaren trekken Barmsijzen uit Noord-Europa naar Midden- en Zuid-Rusland om te overwinteren. Bij slechte voedselcondities lopen grote gebieden leeg en kunnen de Barmsijzen ook Nederland bevolken. De Grote Barmsijs heeft een lichter kleed met grijze zweem. De Kleine Barmsijs is roziger.

De najaarstrek vindt plaats in twee golven. Ieder jaar trekt tussen eind september en eind oktober een klein aantal Barmsijzen over Nederland, waarschijnlijk vooral Kleine Barmsijzen afkomstig uit eigen land, de Britse eilanden en Zuid-Scandinavië. De trek in november zal voornamelijk Grote Barmsijzen omvatten. Deze verlaten het noorden pas eind oktober. Er kunnen zich behoorlijke invasies afspelen, zoals in 1986 en in 1988. Ook nu hebben we verschillende barmsijzen in november zien doortrekken. Wil je de soort echter goed zien, ga dan naar de Hofmansplassen. Tussen de recreatieplas en de zandwinplas loopt een zandpad dat op een gegeven moment zich in tweeën splitst. Hou rechts aan en kijk goed rond, hier zijn al vele waarnemingen gedaan. Ook de Appelvink is hier geregeld te zien. Een aanrader dus. Geef je waarnemingen door, zodat we na de winter weten of we een echte invasie hadden.

Barmsijs (foto John Hermans)

Jan-Willem Hermans

‘Goudvink’

*Een goudvink zag een generaal
De borst behangen met metaal
En dacht; aanschouwt die paladijn
Dat moest een klatergoudvink zijn.*

Bron: Theo van de Leur.

Komende winter twintig jaar VLU

De werkgroep Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (VLU) zal komende winter haar twintigjarig bestaan vieren. In 1989 werd de VLU opgericht als eerste gezamenlijke werkgroep van het IVN en de Vogelwacht. De eerste werkdag was begin 1990. Volgens de eerste coördinator Ernest de Groot is men destijds voorzichtig begonnen: "We begonnen met vier werkdagen en zes vrijwilligers per werkdag. Nu zitten we op ruim tien werkdagen en twintig tot vijfentwintig vrijwilligers per werkdag."

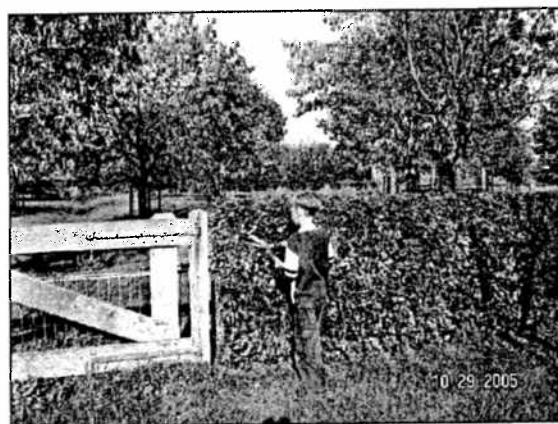

De Werkgroep VLU, al twintig jaar met het Udense landschap in de weer!

De afgelopen twintig jaar zijn er zo'n tweehonderd werkdagen georganiseerd en zo'n 120 nazorgdagen. Tijdens deze dagen zijn er zo'n 600 thermoskannen koffie geschonken en 200 thermoskannen thee. Er zijn verder 400 knotwilgen geknot, er is 3.000 meter elzensingel afgezet en 1.600 meter eikenhakhoutwal. Ook is er 100 ha heide geschoond van opslag van den en berk.

Leden van IVN en Vogelwacht bedankt

Bij deze willen Willem Peters en Ernest de Groot, als coördinator en subcoördinator van de werkgroep VLU, alle IVN leden en Vogelwachtleden hartelijk danken voor hun bijdrage aan het vrijwillig landschapsbeheer in de omgeving van Uden. De huidige coördinator Willem Peters verwoordt het als volgt: "Zonder jullie aanwezigheid en inbreng hadden we bovenvermelde werkzaamheden echt niet uit kunnen voeren. Tijdens de tweehonderd werkdagen hebben we 3.400 mensen mogen begroeten. Dat zijn er maar liefst 17 per werkdag."

VLU elk jaar tien zaterdagochtenden actief in het landschap

Jaarlijks staan er elk seizoen tien gevarieerde werkochtenden gepland. De VLU zorgt voor gereedschap, koffie en thee. Iedereen is van harte welkom om een keer mee te helpen. Het is gezond, leerzaam en gezellig. Voor nadere informatie, het jaarprogramma of haardhout kun je terecht bij Willem Peters (252529) of Ernest de Groot (251370).

Werkgroep Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (VLU)

Raktse Beemden

Kooldert

Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden e.o.

HET BESTUUR

Het bestuur verzorgt de algehele coördinatie van de vereniging, zij stimuleert tal van activiteiten en legt contacten met derden. Tevens organiseert het bestuur de ledenactiviteiten, zoals excursies, cursussen en dialezingen. Genoemde activiteiten worden mede uitgevoerd door middel van een aantal werkgroepen, te weten:

WERKGROEP INVENTARISATIE

De werkgroep Inventarisatie organiseert diverse vogeltellingen in de Maashorst. Genoemde inventarisaties hebben tot doel een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de vogelstand in een bepaald gebied. De verkregen informatie wordt ter beschikking gesteld aan het SOVON, Staatsbosbeheer en Gemeentes. Zij gebruiken de informatie ten behoeve van beheersplannen voor de Maashorst en de Wijstgronden.

Coördinator Arend Vermaat, telefoon: 0413-377116

WERKGROEP OEVERZWALUWEN

Sinds 1986 heeft de Vogelwacht een kunstmatige oeverzwaluwenwand op de voormalige grindafgraving "Hemelrijk" te Volkel. Men houdt zich bezig met de inventarisatie en registratie van de daar broedende oeverzwaluwen. Daarnaast wordt regelmatig onderhoud uitgevoerd aan de oeverzwaluwenwand en observatiehut. Op verzoek is een gratis brochure verkrijgbaar met daarin alle details over de bouw e.d.

Coördinator Marc Poulussen, telefoon: 0413-274046

WERKGROEP UILEN

Het plaatsen en onderhouden van nestkasten in kerken, boerderijen en schuren is een van de belangrijkste taken van deze werkgroep. Momenteel heeft de werkgroep de beschikking over ca. veertig kerkuilenkasten, die verdeeld zijn over Uden, Volkel/Odiliapeel en Boekel/Venhorst. Alle broedgegevens worden geregistreerd en aan de betreffende instanties doorgegeven. Daarnaast het geven van advies aan belangstellenden.

Coördinator John Opdam, telefoon: 0413-255179

WERKGROEP NESTKASTEN

Deze werkgroep verschaft nestgelegenheid aan vogels en dan met name hollenbroeders, zoals Koolmees, Pimpelmees en Zwarte Mees, Gekraagde Roodstaart, Vliegenvanger etc. Dit gebeurt door diverse soorten nestkasten te maken en op geschikte locaties te bevestigen. Op dit moment heeft de werkgroep het beheer over ruim tweehonderd nestkasten. Tevens het inventariseren en administreren van broedgevallen.

Coördinator Leo Ballering, telefoon: 0413-368248

WERKGROEP STOOTVOGELS

Naast het inventariseren van een zestal soorten stootvogels, welke in de Maashorst voorkomen, wordt aandacht besteed aan het maken en plaatsen van nestkasten of horsten, alsmede het controleren en registreren ervan. Verder is het doorgeven en assisteren bij het ringen van de jongen ook een taak van de groep. Het betreft hier voornamelijk de Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Wespandief en Boomvalk.

Coördinator William van der Velden, telefoon: 0413-343308

WERKGROEP CLUBBLAD / PUBLICITEIT

Een belangrijk communicatiemiddel binnen de Vogelwacht is "Het Bruujssel". Dit clubblad wordt viermaal per jaar uitgebracht. Hierin is veel te lezen over de diverse activiteiten binnen de vereniging. Verder verzorgt de werkgroep alle publiciteit rondom de activiteiten die op touw worden gezet. Dit resulteert in diverse berichtgevingen in de dag- en weekbladen, kabelkranten, radio en televisie.

Coördinator Peter Noy, telefoon: 0413-251691

WERKGROEP VRIJWILLIG LANDSCHAPSBEHEER UDEN

Deze werkgroep is een gezamenlijke activiteit van het I.V.N. en Vogelwacht Uden. Zij houdt zich bezig met behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen in de omgeving van Uden. Hiertoe worden o.a. wilgen geknot, elzensingels teruggezet en poelen gegraven. Tevens maakt het V.L.U. onderdeel uit van de Stichting Udense Kersenboomgaard. Zij onderhoudt een kersenboomgaard aan de Patrijsweg te Uden.

Coördinator Willem Peters, telefoon: 0413-252529

WERKGROEP JEUGDVOGELWACHT UDEN E.O.

De Jeugdnatuurgroep is een zelfstandige werkgroep binnen Vogelwacht Uden. Zij is bedoeld voor jongeren tussen de tien en vijftien jaar en heeft als doel de jeugd kennis te laten maken met alle facetten van de natuur. Een keer per maand trekt men het veld in om naar vogels te kijken, bomen te herkennen of paddenstoelen te zoeken. Men tracht het besef en waardering voor de natuur bij de jeugd te vergroten.

Coördinator Peter van de Braak, telefoon: 0413-253586

WERKGROEP SENIOREN.

Een actieve groep senioren binnen de Vogelwacht die iedere maandagmorgen in de Maashorst gaat wandelen voor het sociale contact maar ook om van de natuur (flora en fauna) te genieten. Daarnaast wordt assistentie verleend bij het maken van diverse soorten nestkasten en helpt men mee met de verschillende werkgroepen. Ook wordt ondersteuning verleend bij het uitvoeren van inventarisatiewerkzaamheden. De minimum leeftijd voor deelname is 55 jaar.

Coördinator Johan van Rosmalen, telefoon: 0413-707745

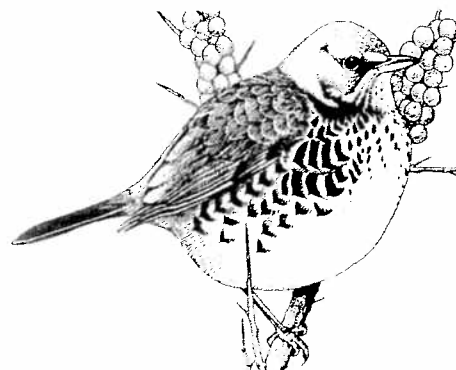
WERKGROEP NATUUR & MILIEU

Een gezamenlijke werkgroep met het IVN-Uden. Het doel van deze werkgroep is om natuur- en milieuplannen van bijvoorbeeld de Gemeente Uden of provincie te toetsen en van commentaar te voorzien. Kansen en bedreigingen op natuurgebied worden besproken en waar nodig actie ondernomen. Daarnaast wordt onder andere flora- en faunaonderzoek verricht in de verschillende natuurgebieden met als doel het geven van beheeradviezen.

Coördinator Albert van Rosmalen, telefoon: 0413-260126

Doe mee en meld je aan!

Iedere werkgroep kan wel extra hulp gebruiken. 'Vele handen maken immers licht werk'. Wanneer je interesse hebt om mee te doen of eerst meer informatie wilt hebben, neem dan telefonisch contact op met de desbetreffende werkgroep-coördinator. Zij staan je graag te woord (alvast bedankt)!

Vogelwacht - Winkel

Kijk eens goed in de winkel van de Vogelwacht. Mogelijk kunt u iemand verrassen met één van de onderstaande cadeaus en/of praktische middelen. U steunt daarmee tevens het werk van Vogelwacht Uden e.o. Neem a.u.b. contact met mij op, telefoon: 0413-369388.

Meer willen weten over vogels? De winkel kan u daarbij helpen:

• 1-2-3 Natuurgidsen Vogels	€ 10,00
• Atlas van de vogeltrek	€ 20,00
• Alle vogels van Europa.....	€ 40,00
• De dwergganzen van Anjum	€ 17,00
• De kiekendieven van het Oldambt.....	€ 19,00
• De zwaluwen van Singraven	€ 19,00
• Herkenning van roofvogels in het veld.....	€ 11,00
• Klein kanoetenboekje	€ 8,00
• Kraaienbende	€ 11,00
• Langs Weinddupper en Schrijverke	€ 19,95
• Mus	€ 11,50
• Natuurdetective Insectenjager	€ 7,50
• Natuurdetective Vogelspotter	€ 7,50
• Nieuwe zakgids Vogels	€ 10,00
• Nieuwe zakgids Vogels (D).....	€ 12,00
• Roofvogels van Europa	€ 40,00
• Roofvogels van Nederland	€ 19,50
• Tuinvogels in beeld	€ 3,50
• Uilen van Europa	€ 32,50
• Uilenvlucht	€ 10,00
• Veldgids Roofvogels	€ 25,00
• Vogels in en rond de tuin.....	€ 10,00
• Vogels over de vloer.....	€ 15,00
• Vogels van Europa ANWB	€ 22,50
• Vogels van maand tot maand.....	€ 11,50
• Vogels voor elke dag	€ 10,00
• Vogels zien en horen	€ 10,00
• Vreemde vogels	€ 13,00
• Wat zingt daar?	€ 17,00
• Cd's met vroege vogelzang Nico de Haan, vogels rond het huis	€ 11,00
• Cd's met vroege vogelzang 2 Nico de Haan, vogels van bos, hei en wei ...	€ 11,00
• Cd's met vroege vogelzang 3 Nico de Haan, vogels van plas en moeras ...	€ 11,00
• DVD Herken onze Uilen	€ 11,00
• DVD Onze weidevogels	€ 17,00
• DVD Onze zwanen en wilde ganzen.....	€ 17,00
• DVD Onze eenden.....	€ 17,00

Nestkasten:

• Bedaf.....	€ 8,00
• Metz	€ 7,00

Verrekijkers:

• Bresser Hunter 8x40	€ 30,00
• Bresser Corvette 10x42.....	€ 90,00
• Optisan OH PRO-PC 8x42	€ 155,00

Andere artikelen:

• Vogelwacht Uden sticker.....	€ 0,50
• Mooie geborduurde Vogelwachtsticker (geel/blauw embleem).....	€ 1,00
• Vogelwachtspldje (een 'must' voor leden)	€ 5,00
• Vogelwacht Uden cap	€ 4,00
• Riemenstelsel voor kijker of fototoestel	€ 12,00
• Voedersilo metaal 20 cm hoog	€ 9,00
• Voedersilo metaal 35 cm hoog	€ 13,00
• Voedersilo metaal 52 cm hoog	€ 18,00
• Voederhuis	€ 10,00
• Vogelvoer 1 kilo	€ 1,50
• Vogelvoer 2,5 kilo	€ 3,60
• Vogelvoer 5 kilo	€ 7,00
• Observatietent	€ 70,00
• Pluche vogels, Roodborst, Pimpelmees of Winterkoning	€ 5,00
• Webcam	€ 9,99
• Vogelwacht verjaardagskalender	€ 5,00

Alweer nieuwe boeken in de winkel

Tijdens het rondkijken naar boeken welke nieuw op de markt komen ben ik op twee nieuwe boeken gestuit welke mogelijk interessant zijn voor de leden van onze vereniging. Deze boeken zijn:

Dieren fotograferen.

De natuurfotografie zit in de lift dankzij de toename van vrije tijd en de interesse om wat men ziet ook vast te leggen. Bovendien geeft de digitale fotografie een enorme impuls aan de gebruiksvriendelijkheid. In dit boek vertelt Steven Ruiter op persoonlijk wijze hoe men meer kan halen uit de beschikbare apparatuur. Met zijn eigen ervaringen en talrijke foto's als leidraad laat hij zien hoe men zich optimaal op specifieke onderwerpen kan voorbereiden en hoe men ter plekke dient te handelen. Een actuele en inspirerende bron van praktische kennis over dierfotografie. Eindelijk een leidraad voor de beginnende natuurfotograaf

Handboek vogels kijken

Ervaren vogelaars kunnen in één oogopslag de ene soort van de andere onderscheiden. Wat is hun geheim? Hoe doen ze dat? Dit boek is absoluut het beste leermiddel!

Het behandelt alle aspecten van het vogels kijken in overzichtelijke en praktische stappen. Vanaf het simpelste begin van waarneming vanuit huis, tot benodigdheden, vindplaatsen, kijkstrategieën en specifieke soortinformatie. De inhoud is speciaal gericht op de praktijk in Nederland en België. Vogels kijken is onze hobby. Dit handboek voorziet in de vele vragen die vogelaars bezig houden. Dit boek leert je om op de nodige details te gaan letten en zo de vogel te herkennen. Met deze aanwinst hoop ik de leden weer te kunnen verrassen.

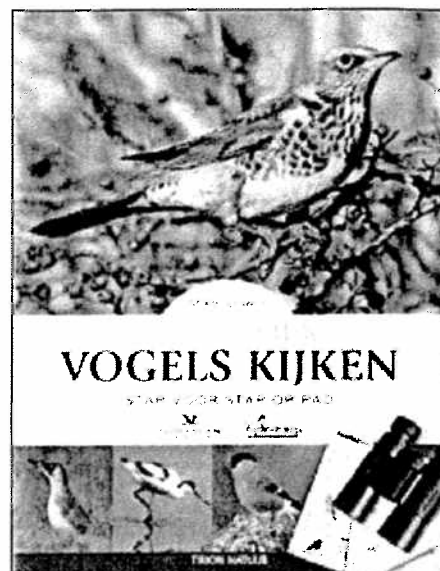
Suggesties met betrekking tot aanpassing en/of uitbreiding van het winkelassortiment zijn bijzonder welkom.

Coördinator Vogelwacht-Winkel:

Jacques Raats

Maasstraat 65 te Veghel

Telefoon: 0413-369388 (voor afspraak van tevoren even bellen)

Kijk ook eens op www.vogelwachtuden.nl en klik op 'algemeen', daar vind je de winkel.

Verjaardagskalender Vogelwacht Uden te koop!

Er is weer wat nieuws bij onze vereniging, na een zelf uitgegeven jubileumboek hebben we nu een verjaardagskalender. En wat voor een verjaardagskalender, je ziet hier enkele slechte voorbeelden.

Alle foto's zijn door de eigen leden gemaakt, waarbij het ontwerp en opmaak door Mignon van den Wittenboer is verzorgd.

Op het laatste blad van de kalender staat vermeld, wie welke foto heeft gemaakt en niet te vergeten wie de kalender heeft ontworpen. Dit is voortgaan op de weg die is ingezet met het uitgeven van het jubileumboek.

Deze prachtige kalender is natuurlijk uitermate geschikt om als cadeau weg te geven aan familie, vrienden, kennissen, collega's, relaties en andere bekenden. Ook een goed idee om het in een kerstpakket te verwerken. Dat is natuurlijk allemaal leuk en aardig, Maar wat moet zo'n kunstwerk wel niet kosten? Dat valt enorm mee hoor, want voor **vijf euro** mag je hem mee nemen en hij is natuurlijk verkrijgbaar in onze winkel. Bij een grotere afname, van 25 of meer kalenders zijn er speciale prijsafspraken mogelijk.

De kalender is op verschillende adressen te koop, te weten:

- * Peter van de Braak, Wislaan 21 (Uden)
- * Jan-Willem Hermans, Broekmorgen 28 (Uden)
- * Jacques Raats, Maasstraat 65 (Veghel), en bij andere bestuursleden.

